Ah Mercimeğim

Mustafa Çiftci

iletişim

İÇİNDEKİLER

Ah Mercimeğim 7

Baba Neredesin? 23

Bacanaklar 41

Bahar Eyyamında Bülbül Sesinde 59

Köfte Ekmek 77

Uykucu Duman ve Ben 97

Ah Mercimeğim

O zamanlar on beş yaşındaydım. Aslı, mahallemizin ablalarındandı. Bakın, Aslı'yı anlatıyorum da ona nasıl hitap edeceğimi bilmiyorum. "Abla" desem bana yazık, "Aslı" desem ona. Çünkü Aslı'dan küçüktüm ama onun uğruna dert sahibi olmuştum. Anlatması zor. Dedim ya, on beş yaşındaydım. Sesim yeni yeni çatallaşıyordu. Hırsım, sinirim baskın geliyor, kapı-pencereyi çarpıp çıkıyordum odalardan. Hiçbir yerde huzur bulamıyordum. Bahçeler, bağlar, avlular bana dar geliyordu. İçimde kaynayan kazanı soğutamıyordum. "Aslı" diyordum, başka bir şey demiyordum. Ama bir tek kendime diyebiliyordum. Başkasına desem beni keserlerdi. İnsanlar o kadar zalimdi.

Mahallemizde bir ceviz ağacı vardı. Bahçe içinde, dev gibi bir ağaç. Kızlar cevizin dibinde oturup kahkaha yuvarlardı. Ellerinde işlengi, ağızlarında sakız. Cevizin dibinde konuşarak, gülüşerek sanki bir merhem karıştırırlardı, yaralarına sürerlerdi. Yara dediysem, görünen yara değil, gönüllerindeki yara... O yaraları arkadaşları, kocaları, babaları ya da kardeşleri açmış olabilirdi. Kim açarsa açsın ceviz dibinde dert-

leşerek, gülüşerek şifa bulurdu kızlar. Yok muydu ceviz dibinde dedikodu edip dilini domuz etine değdiren? İllaki vardı. Ama Aslı'm öyle biriydi ki dedikodu edip kanlı et yemez, yanında da yedirmezdi. Dert dinler ama ellerin karısını, kızını, oğlunu çekiştirip konuşturmazdı. Ah ne diyeyim, Aslı'yı bir görmeliydiniz.

Bahçe duvarının bir tarafı yıkılmıştı. Bahçe sahibi çoktan ölmüş ve bahçe kızlara kalmıştı. Kızlar bahçeye girerken taşların üstünde deli keçiler gibi sekerlerdi amma Aslı bahçenin kapısından girerdi. "Aman abla erinmiyorsun da kapıyı dolaşıyorsun," diyen kızlara bir altın sırmalı gülümsemeyle bakardı ki o saat bu dalgacı elekçilerin eti yağı erirdi ve bir daha laf edemezlerdi. Cevizin dibine doluşan kızların bir kenarda çayları kaynardı. Börek çörek olurdu. Her gün ama her gün bu cevizin dibi böyle kalabalıktı. Benim Aslı'ya tutkunluğum da bu cevizin dibinde başladı. Kızların göremeyeceği, gölge bir yere kuşlar gibi tünerdim. Oradan Aslı'yı seyrederek günler, haftalar geçirdim. Aslı bir okul, bir kurs oldu. Ben de o gizli yerimde talebe oldum. Aslı'yı okudum. Aslı'yı yazdım. Aslı'yı ezber ettim. Aslı uğruna dirsek çürüttüm. Aslı konuştu, güldü, gülümsedi, bazen daldı gitti. Hepsini bir bir aklıma yazıp Aslı okulundan diploma aldım. Bazen o gizli yerimde içim dolar, sonra dayanamaz ağlardım. Ona bakarak ve onun uğruna gözyaşı dökerek çok gizlendim.

Biz dört kardeşiz. Üç bacı, bir ben; toplam dört çocuk. Babam esnaftı. Şükür durumumuz iyi, hem de çok iyiydi. Babamda lastik bayisi, kum-çimento ardiyesi, bir de ucundan kıyısından müteahhitlik vardı. Babam, istese altıma araba çeker, ecik silkelense milyar para çıkarırdı. Ama bana para koklatmazdı. Şımarırım diye korkarlardı. Hele askerlik etsin, hele ecik çağırıp çığırıp gezsin diye düşünüp paraya

boğmazlardı beni. Cebimdeki harçlık memur çocuğundan ecik fazlaydı yani.

Ben it ayağı yemiş gibi gezer tozardım. Okulmuş, hocaymış; pek dert değildi.

Aslı benim bacılarımla arkadaştı. Hele de en büyük ablamın iyi ahbabıydı. Hal böyleyken Aslı'yı sevdiğimi nasıl söylerdim? Ben Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmam ama bacılarımın dilinden yılardım. İtin taştan yıldığı gibi korkardım. Bacılarım benimle eğlenmesin diye sesim çıkmazdı. Ben istemez miydim bacılarım halden anlayan insanlar olsun da benim sevdama arka çıksınlar. Ama onlar yılan görmüş serçe kuşu gibi her lafa cikir cikir ötüşür dururlardı.

Kızlar vara yoğa güler, Aslı her lafa gülmezdi. Hayır hayır, somurtkan olduğundan değil, asaleti ve lacivert duruşu sebebiyle gülmez ama gülümserdi. Gülümseme dediğimiz şey yârin gül yüzünün çiçeklenmesi değil midir? Hah işte tastamam öyle gülümserdi. Aslı'yı gören bir daha bakardı. O kadar gösterişli bir duruşu vardı. Köşklere hanım, saraylara sultan olacak bir edası vardı. Bizim mahallenin capcık kızları bile hakkını teslim eder ve "Köşklere layık bu Aslı," derlerdi. Eee Aslı'yı köşklere koymak kolaydı da ben o köşklere bey olarak girebilecek miydim bakalım? Gireceğim kapılar hep kapalıydı. Çünkü Aslı'ya göre ben, Halime Abla'sının en küçük yavrusuydum. Çocuktum yani.

Beni böyle görmesine çok kızardım. Bazen sevda yükü öyle ağır geliyordu ki ölecek gibi oluyordum. Öyle zamanlarda odama çekilip hayalî bir Aslı'yla konuşurdum: "Sen beni neden çocuk görürsün, de bakalım? Çocukluk neymiş ki? Hani nerede çocuk? Bak ben şu fücudumu nasıl sıkarım? Sonra, ey Aslı, senin erkek dediklerin iki lafı bir araya getiremez. Amma ben koca okul müdürü önünde cayır cayır şiir okumuş adamım. Bütün bu işleri ben havaya gitsin diye mi ya-

parım? Her bayram boşuna mı takım elbise diktiririm? Sonra o takım elbiseyi boşuna mı cilet gibi ütületirim? Mintanımın üstten üç düğmesi boşuna mı açık? Ayakkabılarım her zaman boşuna mı boyalı be hey Aslı? Bütün bunlar senin için. Ama ne zaman yanına gelsem, 'Halime Abla'm nasıl?' diye sorarsın. Ne anamı sorup durursun? İyi işte! İyi dedikçe iyi. Ecik kafanı kaldır da bana bak! Bir kere olsun bak. İskarpin çekmişim ayağıma ki benzeri Ankara'da yok. Kolumdaki saati ecdadın görmemiştir. Mintanım tastamam Bursa işi. Yani bunlar böyle dursun karşında, sen anamı sor. Derslerimi sor. Ben sana yandıkça sen bana ablalık oyna. Derslerim nasılmış... İyi olsa ne, kötü olsa ne? Okulun tümü benim olsa umurumda olur mu zannediyorsun? Sen beni öldürüyorsun Aslı. Evvelden bir oturuşta iki kıymalı pideyi yerdim de daha iştahlı iştahlı yalanırdım. Şimdi bir taneyi yiyip çekiliyorum. Herkes 'Neyin var?' diyor amma ben cevap vermeden geçiyorum. Herkes bende bir hal olduğunu seziyor da bir sen Aslı, bir sen anama babama selam gönderiyorsun."

Aslı benim ateşime, külüme bakmadı hiç. Anam Aslı'nın evleneceğini söylediğinde sofradaydık. Allah'tan yer sofrasında yiyorduk, yoksa domdom kurşunu yemiş gibi düşerdim yere. Elimde kaşık, öylece kaldım. Ablalarım nasıl bir hain ki benim halimi görünce "Ah mercimeğim," dediler. Babam anlamadı tabii. Kendisi şamataya bayılır. "Neymiş kızlar, ille söyleyin," deyince, ablamlar "Oğluna sor," dedi. Bende cevap verecek hal mi kalmış? "Yok baba, yok bir şey. Kızlara laf lazım işte," dedim. Sonra devam ettim kaşıklamaya. Sofradan kalksam kızlar iyiden iyiye dalga geçeceklerdi. "Eh, peki öyle olsun..." dedi babam. Ama kızlar fıkırdamaya devam ediyorlardı. Babam boğazını temizledi. Bu, "susun artık" demekti. Halimden anlamıştı ki ortada beni üzecek bir mesele vardı. Kızlar sustu, anam sustu. Peki ben içimdeki

sesi nasıl susturacaktım? İnsanın içinde bir ses varmış, öğrendim. O ses hiç susmazmış, öğrendim. O ses kadar zalim, o ses kadar hain bir şey yokmuş, öğrendim. İçimdeki sese göre sevdamı Aslı'ya söyleyemeyecek kadar beceriksizdim. Aslı'ya göreyse zaten bir çocuktum! İçimde fırtınalar, elimde kaşık sofra başında didinirken bacılarımdan biri altımdaki minderi çekti, "Minderi güzel oğlan," dedi. Yine gülüştüler. Bacımın minderimi çekmesiyle hatırlattığı şey, benim bir zamanlar Aslı'nın minderini çalmaya çalışmamdı. Ceviz ağacının altında toplandıklarında her kız minderini getirirdi. İşte ben de Aslı'nın minderini kafama taktım. "Şu minderi ben alsam. Benim olsa!" Bu hain fikri gerçekleştirmek isterken yakalandım. Beni yakalayan kızlar tilkiden kaçan cücükler gibi çırpındılar, civildeştiler. O sırada Aslı geldi. Bana baktı. Ama öyle ezerek değil, ipek kumaş seçer gibi, tül perdeye dokunur gibi baktı ve "Hayırdır kuzum, ne yapacaksın o minderi?" dedi. Ben laf bulamadım. "Hiç, yani öylesine..." dedim. Aslı, sabun kokulu ve serin eliyle yanağımı okşadı, "Ah mercimeğim," dedi. Kızlar yine gülüştüler. Ben rezil oldum. Üstelik minderi de alamadım. Ama bana "mercimeğim" demişti, daha ne desin? Anlayana büyük laf! Mercimeğim; yani küçüğüm, bicimciğim. Yani sen daha çok küçüksün, çok küçük! İşte bacılarımın sofra başında benimle dalga geçtikleri "ah mercimeğim" meselesi ve minder çalma vukuatım buydu.

Cevizin dibi kaynıyordu. Aslı'nın gelin gideceği yer Marmaris'ti. Oradaki bir sarrafla evlenecekti. Kızlar laf kazanını habire harlıyorlardı. Ben yine gizli yerimdeydim. Herkes konuşuyordu. Aslı susuyordu. "Ne şanslısın. Tüm yıl tatil gibi olacak sana." "Sen zaten altın gibiydin, bir de altıncıya düştün kız." "Altın suyuna battın da çıktın say bacım." Herkes, her şeyi diyordu da bir tek Aslı'nın dilinde laf yoktu. İşte o

an fark ettim ki bu susmak başka bir susmaktı. Ben Aslı'nın yüzündeki her kıvrıma gecelerimi harcadığım için biliyordum. Aslı istemiyordu bu işi. "Aha, vallaha da billaha da Aslı istemiyor bu işi!" dedim. Bağıracaktım, elimi ısırdım. Hem ısırıp hem yemin ediyordum. "Ebem ölsün, iki gözüm önüme aksın ki istemiyor. İstemiyor, vallaha Marmaris'teki herifi istemiyor." Yerimde duramadım, koşmaya başladım. Önüme kim gelirse bir şeyler sayıp döküyordum ama ne dediğimi anlamıyorlardı. Anlamazlardı tabii. Ben bile ne dediğimi bilmiyordum ki. Koşa koşa top oynadığımız yere geldim. Kimse yoktu. Sırtüstü yattım, göğsüm çatlayacaktı sanki. Madem Aslı Marmaris'teki adamı istemiyor, o zaman hâlâ umut var benim için diye düşündüm ve gökyüzüne baktım. Gökyüzüne baka baka hayalimde kendi düğünümü yaptım. Benim sırtımda laci bir damatlık olacak. Bacılarım arkamdan gelecek. Kolumda Aslı. Gülümseyecek, hem de nasıl bir gülümseme... Gelin arabamız *Mersedes* olacak. Belki Özal bile gelir nikâhıma. Öyle forslu, öyle kalabalık olacak nikâhım. Düğüne gelen kim varsa anlayacak neden Aslı'nın minderini çalmak istediğimi. Minder getirilecek, gelin arabasının içine konacak. Sonra ben, üzerinde gelinliğiyle Aslı'yı cevizin altındaki gizli yerime götüreceğim. "Bak burada seni gözledim, sana yandım, yakıldım, kül oldum," diyeceğim.

Aslı istemediği yere gelin gidecek demiyordum da seviniyordum adamı sevmiyor diye. Bir an önce atak yapmalı ve Aslı Marmaris yoluna düşmeden ana-babasından istetmeliydim. Anama açılacaktım ama bacılarım vardı. Anama giden yolda birer demir kapı olmuşlardı. O kapıları geçmek zordu. Anamı yalnız yakalamak daha zordu. Yalnız yakalasam bile anama söylediğim laf ânında en büyük ablama giderdi. Ablam da sağda solda konuşa konuşa o lafı paçavra ederdi. Yani anamı sır sahibi yapmak zordu. Gıyabında anama kızıyor,

bacılarıma hırslanıyordum. "Sizin lafçılığınız yüzünden kız elden gidecek."

Sonunda dayanamadım ve anamın yanına vardım.

– Ana gel ecik dışarı çıkalım.

– Nereye?

– Yahu şöyle çıkalım azıcık.

– Oğlum nereye çıkacağız?

Anam dışarıya çıkıp dolaşmaya alışmamış ki. Çarşı, pazar işini çıraklar görür. Gezmeye gitme saati de değil. Anam daha da işkillendi.

– Oğlum hasta mısın?

– Yok yahu...

– Öyleyse ne?

– Yok bir şey, seni ecik gezdireyim dediydim.

Anam dışarıya baktı. Hava ha yağdı ha yağacaktı.

– Bu havada mı?

– Yok ana, tamam! Bir şey demedim farz et.

– İyi öyleyse...

Gel de sinirlenme. Ne olur sanki benimle çıksan. Ben başımı omzuna koyup "Sevdim anam," desem, "sevmek ölmek gibiymiş," desem... Sen de anam olarak benim için kılıç çalsan. Derdime derman olsan. Nerdeee, anama dışarı çıkalım deyince "cehenneme gidelim" der gibi oluyordu.

Anamdan umudu kestikten sonra yağmur da yağsa, güneş de açsa dışarı çıkıp geziyordum. Sıraların arasında, bahçe kuytusunda, kantinde, okul uğultusunda dolaştım da dolaştım ama bir çare bulamadım.

Aslı'nın gidişi çok çabuk oldu. Hemen nişan, ardından düğün yaptılar. Aslı'yı Marmaris'e yolladılar. Düğün günü kaçtım evden. Bir bağımız vardı. Koşarak gittim ta oraya. Yürüyerek gitsen bile yorulursun, ben koşarak gittim. Dere ke-

narına oturdum. Karıncaları seyrettim. Suyla konuştum. "Ben herhalde mecnun oldum, kurtlar kuşlar yârim oldu, artık benden hayır yok kimseye..." dedim kendi kendime. Ben böyle dertlenirken bir taş geldi, ayağımın dibine düştü. "Kim atıyor!" diyemeden bir tane daha... Bağın bekçisi beni tanımamış, habire taşlıyordu. "Bekçi Dayı, benim," demeye kalmadı, herif tam iki kaşımın ortasına taşı indirdi. Olduğum yere hasta develer gibi çöktüm. Başımın döndüğünü hatırlıyorum. Gözümü hastanede açtım. Bağ bekçisi olacak herif de başımda sırıtıyordu. "Seni bilemedim efendi ağa, bileydim daşlar mıydım?" diyordu. "Çık," dedim, "çık git buradan!" Herkes başımdaydı. Babam bile gelmişti. Hepsi gülüyordu. "Niye gülüyorsunuz?" dedim. Anam, "Oğlum bekçi diyor ki 'Dereye bakarak homur homur ediyordu. Ben deli zannettim de taşladım.' Oğlum neye delirdin de sulara bakarak konuşur oldun?" Cevap versem ne olacaktı ki? Yüzümü duvara döndüm. Dönmemle birlikte başımın ağrısı şiddetlendi. Bekçi olacak herif, sanki düşmana çalıyor taşı. Bir de gelmiş sırıtıyor. O sırada en büyük bacım dedi ki, "Aslı sana bunu gönderdi." Aslı'nın adını duyunca yüzümü döndüm. Bacım elinde minderi tutuyor. Kendi artık Marmaris'teymiş. Çok selamı varmış bana. Minderi aldım, kucakladım. Koklayacaktım ama babamdan utanıyordum. Ortanca bacım akıllı kızdır. Anladı benim babamdan çekindiğimi. "Haydi, çıkalım ecik. Oda hava alsın, rahatlasın biraz. Biz hemen şuradayız canım," dedi. Hemen şurada olmasanız da olur. Ben minderi almışım, durur muyum hiç? Sarıldım, kokladım. Kendi gitti ama kokusu kalır belki diye umutlandım. Kokuyordu. Yemin olsun Aslı'nın kokusunu alıyordum. "Benim varım yoğum, ilmim, sabrım, sevdam Aslı'dır," diyordum. Minderi kokladıkça içim kabardı. "Nereye Aslı, nereye gidiyorsun? Ben söyleyemedim, bari sen anlasaydın. Sevdama ses verseydin ve olur bizim işimiz deseydin. Sevmiş adama hangi iş

olmaz deseydin. Tüm mahalledeki koca avratları, kirli pasaklı kızları bir bakışınla un ufak etseydin. Sen yanımda olsaydın, ben var gücümle derslerime çalışırdım ki lise bitsin de seni alayım. Hatta beraber çalışırdık. Sen bana güzel güzel Türkçe anlatırdın. Ama güzel Türkçen seni Marmaris'e gönderenlere yetmedi. Senin dilinden bir tek ben anlardım. Şimdi ne olacak? Marmaris'te kocan olacak zırto hangi dilden anlar? "Ama ben Aslı, sevindiğinde gözünün içi nasıl cıvıldeşen kuşlar gibi olur bilirim. Olmadı Aslı'm, olmadı. Bu iş böyle olmadı hiç..." Minder kucağımda, gözlerim kapalı, yattım bir zaman.

Aslı Marmaris'e gitti ve günler aynı yere damlayan su damlası gibi benim Aslı yarama damlamaya devam etti. Artık iyileşmesinden umudu kestiğim, olur olmaz kanayan bir yarayla yaşamaya alıştım. Kimseye demezdim ama derste canım sıkıldıkça kitabın arkasındaki haritadan Marmaris'e bakardım. "Çok uzak..." derdim. Sanki yakın olsa ne olacaksa? Ama Aslı'nın o kadar uzağa gitmesi ağırıma gidiyordu. "Hiç peşine düşmeyeyim diye bu kadar uzağa gitti belki de," diyordum. Bazen kızıyor, bazen küsüyor; sonra kıyamıyor, barışıyordum hayalimdeki Aslı'yla.

Bazen arkadaşlarla pikniğe giderdik. Taş atardık sağa sola. Ben Marmaris tarafına atardım. Sanki taşım Aslı'nın sarraf kocasını bulacaktı. Ne bileyim, hırsımı almak istiyordum herhalde. Kimse bilmezdi tabii. Arkadaşlarımın her birinin okuldan, mahalleden bir sevdiği vardı, anlatırlardı. Ben sadece dinlerdim. Bana da sorarlardı, "Oğlum yok mu sevdiğin?" diye. Ben yalandan kızardım. "Hasret miyim oğlum yakası yağlı kızlara?" derdim. "Nasıl adamsın anlamıyoruz?" derlerdi. Onlar anlamasa da ben anlardım ve bilirdim ki benim suyuma Aslı diye bir mürekkep damlamıştır.

Ben onu bunu bilmem arkadaş, okul çok iyi geliyor sevdalı adama. Devlet senin için kalorifer yakıp ısıtıyor; "Gel buraya, sıcacık otur," diyor. Öğretmen soru sorarsa, "Bilemedim hocam," de, boynunu bük. Boynu bükük adama kim, ne diyebilir? Ben de zaten sevda uğruna boynu bükülmüş adamdım.

Aradan geçti bir zaman, lise bitti. "Askerlik aradan çıksın," deyip askere gittim. Komando oldum. Zamanında fücutumu geliştirmiş olmam işe yaradı. Askerdeyken "fücut" değil, "vücut" demeyi belledim.

Askerden döndüğümde babam, "Esnaf mı olmak dilersin, yoksa masabaşı bir iş mi?" dedi. Babam o zaman particiydi. Özal'ın peşinde gidiyordu. Gitmesi boş değildi. Partide epey hükmü geçer bir adamdı. Ben memurluk istedim. "Baba beni bir resmî daireye koy. Askerde görmüşüm. Masabaşındaki adamın aldığı maaş azdır ama kafası rahattır. Çeki, senedi bilmez. Bir tek maaşını bilir," dedim. "Tamam," dedi babam ve ben adı büyük, kendi küçük bir dairede memur oldum. Partici babanın torpilli oğlu olduğumdan bana hiç karışan olmadı. Yemek içmek, gezmek tozmak dışında derdim yoktu...

İşte o günlerde anam ve bacılarım kız arıyorlardı. Ama ben tıngırdıyordum. Yani işin dalgasındaydım. Hemen evlenmeye niyetim yoktu. İş çıkışı düzenimiz hazırdı. Kafa dengi arkadaşlarım vardı. Onlarla yiyor, içiyor, geziyordum. Anamgil çok kız gösterdi, hiçbirine ılımadı içim. "Şart mı hemen evlenmem? Ecik durun bakalım kızlar," dedim bacılarıma. Eh iki sene de öyle geçti. Bir gün işe gitmek için hazırlanıyordum. Banyodaydım. Çenemin altını tıraşlıyordum. Anamın fısıltısını duydum, en küçük bacıma bir şeyler anlatıyordu: "Aslı'yı duydun mu kız?" İrkildim. "Kızcağız zaten pek düzen tutturamadıydı. En sonunda ayrılmışlar işte." Tıraşı bitirdim hemen. Elimi, yüzümü silip sofraya oturdum.

Anam ecik daha anlatsın istiyordum. Ama şu kadarcık bir meseleydi: "Anlaşamamışlar. Boşanmışlar! Yalnız Aslı'nın pek düzeni yokmuş. Durup dururken ağlıyormuş. Bağırıyormuş falan." Kahvaltıda ne yedim? Çay içtim mi? Hiçbir şey bilmiyorum. O gün akşama kadar Aslı namına ne varsa gönül sandığımdan çıkarıp seyrettim. Bir görsem diyordum, bir bilsem ne haldedir... Değişmiş midir mesela? Çok çekmiş, yıpranmış diyorlar....

Akşam olunca hemen eve geldim. Kapıyı en küçük bacım açtı. Tam içeri geçecekken aklıma geldi: Ne kıvranıp duruyorum, gidip göreyim Aslı'yı diye düşündüm. "Kız gel seninle Aslı Abla'na bakıp gelelim. Yeni gelmiş ya hem, hoş geldin demiş oluruz. Dönüşte de seninle çekirdek çitleyip gezerik ecik." Bacım zaten akşama kadar evde oturmaktan deli olmuş. "Haydi gidelim," dedi. Yola düştük. İki adımda vardık. Kapıyı çaldık. Açtılar. "Buyrun," dediler. Beni görseniz, avuç içlerimde ter pınarı var sanki. Her yerim tere battı. Evde bir tek Aslı'nın yaşlı ana-babası vardı. Kendisi de az sonra kapıdan göründü. Bir baktı içeriye, ben onun bakışıyla öldüm. Sonra yine o gülümsemesini kondurdu gül yüzüne. Ben o an nefes alamadım. "Hoş geldiniz," dedi. Ben ne diyeceğimi bilemedim. Ayağa kalkmışım. Bacım, "Otursana abi," diye kıkırdayınca anladım. Benim şaşkın halime Aslı da gülümsedi.

Aslı hiç değişmemişti. Hey Allah'ım, kim der ki senelerce koca kahrı çekmiş? Üzerine bir hırka geçirmiş. O hırkayı şu benim uyduruk bacılarım giyse çala çaput olur. Ama o hırka Aslı'da sütlü kahve üzerindeki köpük gibi olmuş. Biz sorduk, o söyledi. O söyledi, biz kafa salladık. Güldük, gülümsedik. Komşu ziyaretinde işler nasıl olursa öyle işledik. Kalkmak vakti geldi. Ayaklandık, tam kalkacakken Aslı'nın gözü gözüme değmesin mi... İlk kez bu kadar yakından ba-

kabildim. O bakış ne kadar sürdü bilemiyorum ama anladım ki benim yirmi beş yıllık ömrüm yalan, o bir anlık bakış essah imiş.

Ondan sonra gelsin Aslı, gitsin Aslı.

Hey yavrum!

Dairede memurlara kebaplar ısmarladım. Mahallede çocuklara leblebiler dağıttım. Evde bacılarımla güldüm, bülbül oldum şakıdım. Anam soruyordu: "Hayırdır erkeğin hası? Aklına bir dokunan mı oldu?" "Aklıma dokunanın adı Aslı, kendi Aslı," diyemiyordum. "Anacığım..." diyordum, "Bir rüzgâr esti say. Bozkırın düzünden bir yel esti, beni uçurdu say." Anam anlamıyordu hiçbir şey. Ben kafamda planı çizmiştim. Gün sayıyordum. Seçimler bitsin, Özal'ın yukarıda kavuşturduğu kolları gibi ben de Aslı'ya kavuşacaktım. Şaşıracaklar, "Yavrum senden yedi yaş büyük," diyeceklerdi. İnadım inat olacaktı. "Aslı işi oldu oldu, olmazsa bırakır giderim. Nasıl olsa memurum. Her yer bana uyar," diyecektim.

Seçim bitti.

Özal alacağı koltukları aldı. Millet zannediyor ki Özal rahatladı. Esas benim anam rahatladı. "Seçiminiz batsın, herifi perişan ettiniz," diye kızıyordu. Babam artık akşamları evdeydi. Ben de akşam gezmelerini boşlamıştım. Evde efendi efendi oturuyordum. Bir akşam babam erkenden yattı. Bacılarım odalarına çekildiler. Ben anamı aldım yanıma.

– Gel hele...

– Ne ki?

– Ne olduğunu anlatacağım amma itiraz etmek yok. Dinle, sonra de ne diyeceksen.

Ve ben Aslı meselesinin bohçasını yavaş yavaş açtım. Aslı türkümü yavaş yavaş söyledim. Anam şaşırdı.

– Deli gobel dur ecik. Bu kızın yaşını hesaba vurdun mu hiç? Biz millete ne derik? Bir evin bir oğluna dul kadın mı

layıktı, aşk olsun size demez mi millet? Hem sadece yaşı mı? Bir de hastalığı var oğlum?

– Neymiş hastalığı?

– İşte herkesin dilinde oğlum. Gece lohusa kadınların kötü düş görüp bağırdığı gibi bağırırmış. Zapt edebilene aşk olsun.

– Bunlar milletin halt etmesi. Gece yanlarındalar mıymış?

– Oğlum, saf oğlum. Aslı'nın komşusu bizim Refika değil mi? Refika duyduysa herkes duymuştur. Refika'nın bir yönü sağır, bilmez miyim? Ama işte o bile duymuş.

– Aslı kocasından ayrıldı. Kafası karışıktır. Olur o kadar bağırmak çağırmak. Kaç yıl gurbet çekti. Ana bak, ben bu işte öyle kuru hevesli falan değilim ha. Kararım kati. Aslı'yı almazsanız atar giderim hepinizi. İzimi bile bulamazsınız.

Ben anamın kucağına bir ateş topu düşürünce, artık o babamla konuşur halleder diye seviniyordum. Ama esas ateş topu benim kucağımda kaldı. Aslı hastaymış. Şu işe bak! Bacılarımdan istihbarat aldım. Meğer Aslı'nın gece uykusu yalanmış. Gündüz dalıp dalıp gidiyor, sonra ardı kesilmez ağlamalara başlıyormuş. İşyerinde vakit nasıl geçiyor, bilmiyordum. Elimde kalem, karala babam karala. Hep de aynı şeyi çiziyordum. Şöyle yuvarlak bir şey. Kuyu gibi. Sonra o kuyu dönmeye başlıyordu. Döne döne dipsiz bir kuyuya dönüşüyordu. Kendi çizdiğim resimde boğulacaktım. Üç beş gün öyle gezdim. Sonra üç bacımla anam beni bir odaya çektiler. "Hayırdır ana?" dememe kalmadan başladı konuşmaya: "Ben senin bir bakışın yere düşsün istemem. Ortalıkta kız mı kalmadı da sen dul bir illetli kıza meylettin. Haydi bana acımadın, gençliğine acı. O kız hasta oğlum. Hem de derin yerlerinden hasta. Ama sana laf geçmez oldu. Bildiğimi bellediğimi de unuttum. Bu iş olursa beni ana diye anma, haberin olsun." Anam lafını bitirir bitirmez, kızlar da hep

bir ağızdan, "Bizi de unut," dediler. Kızlar bu lafla kalmadı tabii. Alıcı kuş gibi başımda döndüler. Yok Aslı inatçıymış. Yok Aslı'nın ailesi de hastalıklıymış. Onlar konuştukça ben sinirlendim. Çünkü ince siyaset peşindeydiler. "Ya biz ya Aslı," diyorlardı. "Aslı'nın tedavisine bakalım. Senin isteğin bizim de isteğimiz olsun," demiyorlardı. Lafı ben aldım: "Kızlar yerinden kalkan olursa perişan ederim. Hepiniz oturun. Susun beni dinleyin. Ana bir de ben konuşayım. Yahu velev ki bu kız hastadır, velev ki benden büyüktür, velev ki siz bana kıyamazsınız, bir bakışım yere düşsün istemezsiniz... Peki benim sevdim demem size boş laf mı gelir? Sevmek bu kadar ucuz mu? Bu laflarınızı da yutun. Beni deli etmeyin..." Bacılarım vulu vulu ederek ağlaştılar. Ben kapıyı çarpıp çıkarken, anam "Bu oğlan kudurmuş, büyülenmiş," diyordu.

Anam ve bacılarım bana sert tavır aldılar. Kahvaltı hazırlamak yok. Bakış görüş etmek yok. Bir gün sabah kalktım, işe gideceğim ama gömleğim buruş buruş. Başka zaman olsa jilet gibi olurdu. Gömleği elime aldım, evin orta yerinde bağırdım: "Gömleğim ütülenmese de olur. Yenisi alınır ama benim kalbim kırılırsa yenisi nasıl alınacak?" Ben böyle kötü horozlar gibi bağırırken babamın sesini duydum. "Ağır gel efendi ağa, parlak simlerin dökülmesin," diye bağırdı. Meğer babam da evdeymiş. Ben fırlayıp kaçtım...

Aslı meselesinde böyle sert duruşum anamla bacılarımı susturdu. Artık top babamdaydı ve o, bir gün "İş çıkışı dükkâna gel," dedi. İşte o zaman heyecanlandım. Akşamı zor ettim. Babamın yanına vardım. Aslı türküsünü bir de benden dinledi babam. Ben heyecanımdan lafı çürüttüm, geveledim. Yarım yamalak cümleler kurdum. Babam, eliyle beni susturdu.

– Kızın yaşı büyükmüş. Rahatsızmış. Uykusu yokmuş. Hastalıklıymış.

– Biliyorum...

– Seviyor musun?

– Seviyorum!

– Vallaha mı?

– Hem vallaha hem billaha.

Ben yemini çökertince babam dosyayı kapatan hâkimler gibi oldu. "Başkaları ne derse desin. Madem seversin. Başka söz söylemek caiz değil. Haydi hayırlı olsun," dedi. Kalktım elini öptüm. Babam da bana sarıldı. İşte o gün babam bin defa daha baba oldu gözümde.

Uzun işler kısa oldu.

Zor işler kolay oldu.

Konuşanlar sustu.

Susanlar konuştu.

İki aile de anlaştı.

Bizim işimiz öyle bir hale geldi ki geriye sadece Aslı'yla konuşmamız kaldı. Hem bir formalite yerine gelecek hem de ben Aslı'nın karşısına geçip ilk defa yaramı gösterecektim. Âdet gereği Aslı'nın teyzesinin evinde bir araya geldik. Bir odada ben ve Aslı baş başaydık. Ben çok şey anlatırım diye umut ediyordum ama insan çok dolunca konuşamıyormuş, anladım. Bakıştık bir zaman. Sonra Aslı sesinin bütün tılsımıyla "Niye?" dedi. Kısaca ve sadece "Niye?" Yani ben en büyük bacımın akranı olan biriyle niye evleniyordum?

Derinden bir nefes aldım. Zannettim ki derin soluk alırsam ecik rahatlarım. Yok, öyle olmuyormuş. Derine daldıkça boğuluyorum. İşte o an sesim çıkmadı ama gözümden iki damla yaş geldi. Benim bir türlü anlatamadığımı iki damla yaş anlattı. Aslı baktı bir zaman. Sonra uzandı, eliyle gözyaşımı sildi ve "ah mercimeğim," dedi, "ah mercimeğim..."

Baba Neredesin?

Anamla babamın nikâhını ben kıydırdım.

Bunu kime söylesem, "Olacak iş mi?" diyor. Şu yalan dünyada olmayacak iş kaldı mı?

Babam iş bulmak, bulduğu işte sebat etmek ve sebat ettiği işten para kazanmak konularında pek zayıftı. Karpuz, soğan satmaya niyetlenirdi. Mal elinde kalır, çürürdü. Hatta devlet dairesine memur olarak girmiş, orada da kimseden izin almadan üç gün işe gitmemiş ve müstafi sayılmış. Yani istifa etmiş hükmüne girmiş... Kısacası, herkese yetecek kadar sefillik hikâyemiz var.

Meselemiz Kırıkkale'ye göçmemizle başladı. Memlekette yken insan yoksul olsa da kendini pek garip hissetmiyor. Herkes biraz yoksul olduğu için tıngır mıngır dönen bir çarkınız oluyor.

Dokuz yaşına gelmiştim ama babam yanında çalıştığım için beni okula yazdırmıyordu. "Seneye başlarsın, omuzların dikleşir. Şimdi çok çörüzsün," diyordu. Baba sözüne itibar edilmez mi? Seneye omuzlarım dikleşecek, bakışlarım sertleşecek diye, bir umut bekliyordum. Karpuz sergisinin önün-

den arkadaşlarım siyah önlükleriyle geçiyor, kimisi işin dalgasında, seslerini kalınlaştırıp "Karpuzcu!" diye bağırıyorlardı. Babam kızıyor ve yerinden fırlıyordu çocukları kovalamak için ama sıpalar kaçıyorlardı. Ben, babam bana sahip çıkıyor diye seviniyordum. "Dur baba, gır gır geçiyorlar. Ben hallederim," diyordum. Yaşım dokuzdu amma aklım on beş! Ben o yaşta kamyondan karpuz indirilmesine, babamın yemeğinin hazırlanmasına, para üstü hesaplamaya, yani aklınıza gelecek her türlü çırak işini yapmaya alışmıştım. Her şeyi, neye gülünüp neye gülünmeyeceğini bile babama bakarak öğreniyordum. Babam güldü diye ben de gülüyordum.

Bir gün karpuz sergimizde babamla beraber beklerken bir adam geldi. Babamla konuşmaya başladılar. Ne konuşuyorlarsa, mesele uzadı da uzadı. Sonra babam karpuz kesti. Ben bakkaldan peynir, ekmek aldım. Adamla babam ağızları dolusunca lokmalar alarak hem yediler hem konuştular. Babam heyecanlandığında hep yaptığı gibi kendi dizine vuruyor, "Vay be!" diyordu. Adam, karnı doyunca gözü yola düşenlerdenmiş. Karnını doyurdu ve gitti. Babam o gün akşama kadar derine daldı. Gözünü kısıp uzaklara baktı. Yine kendi kendine "Vay be!" dedi. Meğer babam Kırıkkale'ye göçmek, fabrikada işe girmek sevdasına düşmüş.

Anam Kırıkkale'ye göçme işinden kendince yöntemlerle babamı vazgeçirmeye çalıştı. Ağladı, bağırdı, küstü. "Sadece sen git, biz burada bekliyek, sabredek," dedi. Ama babam bağdaş kurduğu yerden etine ateş değmiş gibi ağaya fırladı. "Olmaz, sizin burada kalmanız olmaz. Ben peşinde çoluk çocuğunu döküp gitmiş dedirtmem. Kırıkkale'de silah fabrikası varmış. Fabrika da devletin bir kapısı," dedi.

Kırıkkale'ye alışmamız zor olmadı. Zaten herkes dışarıdan gelmişti. MKE sevdasına doluşmuşlardı buraya. Yani silah fabrikası şeker olmuştu. Bizim gibiler de şekere gelen böcükler gibi birikmişti.

Ev kiraladık. Eşya dersen, çok geç geldi. Kaç gece mum ışığında, karton kutu üstünde yattık. Babamın hiç bitmeyen ahbaplarından biri, "Siz gidin, ben eşyayı arkanızdan kamyonla gönderirim," demiş. Babam bakkaldan ekmek, peynir alıyor. Duru suyla yutkunarak yiyorduk. Sonra uyku. Karton kutuların üstünde sırtımız hayır huyur diye ses çıkarırdı. Kardeşim üzerine yattığımız karton kutuların ne kutusu olduğunu tahmin etmeye çalışırdı. "Bu şeker kutusu, bu teterjan kutusu abi la," diyerek koklar dururdu karton kutuları. Aradan geçti bir zaman. Bizim eşyalar geldi gelmesine ama yolda rüzgâr ve yağmur anasını ağlatmıştı eşyanın. Zaten çok fazla eşyamız yoktu. Yemek tahtası, yorgan, döşek, minder, çul, öyle şeyler işte. Anam çok ağladı, "O renk renk yorganlar, padişah yastığı döşekler anamdan yadigârdı. Çeyizim sele gitti," diyerek. Ama babam duymadı bile. "Adamlar beleş getirdi eşyayı. Sen daha ağıt yakarsın," dedi. Anam eşyaları avluya serdi, kuruttu. Yıkayabildiklerini yıkadı. Yavaş yavaş yerleştik...

Babam fabrikada işe girmek için epey uğraştı ama olmadı. Karpuz sergisine gelen adam ne söyledi tam bilmiyoruz ama söylediklerinin hepsi boşmuş, anladık. Babam pencere önüne oturur, habire dışarıya bakardı. Kendi kendine bir şeyler söyler, kızardı. O böyle kıpırtısız oturup kendi kendine sayar söverken anam intikam alır gibi güler, söylenirdi. "Senin sülalende delilik ecdat yadigârıdır. Sen de delireceksin. Bunun dedesi 'Ana, ana,' diyerek öldü. Ana dediği de kendi karısıydı. Düşün adam hanımına ana diyor." Babam o zaman ayağa fırlar, biz beline sarılırdık. Durdurmak isterdik. Ev karışırdı. Biz babamı tutarken anam konuşmaya devam ederdi. "Aklını oynatarak gebereceksin!" Bazen düşünürdüm anamı bu kadar kızdıran şey nedir diye. Babamla anam aynı köydendi, uzaktan akrabaydılar. Babam sessiz bir çocukmuş, abileri varmış, hepsi atla gezer, çifteli taşırmış. Ama babam

ata binemez, konuşurken kekelermiş; öyle gölgesiz bir şeymiş yani. Anam dersen saçının beliğine, gözünün mavisine türkü yakılacak kadar güzelmiş. Anam o günleri anlatırken, "Ben bunu hiç meysimezdim. Sıracalı, hastalıklı bir şeydi. Döverdim bunu ben," derdi. İşte o ezik çocukla anamı evlendirmek istemişler. Ama anam razı değilmiş tabii. "Yokluk belimizi kırdı. Ben öksüzdüm, mecbur bu illetli, küflü herife vardım," derdi. İlk beş sene çocukları olmamış. "Koca bilip de yanına varmadım ki nasıl çocuk olacak?" derdi annem. Zamanla anamın hem inadı hem gücü kırılmış.

Babam, fabrikadan umudu kesip de ortada kalınca, "Pencere önünde oturmakla bu iş olmaz," dedi ve dört tekerlekli bir pazar arabasıyla geldi. "Bu bize bakacak ekmek teknesidir," dedi. O gün tanıştığımız arabayla aylarca çalıştık. Kırıkkale'ye geldiğimizde dokuz yaşımı bitirip onumdan gün almıştım ama hâlâ okul yüzü görmemiştim. Okula gitmeyi bir canım çekiyor, bir hevesleniyordum ki sormayın. "Önlüğümün yakası naylon yaka olsun ana," diyordum. Anam, "Naylon yaka boynunu, boğazını kerter. Yara eder," diyordu. Başımı okşuyor, bir de öpüyor ve kafamı kokluyordu. "Kafan yine yağlı keteler gibi olmuş," diyor ve beni yıkıyordu. Anam çok temiz kadındı. "Yokluk Allah'tan amma pislik de mi Allah'tan?" der, habire her şeyi yıkardı; bizi, evi, avluyu...

Babamın ticareti nasıldı, anlamıyordum. Çok çalışıyorduk ama neredeyse hiç kazanmıyor gibi zorlanıyorduk. Malı kaça alır, söylemezdi. Nereden mal getirir, söylemezdi. Sarımsak, soğan, üzüm, ıspanak, turp; meyve sebze namına ne bulursak seyyar arabamızda sattık. Pazarda yer bulmak meseleydi. Çünkü Yozgatlılar, Çankırılılar, Çorumlular, her memleketin pazarcısı kendine yer tutmuştu. O yerlerde barınmak zordu. Hava parası isteyenler, arsız zabıtalarla iş tutanlar, üç ayrı yerde tezgâh açanlar... Bir gün babam bütün inadıyla pazarda bir yere durdu ve satışa başladı. O du-

ruş ancak bir saat sürdü. Bizi kürek sapları, terazi kiloları ile dövmeye kalktılar. Ben bu hengâmeyi Japon Kale oynamaya benzettim. Memleketteyken Japon Kale diye bir oyun oynardık. Herkesin kendi küçük kalesi vardı. Gol yemek yok ama gol atmak için çırpınmak var. İşte ben hep, "Japon Kale oynar gibiyiz," diyordum. Babama değil, anama diyordum. "Ana gol attığımız hiç yok. Hep gol yiyoruz. Sebze, meyvenin neredeyse yarısını döküyoruz. Kırıkkale sıcak olduğundan zerzevat çabuk bozuluyor. Ayrıca pazarda durmadığımızdan müşteri peşinde geziyoruz sokak sokak." Ben anlattıkça anam babama kinleniyordu. "Döktüğü sebze meyveyi buraya getirse yediğimizi yer, kalanını dağıtırız garipler," diyordu. Ama babam, "Bu kadar şeyi eve getirmem, ben hambal mıyım, amele miyim?" diyordu.

Onlar sürekli didişirken bir şeyi daha anlamıştım. Babama göre geçim derdi en büyük dertti ve biz bu derdin altında eziliyorduk. Ama anneme göre biz de herkes gibiydik. Herkes nasıl teker meker yaşayıp gidiyorsa biz de öyle olmalıydık. Geçim derdi için yollara düşüp Kırıkkale'ye gelmek, olmadık işlere girmek gereksizdi. Düzen kolay kurulmuyordu. Memlekette iyi kötü bir düzenimiz vardı. Ama babam kimseyi dinlememiş, bizi buralara sürüklemişti. Böyle olunca evde kavga gürültü eksik olmuyordu. Ve biz arada kalıyorduk. Hele de ben büyük çocuk olarak çırpınıyordum. Babamın eksiğini anamdan saklamak, anamın laflarının babama ulaşmasını engellemek gibi tarifi zor işlerim vardı. Öyle anlar oluyordu ki babamın yaptığı işi aname söylesem günlerce harp olurdu evde. Mesela, kuru soğan kıymetlenecek diye babam epeyce borçlanarak kuru soğan alıp bir depoya koymuştu. Depo dedikleri yer eski bir tuvaletmiş. Bizim soğanlar bırak para etmeyi nemden tekmil çürüdü. Bu işi aname desem, anam iyileşmez, baş ağrılarına tutulurdu. Alnına sıkı sıkı bezler sarar, evin, bahçenin kuytularında ağlardı. Ağlarken neler neler

söylerdi. O sözlerden birini babama taşısam ya da "Anamın baş ağrısının tek sebebi sensin baba," desem, babam erinmez, eve gelir, bağırıp çağırırdı. Bu durumda ben anneme başka, babama başka yalanlar söyleyerek kendimce evdeki kavga sayısını azaltmaya çalışıyordum. Sadece anneme babama değil, yeri geldikçe herkese yalan söylüyordum. Soğancı parasını isteyince, "Soğanın tamamını okul yemekhanesine verdik. Parayı toplu alınca senin işin tamam," diyordum. Soğancıyı bu şekilde savuşturmam babamın hoşuna gidiyordu. Uzun lafın kısası, ben on yaşında bir diplomat gibi çalışıyordum. Ona bir laf, buna bir laf, anaya şöyle, babaya böyle...

Meyve, sebze satma işi artık kabul edilemez zararlara sebep olunca babama "Bu arabayla tuzlu çekirdek satsak," dedim. "Başına kardeşimi koysak. Nokta'nın oralarda bir yerde dursa. Çekirdek satanı kim ne etsin, karışan da olmaz. Biz de başka işe baksak." Nokta, Ankara-Yozgat yolunda otobüslerin durduğu yerdir. Yolcu alınıp yolcu bırakılan bir nokta işte. Çekirdek satma teklifime babam önce direndi. Çünkü iş değiştirmek onun için namus meselesi gibiydi. "Olmaz, sebzeyi beceremedi derler. Daldan dala konmak olmaz. O zaman adımız vurguncuya çıkar. İş bilmez de o işi bırakır ona sarılır derler. Bize kimse güvenmez. Borç vermez," dedi ve daha bir sürü laf etti. Ama ben vazgeçmedim. Sebze arabasıyla sokak sokak gezerken babamla epeyce konuştum. "Bizi burada tanıyan yok. Memlekette olsa dediğin doğru amma burada kimse ayıplamaz bizi. Etme, bu sebze işi bizi iyice rezil edecek. Hem Seyfi çekirdeğin başında durursa evin günlük parası çıkar. Anam da fazla konuşmaz, başını ağrıtmaz." Bir an düşündü, "Bakalım..." dedi, "Bir çaresine bakalım." Babam "Evet, tamam," diyemezdi. "Bir çaresine bakalım," dedi mi, tamamdır. Ben önce Nokta'nın etrafında dolaştım, gelene gidene, bekleyene baktım. Yolcular, değnekçiler, yolcu uğurlayanlar, karşılayanlar; tam ana baba günü.

Burada her işi yapan vardı. Tabakta caneriği, közde mısır, bardakta buz gibi limonata, çıtır simit... Satıcıların çoğu çocuktu. Anladım ki kimse Nokta'da tezgâh kurmayı nefsine yediremiyordu. Bu çocuk işiydi. Ben de gözüme bir yer kestirdim. Ve kardeşim Seyfi'yi buraya koyduk. Seyfi önce pek yanaşmadı ama dedim ki, "Oğlum sen nasıl adamsın, hiç kafan çalışmaz mı? Bir araba dolusu çekirdek var. Elma kurdu gibi bu tarafa dön ye. Şu tarafa dön ye." Seyfi'nin gözü parladı, "He valla," dedi. Beleş çekirdek yiyebilmek uğruna Nokta'da sabahtan gece yarısına kadar çekirdek satmaya başladı. Bir zaman sonra alıştı. Simitçiden, limonatacıdan çekirdek karşılığı alışveriş ediyordu. Bir simit, iki çay bardağı çekirdek; limonata, dört bardak çekirdek. Tahmin ettiğim gibi, evin günlük ihtiyacı için az çok para çıkıyordu. Anam bir parça rahatlamış, babam hangi işi yapsak diyerek gezmeye başlamıştı. Babamın akıl danıştığı iki kişi vardı. Ama onlar kendini sağlama almış kişilerdi. Biri müstahdemdi, diğeri üç apartmana kapıcılık yapıyordu. Babam bu adamlara akıl danışıyordu ama bu adamlar bir dosta yardımcı olur gibi değil de hevesli bir çocuğu gaza getirir gibiydiler. Babam onları dinliyor, bir işe heves ediyor, üç gün deli gibi sevinçle geziyordu. Sonra o adamlar başka bir iş söyleyince babamın kafası bir hafta da yeni iş için karışıyordu.

O adamların yönlendirmesiyle inşaat işine girdik. Babam inşaatın kalıp işini alacak, yanında ben çalışacağım ve iki amele daha olacaktı. On yaşındaki bir çocuğa, yani bana güveniyordu. Hiç tanımadığı amelelere güveniyordu, bunu anlıyordum ama kendisinin kalıpçılığına nasıl güveniyordu anlamıyordum. Benim bildiğim, babam kalıp falan çakmamıştı. İşin başında anneme hiçbir şey söylemedim. Çünkü babamın iş hevesleriyle ilgili sabırlı olmayı, onu avutmayı bellemiştim. Babam kalıpçılık işinden vazgeçmedi. Borçlanarak kendine alet edevat aldı. Kulağının arkasına kalem

soktu. Önüne çivi dolu bir önlük bağladı ve biz tak tuk kalıp çakmaya başladık. Biz çalışırken inşaata müteahhit geliyor, bakıyor bakıyor, dudak büküp gidiyordu. Meğer adam işten anlarmış, biz bilemedik. Babam kan ter içinde "ıh, tıs" diye sesler çıkararak çaktı da çaktı. Bir gün müteahhit yanında bir başka adamla geldi. Babamı aşağıya çağırdılar. "Buyur efendi ağa," diye indi babam. Ben de yukarıdan seyrediyorum. Konuşmaya başladılar. Müteahhit rahattı ama diğer adam hesap sorar gibiydi. Bir zaman hararetli hararetli konuştular. Sonra adam babama bir tokat attı. Babam elindeki keserle adamın üstüne yürüyünce, nereden çıktıysa üç beş adam daha geldi ve gözümün önünde babamı dövdüler. "Bırakın lan babamı!" diye bağırıyordum ama kim duyar? O telaşla aşağıya koştum. Koşarken ayağıma çivi battı. Olduğum yere düştüm. Çivi ne zalımmış. Onun acısı bir yandan, babamın durumu bir yandan; ağladım da ağladım. Sonra yavaş yavaş kendime geldim, sustum. İnsan ağlayınca yoruluyor. Çiviyi çıkardım. Ayakkabım elimde, sekerek babamın yanına vardım. Babam bir duvarın dibine çömelmiş. Eli, yüzü dağılmış, öylece oturuyordu. Habire tükürüyor, dişini muayene eder gibi eliyle yokluyordu. Ben de yanına çöktüm. Bir zaman sustuk. Sonra bana açıklama yapıyormuş gibi "Adamlar kalıpçılığımızı beğenmediler," dedi. Ben de boş bulundum herhalde. "İyi de baba, sen kalıp ustası değilsin ki zaten," dedim. Bana bir tokat attı. Dondum kaldım. Babamdan çok tokat yemiştim. Çok daha ağır vurdukları oldu. Ama o tokat kadar sarsıcı olanı hiç olmadı. Ayağa kalktım. O güne kadar içimde birikmiş ne varsa saçıldı ortalığa. "Ben seninle sıcakta, soğukta gezerim. Her işimizi batırırsın ama ben anneme hiç söylemem susarım. Sen de bana vurursun. Değilsin işte, sen usta değilsin," dedim. Daha neler neler saydım. Her zaman susan, yutan çocuk şimdi ağlıyor, bağırıyor, söylüyordu. Babam yerinden kalkmak iste-

di ama kalkamadı. İki dizinin üstünde doğruldu. "Yok aslanım. Bilmeden vurdum. Benim kimim var, bir sensin işte..." dedi. Beni tutup sarılmak istedi. Ama geri çektim kendimi. Sonra da çivi yarasından aksayan ayağımla, topallayarak ve ağlaya ağlaya eve gittim.

Ayağıma batan çiviyi bahane edip epeyce bir zaman yattım. Sanki pazarlarda, sokak aralarında gezmemizin, Kırıkkale'ye göçmemizin yorgunluğu çıkıyordu. Yattım da yattım günlerce. Anam de hiçbir şey demedi. Başka zaman olsa yatırmazdı. "Öğlen oldu. Yeter yatmayın. Şeytan koynunuza işemiş, terlemişsiniz," derdi.

O günlerde seke seke evimize yakın olan okulu seyretmeye gittim. Duvarın üstüne oturup baktım bir zaman. Öğrenciler karıncalar gibiydi. Kara kara önlükleriyle içeri doluşuyorlardı. Ders zamanı boş olan bahçe bir zil çalmasıyla panayır yeri oluyordu. Öğretmen denilince aklıma kocaman gölgeli adamlar geliyordu. Öğretmen heybetli bir adam olmalıydı. Kocaman ayaklarıyla hel hel yürüyen bir insan...

Okul bahçesinin duvarından bakarken arkamdan biri yaklaşır da beni yakalar diye korkardım. Fazla durmaz eve gelirdim. Bu şekilde bir hafta, on gün seyrettim okulu. Sonunda kesin kararımı verdim. "Ben okuyacağım!" Kararımı anneme söyledim. Zannediyordum ki anam bu isteğimi kabul etmeyecek, "Aman oğlum babanı yalnız koma. O herifin elinin bastonu sensin. Sen olmadan ne yapar o deli dümbelek?" diyecek. Ama boynuma sarıldı. "Vay guzum, ben de oku demeyi isterdim ya, sen çalışmak dilersin diye sana oku diyemezdim," dedi.

Bu kararı babaya anlatmak vardı... Anneme dedim ki, "Babam ne der acep?" Anam akıl verdi. "Sen babana hiç görünmeden git okula. Beni alın de. Onlar seni alırlar. Önlüğünü sırtına geçirip de babanın karşısına çıkarsan sana kıyamaz, he der." Ben o gece nasıl uyudum hiç bilmiyorum. Rüyamda

önlüğümü giymiştim. Elimde bir çanta vardı, zengin bebelerin çantasından. Öğretmenim kocaman omuzlu, kocaman elliydi. Bir de gözlüğü vardı. Öğretmenin gözlüğünü ben takıyordum sonra. Gözümde gözlük, okulun her yerini geziyordum. Sonra babam gelip "Bağır!" diyordu, ben "Soğan, soğan!" diye bağırıyordum. Bağıra bağıra okulun en üst katına çıktık. Ben aşağıya bakarken öğretmenin gözlüğünü düşürdüm. O korkuyla uyanmışım.

Okula vardım. Kime, ne diyeceğimi bilmiyordum. Hademe olduğunu sonradan öğrendiğim biri bana "Hayırdır aslanım?" dedi. "Ben okula gitmek istiyorum," diyebildim. "Gel benle," dedi. Bir kapıya geldik. Hademe dedi ki, "Bak, ne yazıyor burada." Ben gözüne baktım. Nasıl okuyayım... "Anlaşıldı," dedi ve kapıya vurdu. "Gir hadi," dedi, beni odaya soktu. Masada oturan adamın sesi gür çıkıyordu. "Çabuk söyle delikanlı, işim var," dedi. "Ben okumak istiyorum," dedim. O zaman bana baktı. "Daha evvel hangi okuldaydın?" dedi. "Hiç okula gitmedim," dedim. Elini masanın altına götürdü ve bir zil sesi duydum. Az evvel beni getiren hademe odaya girdi. Masadaki adam, "Bunu Rafet Hoca'ya götür. İlgilensin, kaydını yapsın," dedi. Müstahdem türbe ziyaretinden çıkar gibi geri geri çıktı. Vardık Rafet Bey'in yanına; ince, uzun, dal gibi bir adam. Bana "Gel bakalım yavrum. Anan baban nerede? Senin velin kim olacak?" dedi. Ben anlamadım. "Babam çalışır, anam da evde," dedim. "Gel otur şöyle," dedi. Adımı sordu, söyledim. Bana oralet söyledi. Dilimi, damağımı yaka yaka içtim. Ama Rafet Hoca'nın sorularına cevap vermek hoşuma gitti. Memleketi, göçümüzü, anamı, babamı anlattım. Fark ettim ki babamı anlatırken boğazıma bir yumruk oturuyor. Epeyce konuştum, epeyce oralet içtim. Sonunda Rafet Hoca her şeyimizi öğrenmişti. Bana bakarak konuştu. "Yavrum, okumak biraz inat işidir. İşi inada bindirmezsen okuyamazsın. Şimdi kimliğini ver, kaydını

alalım. Ben sana bir kısım evrak vereceğim, onları baban imzalasın, sonra bana getir." "Tamam, abi," dedim. "Abi değil, öğretmenim diyeceksin." "Tamam öğretmenim." Rafet Hoca, "Kimliğin yanında yok mu yavrum?" dedi. Ben "Yok," diyebildim. "Kimliğini getir, hemen başla. Yarın getir mesela," dedi. Çıkarken elini öptüm. Hademe, çıkarken "Tamam mı aslanım?" diye sordu. "Tamam dayı," dedim. "Eh haydi hayırlı olsun," dedi. Eve vardım. Beni öyle görünce anam pek sevindi. Yufka ekmeğe süzme yoğurt sürdü. Üstüne toz şeker serpti. Ben hem yedim hem anlattım. "Ana okul ne güzel yermiş. Bana 'aslanım, yavrum' diyorlar. Öğretmen odasına buyur etti. Oralet içirdi. Ha bir de kimliğimi istiyorlar." Anam kimlik lafını duyunca "Şimdilik alsalardı oğlum. Hele kimlik kolay," dedi. "Yok ana, kimlik olmadan olmuyor. Bugün yanımda kimlik yoktu. Öğretmenim 'Kimliğini al gel,' dedi." Benim daha ilk günden "öğretmenim" dememle anam duygulandı, geldi sarıldı. "Öğretmen diyen dillerine kurban olduğum, senin kimliğin yok. Baban olacak illetli çıkartmadı daha." Canım çok sıkıldı ama yapacak bir şey yoktu. O gece babamı bekledik ama ben dayanamayıp uyudum. Sabah erkenden çıkan babamı göremedim. Kapının önünde akşama kadar oturdum babam gelecek diye. Halbuki babam gündüz eve gelmezdi. Evimiz yol üstündeydi. Okula giden oğlanlar, kızlar geçti önümden. Onlar geçti gitti, ben arkalarından söylendim. "Az kaldı, ben de aranızda olacağım. Okumak neymiş göreceksiniz. Ben nasıl en baş birinci olacağım. Oh ne kolay işiniz var. Akşama kadar sen otur, öğretmen çırpınsın. Böyle işin canını yerim ben." Akşam ezanı okununcaya kadar bekledim. Ama gelmedi babam. Gece yolunu gözledim, uyumamak için gözlerim yansa da bekledim. Sonunda geldi. Yorulmuştu, saçı başı bembeyazdı. Un indirmişler. Ben koşarak yanına vardım. Elini öptüm. Ne de olsa inşaattaki kavgamızdan beri yanına varmamıştım. "El öpenlerin

çok olsun," dedi. Sonra bana bakmadı bile. Aname, "Su ısıt. Üç kamyon un indirdik," dedi. Fırın sahibini, un getiren şoförü, beraber un indirdikleri arkadaşlarını; her şeyi anlattı. Ben anneme bakıyordum. "Haydi söyle" diye kaş göz ediyordum. Sonunda anam konuştu. Ama babamın gözünün içine bakarak değil, karşısına geçip otururak değil, sofrayı toplarken öylesine bir şey der gibi. "Oğlan okusam kötü mü olur demiş, okula gitmiş. Kimliğini getir demişler." Bu kadar! Anneme kızmıştım. Sanki bu okul işi sadece benim kararımmış gibi, sanki o hiç destek olmuyormuş, tarafsızmış da ben istiyormuşum gibi konuşmuştu. Babam "Hah, her boyayı boyadık, fıstığın yeşili kaldıydı. Aferim la, vallaha aferim. Bizim belimiz sapsın. Ter bilmem neremizden aksın, sen okumak peşine düş. Ne olacakmış okuyunca? Kâtip mi olacaksın? Mahkemeye kadı mı duracaksın? Aferim avrat. Sende ne akıllar varmış. Oğlan iki gün evde yattı, hemen fişekleyip okul yoluna mı düşürdün? Oku yavrum, oku tabii. Babayı boş ver, sen okumana bak. Baban el işinde sürünürse sürünsün. Sen git okula, sıcak yerde ye iç, keyfine bak. Arada bir "a" dersin, "b" dersin, bu kadarı da öğretmene yeter," dedi. Sonra omzuna ceketini aldı ve avludaki tuvalete çıktı. Ben dondum kaldım. Anam yine hiçbir şey olmamış gibi sofrayı topluyordu. "Ana ne diyor babam?" "Sen ona bakma. Eser yağar amma hükmü yok. Kulak asma," dedi. Uyku uyumadım sabaha kadar. Aklımda okul. Damağımda sıcak oraletin yaptığı ince yaralarla debelendim durdum.

Ertesi gün anam yanıma geldi. Öptü kokladı. "Üzülme oğlum, benim nüfus kâğıdımı vereyim. Götür kaydını alsınlar," dedi. "Olur mu öyle?" dedim. "Olur inşallah," dedi. Anamın nüfus kâğıdı elimde okula gittim. Rafet Hoca'nın yanına vardım. Hoca baktı, "Yavrum senin soyadın ne?" "Kalaba." "E ananın soyadı Arslan." "Niye ki?" Hoca gülümsedi. "Oğlum sizinkilerin resmî nikâhı yok belli ki,"

dedi. Hiçbir şey anlamadım. Hoca dayanamadı, kalktı yerinden. "Sen üzülme, gel bakalım," dedi. Elimden tuttu, müdürün odasına girdik. Hoca müdürle konuştu. "Sadece imam nikâhlı bir durum. Kayıt alalım mı?" dedi. Müdür bana baktı. Sonra kafa salladı. "Yok!" dedi. Rafet Hoca'nın o zaman canı sıkıldı. "Gel yavrum gel. Bu heriflerin insafına kalırsak bu işler çok zor," dedi. Beni odasına götürdü. "Oralet içer misin?" dedi. "Yok," dedim. Gözlerimden yaş akıyordu. Rafet Hoca diz çöktü karşıma. "Bana bak. Ben sana ne dedim? 'Okumak inat işi,' dedim. Sen ilk adımda pes ediyorsun. Silelim şöyle gözlerini." Beni yanına oturtup bir kâğıda kocaman a-b-c çizdi. "Bugünkü dersin bu, tamam mı? Kaydın yapılana kadar sen bunları öğren," dedi. "Nüfus kâğıdı nasıl hallolacak?" dedim. "Önce ananla baban resmî nikâh kıyacaklar. Sonra sizin nüfus kâğıtları çıkacak." "Öğretmenim ne yapmamız gerektiğini bana yazıp verseniz..." dedim. Rafet Hoca bir kâğıda yazdı bir şeyler. Kâğıdı eve getirdim. Anam, "Neyse artık baban gelsin baksın," dedi. Elimde kâğıtla beklemeye başladım. Akşam oldu. Babam geldi. Anam kâğıdı verdi. Babam aldı, okudu. Ben tam karşısındaydım. Bana bir tokat vurdu. Olduğum yere düştüm. Sonra da anamı çağırdı. Babam dişlerini sıka sıka konuştu. "Bana bak, bu sıpayı fişekleyip durma. Bak elin herifi senin benim nikâhımı karıştırmış. Utan utan! Senin adın elin herifine maskara oldu. Nikâhsız demiş senin için. Bu kadın, bu herifin tutmasıdır, kapatmasıdır demiş. Bu çocuklar piç demiş. Sen nikâhsız mısın?" Anam elini ağzına kapattı, hiçbir şey diyemedi. Babam kâğıdı yere çaldı. Sonra çıktı gitti.

Artık anam da benimle konuşmuyordu. Ne olduğunu anlamıyordum. Ama babamın söylediği laflar çok ağır şeylerdi. Halbuki öğretmen nikâh kıyılsın, nüfus kâğıdım çıksın istiyordu. Sonunda dayanamadım, okula vardım. Rafet Hoca'ya, "Sen bu kâğıda ne yazdın? Ben piç miyim? Ananla ba-

banın nikâhı yokmuş yazmışsın. Babam beni dövdü. Anam benimle konuşmuyor," dedim. Rafet Hoca kafasını salladı. "Oğlum ben öyle şey yazar mıyım hiç? Ananla baban imam nikâhı yapmışlar ama resmî nikâhı olmadan nüfus kâğıdı çıkmaz yazdım. Yoksa ben senin ananı tanır mıyım? Babanı bilir miyim? Neden onlara öyle şeyler yazayım?" Kime inanacağımı şaşırdım. "Ne edeyim öğretmenim?" dedim. Rafet Hoca bana bakmamaya başladı. Soğuk soğuk konuştu. "Bilmiyorum yavrum ne edeceksin. Biz kötü bir şey demedik. Ama anan baban ne işler, ne laflar çıkarmışlar. Başımız belaya girecek. Bilmiyorum yavrum. İnan olsun bilmiyorum," dedi. Okuldan çıktım. Nereye gideceğimi bilmiyordum. Ayaklarım nereye çekerse oraya gidiyordum. Vara vara kardeşimin yanına vardım.

Kardeşim çekirdek işinin kurdu olmuştu. "Haydi, tuzlu çekirdek! Mideni bulandıran ne varsa bastırır. Tuz gibi nimet var mı? Bu da çekirdeğin tuzlusu, haydin bakalım." Ben olanı biteni anlattım. Ama kardeşim hiç oralı olmadı. Ben de anlatmayı bıraktım. Yolculara, otobüslere baktım. Etrafımda, çevremde tabelalar vardı. Onların içinde Rafet Hoca'nın bana öğrettiği harfleri seçmeye çalıştım. Ama okumak zormuş. Kolu kanadı kırık serçeler gibi ortada kalmıştım. Artık biraderin çekirdek tezgâhında beraberdik. O otobüslere binip çekirdek satarken ben tezgâhı bekliyordum.

Ama okulu ne yaparsam yapayım unutamadım. Bir gün yine duvara oturup okulu seyretmeye başladım. Teneffüs oldu. Gürültü çoğaldı. Zil çaldı, tekrar patır kütür içeri doluştular. "Ecik yavaş!" demişim farkında olmadan. Ama seyrettikçe anladım ki talebe kısmında yavaş yoktu. O gün öğle vaktine kadar hiç ayrılmadım okul bahçesinden. Son ders bitince dağıldılar. Bu arada Rafet Hoca da çıktı. Beni fark etmedi. O önde, ben arkada yürüdük bir zaman. Niye yürüdüğümü bilmiyordum. Ama yürüyordum işte. Hoca çatal ka-

pılı bir eve girdi. Ben de bir taşa oturup bekledim. Az sonra kapı açıldı ve hoca bana doğru geldi. Karşımda diz çöktü. "Baki, ne yaptın güzel oğlum? Hani okula gelecektin?" Biliyor musunuz, nereden akıp geldiyse içime bir su doldu. Kara bir su! Bu suyun akacağı tek yer de herhalde gözlerimmiş. "Öğretmenim babam çok kızıyor. Niye bu kadar kızıyorsa? O kızınca korkuyorum çok." Hoca cebinden mendil çıkardı. Yüzümü, gözümü sildi. "Gel, aç karnımız doysun," dedi. Beraberce yemek yedik. Sonra hoca konuştu, "Bak yavrum, önce sizin nüfus evrakınız buraya gelecek. Sonra ana ile babayı razı edecek, nikâh kıydıracaksın. Sonra da sana nüfus cüzdanı çıkartılacak." Bir an iç geçirmişim. Hoca güldü. "Bu kadar zor değil. Benim dediklerimi yap yeter. Gerçi ben önüne düşer yaptırırım ama baban işi çok karıştırıyor. Babanın lafından çekinirim açıkçası." "Babamdan çekinmeyen mi var?" dedim. Hem hoca hem hanımı güldüler. Bir plan yaptık. Düştüm devlet dairesi yollarına. Memurlar "Yavrum benim senden iki yaş büyük oğlum var. Bakkala gidip ekmek alamaz. Sen anama babama nikâh kıydıracağım diyorsun. Bu nasıl iş? Senin anan baban nerede?" diyorlardı. Anamı değil de babamı sorduklarında kötü oluyordum. "Babam her yere gider. Arkadaşlarına, pazara gider de bir buraya gelmez," demek istiyordum ama olmuyordu işte.

Nüfustaki memurlar bana bir dilekçe yazdılar. "Bunu baban imzalasın, okumuşluğu yoksa parmak bassın, geri bize getir," dediler. Al sana bir kaya! Babama diyebilsem zaten buralarda işim ne? Dilekçe elimde yine Rafet Hoca'ya gittim. Anlattım durumu. "Ver dilekçeyi," dedi. Parmağını boyalı bir yere sürdü ve dilekçenin altına bastı. "Al sana babanın parmak izi. Sana bu evrakı veren adamlarda zerre akıl yok. Babayı bulsak zaten her işimiz olacak. Bak oğlum senin için ne yaptığımı şimdi anlamıyorsun belki ama ileride anlarsın. Senden tek isteğim çalışıp başarılı olman, tamam mı?" dedi.

Ben işte o zaman nasıl bir cesaretle bilmiyorum, hocaya sarıldım. "Ne yaptığını anlıyorum. Vallaha billaha anlıyorum," dedim. Hoca da bana sarıldı. "Tamam, aferin sana, haydi dilekçeyi yetiştir." Ben kuş olup uçtum.

Nüfus kütüğümüzün gelmesini tam yirmi sekiz gün bekledim. İki günde bir gidip soruyordum. Nüfus dairesinde maskot gibi olmuştum. Memurlarla arkadaş olmuştuk. Ben o samimiyete güvenip sordum: "Memleketten gelecek bu nüfus kütüğü hangi ağacın kütüğü acaba? Çok mu ağır bir kütüktür? O sebepten mi gelmesi gecikir?" Memurlar gülmeye başladılar. "Nüfus kütüğü bildiğin kütük değil aslan yeğenim. O sizin ailenizin nüfus kaydıdır," dediler. Sonra çay ve simit ısmarladılar. Hikâyemi sora sora çözüyorlardı. "Demek okumak için bunca gayretin he mi?" dediklerinde ben "Evet," diyerek dikleştim. "Ulan aferin sana!" dediler. Hatta bir memur bana on harf daha öğretti. Daha evvel de üç tane bellemiştim. On üç harfi bitirdim diye elim cebimde ıslık çala çala gezdim.

Nüfus kaydımız geldi. Tabii ortada kütük falan yok. Bir zarfın içinde dosyalar. Hemen okula koştum. Hoca, "Tamam, sıra ikinci adımda. Şimdi belediyeye git." Ben devlet dairesine alışmıştım artık. Hemen belediyeye koştum. Hocanın selamını alan memur, anlattıklarımı merakla dinledi. Sonra, "Vay be, demek ana babanın nikâh müracaatını sen yapacaksın. Ama babanın dilekçe imzalaması ya da parmak basması lazım," dedi. "O kolay," dedim. Memur güldü. "Kolaysa gelip kendi yapsın," dedi. Ben "Babamın işi çok, bırakıp gelemiyor," diye bir yalan kıvırdım, Allah affetsin. Dilekçeyi aldım. Doğru hocaya... Hoca bir parmak da oraya bastı. Aldım dilekçeyi, belediyeye verdim. Memur, "Müracaat askıda kalacak. Haftaya çarşamba getir anamı babamı," dedi. "Askıda kalmak ne demek?" dedim. Memur, "Oğlum uzatma, şu gün getir o çok işi olan babamı, tamam mı?" dedi. Başımı sallayıp memurun dediği günü ezberledim.

Nikâh günü anamı babamı nasıl razı edeceğim diye karnım ağrımaya başladı. Babama meseleyi açacak gücüm yoktu. Biraderle beraber çekirdek tezgâhını bekliyorduk. Ben kara kara düşünüyordum. O sırada zabıtalar geldi. Zaten tüm satıcılarla ahbap olmuşlar. Belediyeye işgaliye verirsin. Verdiğin paranın makbuzu cebinde olacak. Zabıtalar sormuyor pek ama sorarsa diye makbuzun yanında hazır olması lazım. Zabıtalar her tezgâha selam veriyor, değnekçilerle muhabbet ediyordu. Ben onları seyrederken aklıma polislerin kimlik sorması geldi. Mesela polisler kimliğini sorarsa ve senin de kimliğin olmazsa ne olur? Ve bir anda cevap içime damladı. Bir plan yaptım. Kafamdaki planı biradere açtım. "Tamam," dedi..

Akşam oldu, çekirdek tezgâhını kaldırdık. Eve vardık. Biraderim, babam gelince vazifesini tam yaptı. Babam karnı doyunca çay derdine düşerdi. Çayı gelince, "Radyoyu açın!" derdi. Radyo açılınca da uyuyana kadar köşesinde kalırdı. Biz radyo açılmadan evvel uygun ânı bekledik. Biraderim babama hiç bakmadan konuşmaya başladı. "Bugün polisler geldi. 'Nerede nüfus cüzdanın?' dediler. Ben 'Evde kalmış,' dedim ama 'Yarın o cüzdan gelecek, yoksa sen bilirsin. Bu tezgâh böyle kuş gibi havalanır,' dediler." Babam tezgâhın kalkması kısmına gelince oturduğu yerde toparlandı, "Bir daha de hele. Ne dedi polisler?" dedi. "'Tezgâh yerine konabilemez,' dediler." O sırada anam sanki tembihlemiş gibi, "Vah gördün mü? Yavrumu bir de mahpusa koyarlarsa ben o zaman ne ederim?" demez mi... Babam sessiz kaldı ve perdeyi aralayıp dışarıyı seyretmeye başladı. Ben ne diyecek diye bakıyordum. Kedi ciğeri böyle gözetlemez, o kadar keskin bekliyordum. O sırada birader, ben bir helaya gitsem diye çıkacakken kolundan tutup oturttum. "Seni ezerim la göbel, otur şuraya. Sırası mı helaya gitmenin?" dedim. Ama boş yere bekledik. Babam hiçbir şey demedi. Birader daha

fazla bekleyemedi. "Bırak la kolumu, altıma edeceğim," diyerek sıyrıldı, gitti dışarıya. Yataklar serildi. Işıklar söndü, yattık. Ama bende uyku yok. Az sonra anam fısır fısır konuştu babamla. "Nasıl inatmışsın, kimlik çıkartmayıp ötekini okula göndermedin. Aha şimdi de Seyfi'ye satış yaptırmayacaklar. Yarın o tezgâh da kapanırsa, oğlanı nezarete atarlarsa ne olacak? Devlet içeriye atar da bir daha dışarıya salar mı?" Babam çok şey söylemedi. "Beni devlet kapısına gönderme," dedi ve sustu. Anam, "E kim gidecek de nüfus kâğıdı çıkaracak? İkisine de lazım bu nüfus kâğıdı," deyince ben nasıl heyecanlanmışsam, yataktan sıçrayıp kalktım. "Ben yaparım," dedim. "Vallaha baba ben yaparım. Sen sadece gider parmak basarsın ya da imza atarsın, kolay yani." Karanlıkta yüzlerini tam seçemiyordum ama ikisi de yatakta oturur hale geldiler. Ben cevap vermelerini beklemeden babama sarıldım. Karanlık yerde babaya sarılmak kolaydı. Oda ışıklı olsa cesaret edip yüzüne bakamazdım ama karanlık, elimden tuttu. Babama sarılmış halde "He," demesini bekliyordum. Babam kocaman eliyle başımı okşadı. Hışır hışır etti elleri. Bazılarına bu okşamanın hışırtısı kuru gürültü gelebilir ama babam beni ilk defa o akşam okşadı. Yani o nasırlı, yaralı ellerinin saçımdaki hışırtısı benim için en güzel sesti. Ve "He!" dedi. "Ben hiçbir işe karışmam. Sadece gelir parmak basarım. Ya da imza derlerse, neyse gayri..." dedi. Ben babama bir daha sarıldım. "Sağ ol baba," dedim. O an gözümden akan yaşı görürler diye korktum. "Sen de sağ ol aslanım," dedi. O sırada birader, "Yatacak mısınız yoksa tiyatroya devam mı edeceksiniz? Yarın sabah o tezgâhı açmam vallaha!" dedi. Biz gülüştük. Anam uzanıp biraderin ayağını gıdıkladı. "Yatmazsak ne olurmuş söyle bakalım!"

Bacanaklar

Okan Tanın'a...

Kumaşı dedem hicazdan getirmiş. Anneannem saklamış da saklamış. Tam bir top kumaş. Anneannem bana verince nasıl sevindim. Nazlı bir kumaştı. Boynunu bükmüş bana bakıyordu. Ben de kitap gibi bir takım diktirecektim. O zamanlar terzi elinden takım giymek çok mühim, gösterişli bir işti. Düşünün terziye gidersiniz. "Takım isterim," dersiniz. Terzi şahbazca hizmet eder. Aynaya bakarsınız. "Cık!" dersiniz, "Bu olmaz." Terzi telaşlanır. "Aman efendim yaman efendim..." Kuş olur, dediğinizi yapmak için çırpınır.

Bunları bana anlatan ahretliğim, kardaşım Zakir'di. Zakir derdi ki, "Kardaşım bir terzimiz olsa, bastırsak parayı, 'Bir şundan, bir bundan,' desek... Şu çarşı esnafı endam neymiş görse. Kötü mü olur?"

İşte ben de bu yüzden hevesliydim terzi elinden takım giymeye. Elime bir top kumaş geçmiş, durur muyum? Kızı sınıf arkadaşım olan Terzi Yunus'a koştum. Selam verdim. Yunus bana bakmadı bile. Oturdum. Hâlâ elindeki işle ilgileniyordu.

– Çay iç.

– Yok.

– Elindeki ne?

– Dedem Hicaz'dan getirmiş de takım çıkar mı bundan?

– Bakarız.

Bir zaman daha uğraştı elindekiyle. Sonra makineyi dur durdu.

– Ver bakalım,

– Çıkar bundan bir takım ama sen bunu giyer misin?

– Niye? Giyerim tabii.

– Eh iyi o zaman, alalım ölçünü.

Eline bir süpürge alıp sapıyla tavana vurdu. Yukarıdan bi ayak sesi duyuldu. Üst kat ev, alt kat dükkândı. Gelen Tür kan'dı. Beni gördü, azıcık bir güldü. Yunus sert sesiyle tali mat verdi.

– Al kalemi kâğıdı, yaz bakalım.

Yunus ölçümü aldıkça Türkan yazdı. Ölçü alma bitti. Hi hayal ettiğim gibi olmadı. Ben havalı duracaktım, "Paça şöyle olsun, beli ecik dar olsun," diyecektim. Terzi gıfır gıfı dönecekti etrafımda. Ama put gibi kaldım.

– Ne zaman alırım?

– Dur hele, prova olacak daha.

"Prova ne ki?" diyemedim. "Ha?" dedim. Türkan "Ha ya aa," deyip güldü. Babasına göstermeden fıkırdamanın usta sı olmuş bu kız. Yunus makinenin başına otururken Türka benimle dalga geçmeye başladı.

– Bu rengi ne güzel bulmuşsun.

– Sahi mi?

– He sahi, böyle renk kolay bulunur mu?

O sırada Terzi Yunus beni arkaladı.

– Dedesi hacdan getirmiş, diktirip giyecek güzelce. Ne v bunda?

– He ne var bunda?

– Yok canım, sen bilirsin. Bu hardal sarısını herkes bulu

da giyemez. Ama sen hicazdan gelmiş develer gibi gezersin, ne var bunda...

Nasıl sinirlendim. Ama diyecek laf bulamadım. Türkan dilini çıkarıp nanik yaptı. Ben dükkândan çıkarken Yunus "Prova için önümüzdeki cuma gel," dedi. Türkan "Provaya elin boş gelme," diye atıldı. Ona da "Tamam," dedim ama prova nedir bilmiyordum.

Dükkândan çıkınca ahret kardaşım Zakir'in yanına vardım. Zakir derse oturmuştu bile. Babasının bakkal dükkânının arkasında bir yer vardı. El kadar bir odacık. Biz orada ders çalışırdık. Sıcak bir sığınaktı bize. Çünkü altı fırındı. Odamız dükkândan bir perdeyle ayrılırdı. Bakkala gelen müşteri bizi göremezdi ama biz perde arasından herkesi seyrederdik. Hicazdan gelen kumaşı Terzi Yunus'a verdiğimi Zakir'e anlattım. "Hayırlı olsun! Büyük adamlara karıştın bacanak. Artık kendine mahsus terzin var," dedi. Ama biraz buruk geldi sesi bana. Ben Zakir'i iyi tanırdım. Düşündüm neden böyle yüzü bulutlandı diye. Sonra pantolonuna baktım. Pantolon parlamış, kayış gibi olmuştu. İçim içimi yedi. Sonunda dayanamadım.

– Zakir kardaşım, benim takımın kumaşı çok geldi. Gidek bir pantolon da sana diktirek.

– Vallaha mı?

Vay be, istermiş demek ki!

Kitabı, defteri kenara koyup koşarak terziye gittik. İçimden dua ettim Allah vere de Türkan dükkânda olmasa diye. Bizi maymun eder diye korkuyordum. Terziye vardık. Yunus'un kafası yine makineye gömülüydü. Türkan da elinde bir kumaş, uğraşıp duruyordu. Selam verdik. Yunus kafayı kaldırmadı yine ama Türkan ayaklandı.

– Ne var, neye geldiniz?

– Sanki gelmek yasak mı? Benim takımdan vazgeçtik, bir pantolon daha istiyoruz. Onu da bacanak giyecek.

"Bacanak," deyince güldü Türkan. Zakir koluma vurdu. Anladım ki bacanak demekle baltayı taşa vurup Türkan'ın ağzına laf verdik. Ama artık çıktı ağzımdan. Türkan kaşını gözünü oynatarak dalgacı dalgacı konuştu.

– Geç kaldınız bacanaklar. Artık kesildi, biçildi kumaş.

"Deli dümbelek," dedim içimden. Zakir zaten tümden kızardı, pancar gibi oldu. Yunus makinenin başından kalkmadan "Hıur geşler," gibi bir ses çıkardı. Herhalde "Hayırdır gençler?" dedi diye düşündük. Türkan hemen toparlanıp cevapladı babasını.

– Babacım arkadaşların bir dileği var ama...

Yunus bize baktı.

– Benim kumaşımdan bu arkadaşa pantolon çıksın. Ben takımdan vazgeçtim.

– Sen bilirsin efendi ağa. Zaten duruyor kumaş, daha bir şey yapmadık.

Kumaşı gören Zakir şaşırdı.

– Kumaş bu renk mi?

– He, ne var ki renginde?

– Yani nasıl desem, biraz dede işi sanki. Neyse...

Türkan araya girdi.

– Bu rengi bacanağınız giyecek ama biz ne edeceğiz? Midemiz bulanmadan durabilecek miyiz?

Türkan böyle yılanlaşınca aslan arkadaşım boş durmadı.

– Sana ne, sen terzi değil misin? Ben ne dilersem onu dikecek değil misin?

Türkan laftan sözden anlar mı?

– Tabii ki terzi biziz. Kumaştan, renkten, dikişten anlayan biziz. Bazen renkten anlamayan oluyor da onu söylüyoruz. Şimdi ölçülerinizi alalım ama önce şöyle bir dönün bakalım.

Olduğumuz yerde döndük. Türkan güldü, "Bir daha dönün bakalım." Biz yine döndük. Türkan artık katılarak gü-

lüyordu. "Ay bu bacanaklar dön dedikçe dönüyor," deyince biz aynı anda durduk. Bu sefer babası da güldü.

Yunus elindeki mezurayla Zakir'in ölçülerini aldı. Türkan yazdı. "Cumaya gel al," dediler. "Prova olacak mı?" diye sordum. "Yok," dedi Yunus, "pantolonda prova olmaz." "Hayırlı işler," dedik ama Yunus, kafayı çoktan makineye gömdüğü için karşılık vermedi. Biz de Türkan'a dil çıkararak çıktık dükkândan...

– Bu kız okuldayken ne akıllıydı...

– Bırak canım ne akıllısı... O zaman da böyle kaşı gözü ayrı oynardı. Kızların çantalarına böcük doldurmak, öğretmenin kalemini saklayıp kendi bulmuş gibi yapmak...

– Desene oyunculuk o zamandan beri var.

– Hem de nasıl...

– Neyse, babası düşünsün artık.

– Niye babası düşünecek? Bu elekçiyi alacak erkek düşünsün.

– Doğru söyledin bacanak...

Bu işler olurken biz orta üçteydik. Okulda bir matematik hocası vardı. Adı Kudret. Bir gün bizi kenara çekti, "Bana bakın la göbeller, okursanız kurtulursunuz," dedi. Zakir "Okuyoruz ya hocam," dedi. "Bu değil oğlum, daha yükseğini okuyacaksınız," diye devam etti hoca, sonra uzun uzun anlattı. Lisede parasız yatılı olurmuş. Ama imtihanla alırlarmış. Orada liseyi bitirir de biraz daha okursak kurtulurmuşuz. Maaşımız olur, kaloriferli ev bile alırmışız. Zakir "Takım elbise diktirecek kadar paramız olur mu?" dedi. "Tabii oğlum," deyince hoca, Zakir sevindi.. O günlerde dersane falan yoktu. Sadece Büyük Dersane diye Ankara'da bir yer varmış. Orası kocaman bir kitap çıkarmış. İçinde tüm dersler var. Kitaptan bir tane alıp verdi Kudret Hoca. "Bunun parasını maaşa geçince ödersiniz," dedi.

Ders çalışmak kafamıza yattı. Zakir dedi ki, "Okuma işi üfürük. Ders dediğin ne ki? Her iş ders gibi olsa. Beraberce çalışırsak dersleri kar kürür gibi atarız bir tarafa." Zakir'e derslerin kolay gelmesi hem kafası zehir gibi olduğundan hem de dersten daha mühim başka dertleri olduğundandı. Babası çok yaşlıydı. Zakir, babasının ikinci eşinden olmaydı. İkinci eş, yani Zakir'in anası Almanya'ya gitmiş, bir daha gelmemişti. Adı Tuğçe'ymiş. Zakir'in babası bir zamanlar Almancıymış. Almanya'da bu kadınla tanışıp evlenmiş. Sonra biriktirdiği paralarla buraya gelmiş. Kadın onunla kalmak istememiş. Zakir'i de bırakıp dönmüş Almanya'ya.

Zakir'in babasının sözünü dinleyen yoktu. Evde hâlâ ilk eşi ve çocukları vardı. Evin düzenini onlar kurmuştu. Ne Zakir'i ne babasını ciddiye alıyorlardı evde. Zakir'in çamaşırlarını benim anam yıkardı. Atleti çok kirli olurmuş Zakir'in. Anam tembihlediydi, sakın ha çocuğa bir şey deme, üzülür diye. Ben de demezdim tabii. Bana göre babasının esvabını da yıkayan yoktu. Baba oğul habire kolonya sürerlerdi. Zakir kolonya sürerken, "Bu çok iyi bir şey, rahatlarsın güzelce," derdi. Zakir'i evde yıkayan yoktu. Top oynadıktan sonra ders çalışmaya gelirdik. Küçük odamızda Zakir'in teri tüter de tüterdi. Kokusu her yeri tutardı. O zaman yine avuç avuç kolonya sürerdi Zakir. Bizim evde banyo sobası yakılınca ben Zakir'i bizde yıkanması için razı etmeye uğraşırdım. "Gel bizim evde çimek kardaşım. Su çok. Bir kazan sıcak su var. Biz yıkanmasak tuvalet ayağına dökülecek o kadar su. Hiç değilse bir işe yarasın," derdim. Zakir başta biraz itiraz etse de sonradan ikna olurdu. Yani bizim evde yunur, yıkanır, ıhlamur içer, sonra da uyurduk. Uykudan kalkınca anam çay demler, yumurta kırar, bir de reçel koyardı sofraya. Zakir sair zamanda iştahlı bir kardaşımdı. Çok yerdi. Ama bizim evde çok çekinirdi. "Doydum," der kenara çekil-

mek isterdi. Ben o zaman mahsustan küserdim. "Bizim soframıza gelince mi karnın doyar hemen bacanak?" derdim. Zakir o zaman kılıcı çeker yumulurdu tekrar sofraya. O yedikçe ben sevinirdim. Anam sevinirdi. Bir keresinde o böyle iştahla yerken anamın gözlerini sildiğini gördüm. Anama sordum, "Niye ağladın?" dedim. Anam kızdı, "Her lafın içindesin, bazı şeyi de bilme oğlum!" dedi. Ben de üstelemedim. Ama herhalde, "Benim oğlum da böyle iştahlı yese diye düşündüğü için ağlar anam," dedim kendi kendime.

Laf açılmışken bizimkilerden de bahsetmek isterim. Babam tır şoförü, anam aslında ev hanımı ama bir nevi sıhhiyeciydi. Yani para kazanmak için tansiyon ölçer, iğne yapar, pansuman sarardı. Anamın cebinde para eksik olmazdı ama o para çok da olmazdı. Babam kazandığını kendi yiyen bir adamdı. Müskirat alır, sarhoş olur, kumara oturur, kavgaya girer, cam çerçeve kırardı. "Müskirat alır" lafını annemden öğrenmiştim. Yani alkol alırdı babam. Anamın evimize getirdiği bir geçim düzeni vardı. Evde babamın gölgesi olmayınca anam de kendince işler bulmuştu. İğne vurarak, tansiyon ölçerek, kış girmeden evvel konserve, reçel yaparak, patlıcan, biber kurutup satarak geçim düğümünü çözmeye uğraşıyordu. Babam hep uzakta bir yerlerde direksiyon sallıyordu. Eve gelme sebebi tıraş olmak, banyo yapmak, gazeteden loto, toto, at yarışı takip etmek ve uyumaktı. Ama nasıl bir uyku... Uyur gibi değil, harp eder gibiydi. Çok seyrettim babamı uykusunda. Horlar horlar, sonra tıkanır, "hark hurk" ederek uyanırdı. Söylenir, sağa sola dönerdi. Anama eziyet ettiği, para getirmeyip hovardalık ettiği için kızdığım babama uykusundayken acırdım. Bu uyku adamı nasıl dinlendirir diye çok düşündüm. Babamın zor uykusunu anneme sorsak, "Benim ahım çıkıyor, uykusunda bile rahat bırakmıyorlar," derdi kesin. Babam uykudan evvel benimle oynamak isterdi. "Bizim oyunumuz erkek itlerin yavrularıy-

la dalaşması gibidir aslanım. Bu oynaşma ile sen kavgaya alışırsın," derdi. Oyunumuz basitti. Beni ısırmak, yumruklamak, sinirlendirmek ve boğuşmak. "Gördün mü erkek, işte sinirlenir de harbe girersen vücudun güçlenir," derdi. Babamın bu oyununu sevmiyordum. "Baba ben sadece senin yanında oturayım, sen bana tırla mal çektiğin İran'ı, Irak'ı anlat. Boğuşmak neymiş ki?" demek isterdim... "Eve daha sık gel, gelince anamla konuş, bizimle daha çok kal," demek isterdim...

Bakkalda bazı müşterilerin hesabı kitabı zor olursa Zakir hemen babasına yardım ederdi. "Babam ehtiyar oldu bacanak. Ben hesap tutmasam işi zor..." derdi. Zakir'in babası bazen nasihat ederdi. "Ders çalışmak adamı çok yorar. Bir yıl okumak üç yıl inşaat işine bedeldir. Aman çalışın ha!" Her lafının sonunda "Ha," derdi. Zakir çok güler ve babasını taklit ederdi. "Çalışıyoruz ha, okuyacağız ha!" Zakir gülünce babası da güler, sarılırdı ona. Zakir o zaman koklardı babasını. Düşün bak o ter kokan ihtiyarı koklardı Zakir.

Babasının ölmesinden çok korkardı Zakir. "Babam olmasa ben biterim bacanak. Zaten şimdi bile varlığımı isteyen yok. Bir de babama bir şey olsa beni temelli bitirirler," derdi. Ben de Zakir üzülmesin diye "Canını sıkma ha, bi şey olmaz ha," derdim, gülüşürdük. Bakkalda ders çalışırken öğlen olunca Zakir'in babası peynir, domates verirdi. Biz de çay demlerdik. Karnımız doyardı. Bir de âdet edinmiştik. Öğle yemeğinden sonra bir saat uykumuz vardı. Ne uyku ama! Alttan fırının sıcağı vururdu. Uyumadan evvel hayal kurmak serbestti. Zakir hayalini anlatırdı. "Ben öğretmen olamam bacanak. Zaten evdeki kalabalıktan yılmışım, bir de okul kalabalığı çekemem. Ben mühendis olurum herhal. Mühendis olanın sözü senetmiş. Her imzası paraymış, o kadar yani." Sonra ben hayalimi anlatırdım. "Ben de doktor olacağım gibime

geliyor bacanak. Kurban bayramında kesilen etin her yerine bakarım, incelerim. Elim et işine yatkınmış zaten, anam öyle diyor. Ha adam eti ha davar eti."

Âdetlerimizden biri de Ankara-Sivas yolunun kenarına dizili banklara oturup çekirdek çitlemekti. Zakir hem otobüsleri sayar hem anlatırdı. "Biz yatılıyı Ankara'da kazanalım. Ankara'da hastane çokmuş. Babama bir şey olursa alıp yatırırım hastaneye güzelce," derdi. Ben yoldan geçen tırları gördükçe babamı düşünürdüm. Babam eve tırın kafasını getirirdi. Kapının önüne park ederdi. Ben hemen fırlar, çıkardım şoför mahalline.

– Bu tır kaç vites?
– Vurdurmalı olursa on sekiz vites.
– Taksiler kaç vites?
– En fazla beş olur.
– Taksilerde vurdurmalı olmaz mı?
– Sadece tırlarda olur.

O zaman nasıl şişerdim bir görseniz. Arabalar beş vites, bizim tır tam on sekiz vites! Tırın kafası ne demek, dorse neye derler; hep anlatırdım. Babam tırcı olmasa, bu kadar sever miydim tırları bilmiyorum ama bildiğim şey, tır istediği yere gidebilir; karda, çamurda durmazdı. "Babam istediği yere gidiyor. Ben de istediğim yere gideceğim!" derdim. "Ama tırcı olarak değil, okuyarak gideceğim!"

O çekirdekli saatlerimizde Zakir'in aklına bir şey takıldı. "Acep ben okulu kazanıp da yurda yerleşince bir oda da babama verirler mi?" Soruyu soran Zakir bir çıkar yol buldu sonunda. "Madem devletimiz geçimi kıt olanların elinden tutar, yatırır bir çatı altında, sıcak sıcak okula gönderir... Tamam işte, babamın da geçimi zor değil mi? Evde huzuru var mı? Yok! Devlet onun da elinden tutsa, mesela yurtta bir ya-

tak da ona verse ne olur? Babam sıcak yeri pek sever. Ayağı sıcak olsun ister hep. Yurt sıcak olurmuş, duydum. Babama da bir yatak verseler yeter. Zaten babamın yemeği yük olmaz. Ben yarım ekmeğimi veririm. Yemeğin yarısını da veririm. Sen de verirsin. Yani babam için ayrıca yemek çıkarmalarına lüzum yok bacanak. Bizim yediğimizi yese yeter. Bir de yurt camiye yakın yerde olursa, abooo. Babam o zaman nasıl sevinir. Yurt müdürü de essahtan bir adamsa alır bacanak." Zakir'in bu fikrine öyle sevindik ki birbirimize sarıldık.

Bir gün Zakir'in üvey ablası dükkâna geldi. Biz arkada ders çalışıyorduk. Perdeyi araladı, bize baktı. Zakir'e doğru konuşmaya başladı. "Bana bak Zakir, bilmiyor belleme. Bakkaldan avuç avuç fındık fıstık alıp millete hoşgeşlik geçtiğini bilirim. Bir daha al da göreyim seni. Sana da, bu koca herife de kan yutturmaz mıyım!" Zakir ayağa kalktı ama öylece durdu. Bir şey diyemedi. Ablası konuşuyor da konuşuyordu. Sonra Zakir'in gözünden yaşlar tıpır tıpır düşmeye başladı. Zakir yutkundu. Yerine oturdu ama hiç konuşmuyordu. Ben birazcık açılsın diye "Dışarı çıkalım," dedim. Her zamanki yerimize, yani Ankara-Sivas yoluna. Ama bu sefer çekirdek almadan. Zakir daha fazla tutamadı kendini. "Bizim çekirdeğimiz millete dert olmuş. Çekirdek de mi yemiyek?" dedi. Ben üzülmesini istemedim. "Çekirdek zaten sivilce yapıyor bacanak. Biraz düdüğümüzü tutup yemiyek," dedim. Kafa salladı Zakir. "Yemiyek bakalım, ne olacaksa? Amma bunlar beni parasız yatılı imtihanına kadar evde tutmazlar, gönderirler diye korkarım. İlle de evden gitsin derlerse, babam bana sahip çıkamaz. Neden dersen, babamın gölgesi yok evde. O saat beni yetiştirme yurduna verirler. Yurt çok fenaymış. Yemeklerde sadece çorba veriliyormuş. Bir çorbayla karın doyar mı bacanak? Yattıkları yer soğuk olurmuş ama ben soğuğa alışığım. Hatta severim bile soğuğu. Yorganı çekersin ka-

fana, iki huflayıp ısınırsın." Ben muziplik ettim. "Sadece huflamakla olmaz, sıcak gazlar da lazım," dedim. Gülüştük biraz. Sonra Zakir dedi ki, "Düşün, bir avuç çekirdek yemem bile onlara zor geliyor. Ben sana hoşgeşlik mi geçiyorum?" Biraz düşünüp "Hoşgeşlik geçecek ne var ki? Biz arkadaş değil miyik? Hoşgeşlik geçmek ne demektir? Bir adamdan bir beklediğin, umudun, menfaatın olursa sen de o adama yağcılık edersin, hoşgeşlik geçersin yani. Senin benden ne menfaatin var?" diye yanıtladım. Epeyce sustu. O susmalarını bir iki damla yaş bozdu. Elinin tersiyle yaşı sildi. Ben ne yapacağımı bilemedim. Ayağımla yere bir şeyler çizer gibi oynadım. İnsanın arkadaşı üzülürse kendi de çok üzülüyormuş...

Pantolonlarımızı beklediğimiz hafta ders çalıştık. Halk kütüphanesine gidip gazete okuduk. Ve pantolonları teslim alacağımız gün geldi sonunda. Koşarak gittik terziye. Dükkânda, sadece Türkan vardı.

– Hoş geldiniz uyduruk bacanaklar.
– Ya sabır! Ver kız şu pantolonları, yoksa...
– Yoksa ne olur de bakalım bakkalcının oğlu?
– Bi kere ona bakkalcı denmez Türkçesi kıt kızım.

Zakir "kızım" dediği için Türkan köpürdü. "Ben senin nereden kızın oluyorum!" diyerek epeyce laf saydı döktü ama biz çok ciddi durmayı başardık. İt bokundan bir dirhem sert durabilince Türkan'ın hırsı, siniri azaldı. Pantolonları giyip görmek istedik ama Türkan itiraz etti.

– Dükkânda kimse yok. Burada giyinmeniz doğru olmaz. Götürün evde giyin.

Doğru bir laf etti diyerek aldık pantolonları, çıktık. Bakkalda giydik. Giymez olaydık! Bizim pantolonların paçası bir karış yukarıda. "Yahu acaba yukarı çektik de o sebepten

mi?" dedik. Biraz indirdik. Aşağı indir, yukarı çek; olmuyordu. Koşa koşa terziye vardık. Yunus yine yoktu.

– Türkan! Nedir bu hal?
– Giyin de bakalım.
– Ulan az evvel babam yok, giydirmem diyordun ya.
– Olsun, gün ışıdı. Ortalık aydınlandı.
– Az evvel karanlık mıydı? Nedir senin derdin?
– Canım haydi uzatmayın işte, giyin de bakalım boyunuzun ölçüsüne.

Zakir giydi, çıktı ortaya. Türkan başladı gülmeye. Zakir gülmüyor, sadece paçalara bakıyordu. "Kız sus, rezil etme bizi!" dedim ama ben de tutamadım kendimi.

– Yahu bacanak, burada daha bi rezil oldu bu pantolon.

Zakir kızdı.

– He senin hardal sarısı kumaşın değil de ben rezilim he mi?

Zakir kumaşa laf edince bozuldum ama gülmemek elde değildi. Biz böyle kıkırdarken Zakir de başladı gülmeye.

– Çizme filmdekiler gibi olduk.
– Çizme film değil, çizgi film denir...

Ne denirse densin, rezil olduk. "On gün sonra gelin," dedi Türkan. Pantolonları bırakıp çıktık. On gün çabucak geçti. "Bu sefer de yapılmamışsa artık biraz kızalım," dedi Zakir. "Doğru söyledin bacanak. Artık biraz sert duralım," dedim. Gittik. Dükkânda her zamanki hava yoktu. Türkan bir kenara çekilmişti. Baktı sadece. Zakir "Ben o saat anlamıştım bu kızın bir derdi olduğunu. Allah bilir ya, birine sevdalandı deli kız demiştim," dedi sonradan. Türkan konuşmadı hiç ama biz soru sorup epeyce didikledik. Ne de olsa eski sınıf arkadaşımız olduğundan birbirimize nazımız geçer diye düşündük. Biz sordukça Türkan açıldı. Açıldıkça ağladı.

Meğer Terzi Yunus, Belçika'daki dayıoğluna Türkan'ı vermiş. Birbirlerini hiç görmeden nişanlı olmuşlar.

– Adamın fotoğrafını bile mi göstermediler?

– Kenan Kalav'a benzermiş.

Biz Kenan Kalav kim çıkaramadık.

– Onu bilemedik, başka kime benzer?

Türkan biraz sıkıldı. "Siz nereden çıktınız başıma" der gibi baktı. Ama biz alınmadık hiç. Türkan bu sefer biraz daha düşündü. Sonra konuştu.

– Bizim Türkçe hocasının bıyıklısını düşünün ama saçı o kadar kabarık değil.

Zakir, "Hee," dedi ama ben Zakir'in "Hee," deyişlerini bilirim; yine çıkaramadı adamı. Ben zaten Türkçeciyi gözümün önüne getiremedim. Türkan hız kesmeden ağlıyordu. "Dayıoğlu diyorlar ama ben adamı bari bir kere görseydim. Isınırdım belki. Ama yok, babam yapar mı hiç? Adam yerine koyar da bana sorar mı hiç?" Türkan hem ağladı hem söyledi. Biz dükkândan çıkarken de ağlıyordu.

– Dur bakalım Türkan, sabah ola hayrola.

– Ne sabahı, daha öğlen vaktindeyiz bacanak?

– Aklıma başka bir şey gelmedi. Ne diyeyim ki?

– Doğru valla, diyecek bir şey yok.

Çıkmadan evvel pantolonları yanımıza aldık. Güya kendimizce küsmüştük Yunus'a. Bakkala geldik. O gün hiç ders çalışamadık. Kitap defter gözümüzün içine baktı ama biz kitaplara bakış görüş etmedik, edemedik. Uzun susmaların bir yerinde Zakir muhakkak konuşurdu. Yine öyle oldu.

– Yahu, bu kızı biz kaçırsak?

– Kaçırıp da ne yapacağız ki?

– Kaçıracağız işte. Kurtaracağız Türkan'ı Yunus'un hain planından. Sonrasını düşünürüz.

– İyi de kız kaçınca sevdiğine kaçar. Türkan acaba kimi sever ki? Ben Türkan'ı hiç sevmiyorum ki bacanak.

– Benim de içim ılımadı hiç ama biz sevdiğimizden değil de kız kurtulsun diye kaçıracağız. Kaçırmak için bize araba ve para lazım.

– Parayı düşünme bacanak, babamın takım elbise diktir diye verdiği para var.

– Herhalde niyetimiz temiz olduğundan paramız bile hazır oldu.

Araba işini halletmek için yola düştük. Bir Sıddık Abi'miz vardı. Tırcılığa babamın yanında başladığından babama pek hürmetliydi. Onun yanına gittik. Yolda Zakir tembihledi: "Kız kaçırmaktan bahsetmek yok!"

– Abi misafirimiz var da, onu gezdireceğiz. Arabayı bir geceliğine versen kötü mü olur?

Sıddık Abi beni dinleyince gülmeye başladı.

– Aslanım "Misafir gelecek," demeye ne lüzum var? "Arabayı ver, gezeceğiz," deseniz olmaz mı? İtiniz olur araba. Ne zaman isterseniz gelin alın. Ben yoksam yengenizden alın anahtarı. Ha bir de açın ağzınızı bakayım, hohlayın. Sigara içiyor musunuz, anlayalım.

Sırayla Sıddık Abi'ye doğru hohladık. Sigara içmediğimizi anladı. "Aferim, akıllı olun canımı yiyin," dedi.

Arabayı bulmuştuk. Şimdi sıra şofördeydi. Zakir dedi ki, "Şoför işini ben halledeceğim. Ama önce planı Türkan'a açalım." Vakit kaybetmeden dükkâna vardık. Niyetimiz Türkan'a müjdeyi vermek ve "Gerekli hazırlığını yap. Yanına fazla çanta, bohça alma. Bu geçici bir kaçırma operasyonu," diyerek uyarmaktı.

Dükkâna vardık. Allah'tan Yunus yoktu. Türkan'a meseleyi anlattık. Önce şüphelendi. İnanmadı. Sorular sordu. "Başıma bir iş getirmek niyetindeyseniz bilin ki cümle âleme rezil ederim sizi. Okulunuz da imtihanınız da yalan olur. Ha-

pislerde etiniz çürüyene kadar yatırırlar sizi. Hele ben on sekiz yaşın altındayım ki başınıza ağır bela alırsınız. Ama beni kaçırıp da İstanbul'daki halama ulaştırırsanız çok duamı alırsınız." Biz arabayı bulduğumuzu, planımızın hazır olduğunu falan anlatınca ikna oldu. Başka zaman bizimle hep dalga geçen Türkan bu sefer ciddi ciddi dinledi. Acıdım o zaman kıza. Ne kadar daralmışsa bizim operasyona umut bağlıyor diye düşündüm.

Türkan'ı kaçırma operasyonunu planladığımız o günlerde Kudret Hoca bize deneme imtihanı yaptı. Zakir bu imtihanla dalga geçti. "Biz mikrofon muyuz ki bu hoca bizi dener? Bir iki ses deneme, bir iki..." Dalga geçtiğimiz deneme imtihanından ikimiz de iyi sonuç aldık. Kudret Hoca "Aferin la berduşlar," dedi, "bu iş tamam gibi!" Zakir hiç altta kalır mı? "Hocam zaten babam rüyasını gördüydü. Biz koca bir trenin yanındaymışız. Trenin dumanı çokmuş. Göz gözü görmüyormuş ama babam bizim trene bindiğimizi görmüş. Babam 'Tren demek devlet demektir. Devletin yatılısına sığındınız sayın. Sizin işiniz oldu, haydi hayırlı olsun,' diyor."

Kudret Hoca deneme imtihanında başarılı olduğumuz için Zakir'le bana yarım ekmek köfte, bir de ayran aldı. Ayrana para vermesine yüreğimiz yandı. "Keşke gazoz alsaydı," dedik. Amma ses etmedik. Hocaya ayıp olur diye düşündük. Biz köfte ekmeği yerken başımızı okşadı, "Sizinle gurur duyuyorum," dedi. Hoca yanımızdan ayrılınca Zakir, "Hocanın çocuğu olmamış ya, bizi oğlu gibi beller; yazık adama," dedi. Aklıma babam geldi. "Babamın çocuğu var, okşamaz; hocanın çocuğu yok, bizim başımızı okşar," dedim. "Kimi bilemez kimi bulamaz!" dedi Zakir.

İmtihan günü geldi. Ertesi gün gazeteden sorulara bakınca anlaşıldı ki bizim yatılıya girme işimiz tamamdır. Anam

nasıl sevindi anlatamam. Bana en sevdiğim yemeklerden yaptı. Durup durup öptü kokladı beni. Babam imtihan meselesini bilmiyordu çok detaylı olarak. Ama anamın sevinmesine bakarak o da ilk defa bana sarıldı. İnsanın babasının sarılması çok başka bir şeymiş. Zakir'in babası ise çok gözyaşı döktü. Sakallarından aşağı inen yaşları Zakir sildi. Babasının gönlü olsun diye "Üzülme baba, ben yurt müdürleriyle görüşüp seni yanıma aldıracağım," dedi. Zakir babasının ayrılığa üzüldüğünü zannetti ama Zakir'in babası şükrediyordu. "Kurtardın kendini aslanım," diyerek öptü kokladı Zakir'i.

Ve sıra geldi operasyona. Arabayı aldık. Şoför olarak kimseyi bulamadığımız için Zakir benim kullanmamı istedi. "Senin baban şoför olduğu için alışıksın arabaya," dedi. Ben pek istemedim. Hatta biraz korktum. Ama Türkan'a söz vermiştik. Saat gecenin üçü olana kadar sağda solda gezelim, hem de arabaya alışalım diye düşündük. Ama bir mesele vardı. Araba durunca bir daha kaldıramıyordum. İstop ediyordu. Debriyaj ile gaz ayarını tutturamıyordum. Debriyajdan ayağını yavaş yavaş çekerken gaza hafif hafif basılacak diye biliyordum. Ama ne yaparsam yapayım olmuyordu. Araba istop edince millet korna çalıyordu. Rezil oluyorduk. Sonra Zakir "Bacanak, sen direksiyonu tut. Ben aşağı eğilip elimle gaz debriyaj ayarını yapayım, arabayı kaldıralım. Sonra sen sürmeye devam et," dedi. Aynen öyle yaptık. Böylece epey bir zaman gezdik. Zakir dedi ki, "Fazla gezersek benzin biter. Çek bi kenara, polisler gibi arabanın içinde oturalım." Arabayı bir yere çektik. Boş boş oturmaktan sıkılsak da operasyon gereği mecburen bekledik. Zakir "Radyo açalım da uykumuz gelmesin," dedi. Radyo dinleye dinleye vakti doldurduk. Zakir'i uyandırdım. Arabayı güçbela istop ettirmeden kaldırdık, Türkan'ın evine vardık. Saat tam üçtü. Tuhaf

bir şeyler olduğunu sezdik. Evin ışıkları açıktı ve sesler geliyordu. Bekledik ama Türkan inmedi. Balkona bile çıkmadı. Biz öylece beklerken Zakir "Cama ufak bir taş atalım," dedi. Taş atmaya başladık. Camı tutturmak çok zor oldu. O sırada arkamızdan bir ses geldi. "Ne yapıyonuz lan berduşlar!" Arkamıza dönüp baktık, üç tane babayiğit oğlan bize bakıyordu. "Utanmıyonuz mu elin camını çerçevesini taşlamaya? Hovardalık ettiğiniz yer nere lan biliyonuz mu?" Bizi evire çevire dövdüler. Ben elimi kaldıramadan bir sürü yumruk yedim. Onlar bizi hırpalarken evlerden duyanlar oldu. Herkes balkonlara doluştu. Türkan da bize baktı ve hışımla içeri girdi. İşin aslını sonradan öğrendik. Salı günü burada pazar kurulur. Köylü akın akın pazara gelir. Alır, satar, akşama da köyüne döner ama işte o akşam Terzi Yunus'un köylüleri dönmemişler. Türkan evleniyor diye hayırlı olsuna gelmişler. Yenilmiş, içilmiş ama muhabbet bitmemiş. Eh bu kadar kalabalıkta kız kaçırılır mı? Kaçıramadık tabii...

Operasyon fiyasko oldu! Yediğimiz dayaktan her yerimiz morarmıştı. Anam çok soru sordu ama ben açık vermedim. "Bize küfrettiler, kavga ettik," dedim. Aklımsa Türkan'daydı. Sonunda bir fikir buldum. Hem de pek klas bir şey...

Türkan'ın gideceği gün geldi çattı. Önce otobüsle Ankara'ya, sonra uçakla Belçika'ya gidecekti kocasıyla beraber. Otobüs terminaline Türkan'ı uğurlamaya gelenler oldu. Türkan, Zakir'le beni uzaktan gördü. Ama bir şey diyemedi tabii. Bizim gibi zibidi tayfasına bakış görüş edemezdi artık. Biz otobüs kalkana kadar bekledik. Türkan anasına sarıldı, ağladı; bacısına sarıldı, ağladı. Babasına sarılmadı, sadece elini öptü. Otobüs yalandan bir korna vurdu. Türkan bindi, geçti cam kenarına oturdu. Tam o sırada bizim planımız başladı. Otobüstekilerin bizi çok rahat göreceği bir tüm-

seğe çıktık. Hızlı hızlı Türkan'a el salladık. Türkan bize baktı, önce şaşırdı ama sonra gülmeye başladı. Biz bacanakla paçaları bir karış kısa pantolonları giymiştik. Hani Türkan'ın mahsustan yanlış ölçü alıp bizi maymun ettiği pantolonları... Madem bize bu kısa pantolonu Türkan uydurmuş, vermişti ve madem operasyonu beceremeyip onu ortada bırakmıştık, bari biraz gülsün diye böyle bir iş ettik. Sadece Türkan değil, bize bakan herkes gülmeye başladı. Bizim elimizden başka bir şey gelmemişti. Türkan'ı kaçırıp kurtaramamıştık. Orada herkes bize gülerken biz Türkan'ı güldürdüğümüze seviniyorduk...

Bahar Eyyamında Bülbül Sesinde

Telefondaki ses derinlerden gelse de anlaşılıyordu.

– Cabir Usta bizim bir düğün işi vardı. Seni pek methettiler, o sebepten ararım. Zaten babam da senin tanış olurmuş.

– Kim ki baban?

– Sarı Üsüyün derler...

– Ula kardaşım, sen de bizdenmişsin. Sizin düğününüz benim düğünüm sayılır. Çalar çığırırım. Çalmayı bırak halburla su taşırım. Baban benim ahbabım olur. Bak hele, babana iyice selam et. De ki "Cabir Emmi'min bir oğlu var. Sesi kendi sesi değil, sanki bülbül. O kadar söyleyeyim."

– Cabir Usta günahımız ne olacak, ne ödeyeceğiz?

– Yeğenim. Bu kadar ahbap çıktıktan sonra fiyat sorman ayıp. Senin bu ayıbına karşı ben seni dövmeye kıyamam ya dövsem bile baban niye dövdün demez. Get Allah'ını seversen. Bizim aramızda para lafı etmek ayıp. Haydi iyi akşamlar, haydi haydi, çok selam et...

Cabir Usta telefonu kapatınca hanımı sordu.

– Kimmiş?

– Ne biliyim ben.

– E o kadar konuştun, "Tanışım, ahbabım," dedin ya!

– Öyle demesem verir mi işi bize?

– İşin gücün sahtekârlık. Kendin düşüksün ya oğlanı da peşinde sürüp götürürsün.

– Oğlanda iş var...

Hanımı cevap vermeden televizyona bakmaya başladı. Cabir Usta hiç sesini çıkarmadan sazını alıp yan odaya geçti. "Bahar eyyamında bülbül sesinde," diye bağırmaya başladı. Sanki karşısında düğüncüler varmış, kızlar oynar, oğlanlar seyredermiş gibi söyledikçe coştu. Türkülerin içinde kayboldu. Billur fesinden kekilleri çıkardı. Turnaları uçurdu. Sürmeleri gözlere çektirdi. Gelinleri sele verdi. Yar selamını yele verdi. Sonunda yoruldu. Alnını sildi. "İşte bu ter çıkmayınca düğüncülük olmaz," diyerek oturma odasına geldi. Hanımı uyuyakalmıştı. Sesinin en yumuşak tonuyla konuştu. "Kız kalk da yerine yat. Sefil olma buralarda." Hanımı "Elleme, bu uyku bir daha ele geçmez, elleme beni," diye söylendi.

Cabir'in dikkatini televizyonda dönen bir reklam çekti. Falan gün şu programda saz çalınıp türkü söylenecek diyen reklamı seyretti. "Bir kere de ben çıksam şuraya. Bir kere de beni görseler. Ne der millet? Birinciye Neşet, ikinciye bu Cabir gelir demezler mi?" Hanımı yerinde kıpırdandı, gözlerini açmadan "Seni oraya kim çıkarır acep?" dedi. "Öyle deme hanım. Bana bu sazı çaldıran Allah elbet oraya da çıkarır. Ben yetimlikle büyüdüm. Ana yok, baba yok. Ne dedi gurban olduğum? 'Al şu sazı bakalım,' dedi. Biz bu saz uğruna ekmek yedik, geldik bugüne kadar." Hanımı yarı uykulu konuştu. "Hay kırılsın o saz da, sen de kurtul biz de kurtulak." Cabir Usta sanki herkes duyuyormuş gibi telaşlandı. "Aman kız sus! Gören, duyan olur. Cabir'in karısından bile hayır yok derlerse ne ederik?"

Aslında Cabir Usta hanımına karşı bu kadar alttan almaz,

böyle söyletmezdi. Ama geçmişteki yaramaz işlerinden, bir de yokluk derdinden sesi az çıkardı. Laf denk geldikçe herkese aynı şeyi anlatırdı; "Belim kırık benim yokluk belasından. Bizim hanımın babası Kütük Sülo Fransa'dan para göndermese ben biterim. Babasından para gelince bu evde hanımın borusu ötmez de ne olur? Ben bir dala konmuş kuş kadar ürksem yeri değil mi? Hanım beni istemese de evden atsa ne diyebilirim? Ondan sonra yan ağla, dön ağla. Ben garibim. Garibin sazı koynunda gerektir. Hanım ne derse desin benden paso. 'He,' der, geçer, işime bakarım."

Hanımına bir daha seslendi.

– Güzelim buralarda yatıp durma. Kalk yerine yat. Böyle tilki uykusunda ne perişan olursun...,

– Eeh, çeneni çek Cabir! Zıbar yat sen! Benim dizim başlayacak. Diziyi beklerim ben.

– O zaman ben de yatayım, sabahleyin işim var.

Yatmaya giderken söyleniyordu. "Şu lafa bak. Zıbar yat, he mi? Cabir garip. Bir de sen ez, he mi?" Pijamalarını giymeye üşendi. "İç göyneğimle yatar, sabah hemen giyerim üstümü," dedi. Yatağa girdi. "Zıbardık aha, zıbardık yatıyoruz." Gözleri doldu. Benim derdimi bir şu saz anlar diye duvara baktı ama sazı içeriye astığını hatırladı. "Eh sazımız da bizi terk etmiş gayri," dedi. Sonra kıyamadı. "Yok yok, herkes gider de, sazım kıyamaz bana. Beni koyup gidebilemez." Sazını düşünürken derin bir uykuda kayboldu...

Cabir Usta sabah herkesten evvel kalkar, kahvaltı hazırlardı. Oğlu Arif gece geç gelir ama o da babasıyla beraber kalkar, kahvaltı ederlerdi. Oğlan lise mezunuydu. Daha askere gitmemişti. Ama Cabir Usta'ya göre askerde kesin komando yaparlardı, çünkü böyle yiğit ele geçmezdi. Ama biraz boyu kısaydı yiğit Arif'in. Babasına çekeceğine dayılarına çekseydi boyu bosu yerinde olurmuş ama işte Arif babası gibi kısaydı.

Sabah kahvaltısında yufka ekmek ve yumurtayla yapılan bol tereyağlı omaç yemeyi severdi. Babası da onu kırmaz, beraberce omaç yerler, çay içer, laflarlardı.

– Baba yeni bir düğün salonu açılacakmış. Bana sen çal diyorlar amma benim hiç gönlüm yok. Oraya esir olursak bizi başka düğüne çağırmazlar gibime geliyor.

– Hey yavrum! Babası kadar akıllı oğlum benim. Ne doğru bir fikir! Düğün salonunda alacağın para kesin olur amma başka yerden aramazlar. Çok doğru yerden bakmışsın...

Cabir Usta, Arif ne dese abartırdı. Arif'in ağzından dökülen kuru laf değilmiş gibi oğlunu överdi. "Oğlan sen benim has dölümsün. Ben garip bir bülbülüm amma bu garip bülbüle Allah senin gibi bir paşa vermiştir. Benim yolum, çizgim, gidişatım aynı senin gibiydi. Askerden gelmiştim, elimde bir sazım vardı. Ne başka sermaye ne bir sanatım. Ancak çalar çığırırdım. Düğün kovaladım bir zaman. Ama nasıl bereketli olurdu o düğünler. Parayı koyacak yer bulamazdım. Düşün bak pantolon cebim dolu, ceket cebim de dolu, koca karılar gibi parayı koynumda saklardım."

Arif'te şöyle bir huy vardı: Karşısındaki ne konuşursa konuşsun, tüm vücuduyla dinlerdi. Kaşları, gözleri sanki karşısındakinin anlattığı hikâyeyi yaşardı. Hal böyle olunca Cabir Usta aynı hikâyeyi bir kelime yere düşürmeden anlatır da anlatırdı. "İşte ben düğün çala çala meşhur olmuşum. Nişanlı kızlar benim sanatım yüzünden dert sahibi olmuşlar. Yataklara düşmüşler. Dertleri Cabir! 'Aman düğünümü Cabir çalarsa ne âlâ, yoksa ben sana varmam oğlan,' diye nişanlılarını terk ederlermiş. Duyardım, kulağıma gelirdi böyle şeyler. O günler bir erik gibiydi. Kendi güzel, tadı güzel günlerdi. Ben de erik yer gibi kütür kütür yaşadım. Sigaram otobüsçü malborosu, bir giydiğim göyneği bir daha giymezdim. Bir de Ankara'dan, Çankırı'dan yeni oyun havaları bulurdum ki ben çaldıkça koca avratlar bile oynamak ister-

lerdi. Duyardım o koca karılar eve gidince oynamadan, ayna karşısında iki-üç kere dönmeden yatamazlarmış. 'Aman Cabir içimize nasıl dert düşürdün, oynamayınca rahat yok!' derlermiş. Duyardım yani hep bunları. Çok felçli hastayı ben kıfır kıfır oynattım. Nice kocamış herifler şakkıdı şıkkıdı oynadılar da vatandaş seyrine durdu. İşte ben böylece bahar eyyamında yaşarken ananı gördüm. Görmez olaydım. O gözlerim kör bakaydı. Elim küt olup saz çalamaz olaydı. Ne bilirdim? O zamanlar anan bir alımlı, bir alaflı; görmen lazım... Ortada döndükçe saçları açılırdı. Dediler ki 'Bu kız ele geçmez bir nimettir. Aman çalgıcı kaçırma bu kızı.' Benim önümde ana-baba yok ki akıl versin. Aklım uçtu gitti. Dünür düştük, kızı istedik. Kız istemeye emmim gitti. Kız zaten sana hasta diye haber geldiği için ben rahattım. Evlendik, sonrası sana malum..." Cabir Usta'nın hikâyesinde laf döner dolaşır muhakkak hanımına gelirdi. Hanımından söz açılınca elektriği kesilmiş gibi olurdu. Laflarını unuturdu. Arif, hikâye bitince sanki hiç duymamış gibi ayrıntı sorardı. Aslında babası konuşsun, biraz rahatlasın isterdi. Çünkü hanımıyla arasındaki rüzgârdan hep Cabir Usta'nın yaprakları dökülürdü. "Dükkânı ne zaman açtın baba?" Söz dükkândan açılınca Cabir Usta heyecanlanırdı. Ona göre öksüz, yetim bir çocuğun kendi başına dükkân açması olacak bir iş değildi. Ama işte yüce mevla garip kulunu görmüş ve haydi yürü demişti. "'Ben kasetçi açacağım,' dedim. Anan itiraz etti. 'Sen kimsin de dükkân açar tezgâh kurarsın be hey çulsuz?' dedi. Şu lafa bak, insan kocasına çulsuz der mi oğlum? Amma ben inat ettim. Hemen yola düştüm. Ankara'da Ulus çarşılarını talan ettim. Kimin en birinci kaseti varsa aldım geldim. Dükkânın camına 'Bozkır Kaset-Plak Sazcı Cabir' yazdırdım. Benim namım şöhretim Sazcı Cabir olarak yayıldığından 'Herkes bilsin, dükkân bizzat benimdir,' demek istedim. Dükkânın dışına bir hoporlö koydum. Ne resimler, ne

posterler getirdim. Vatandaş benim dükkânın önünden ayrılmazdı. Gençler eli cebinde seyreder dururdu. Bilirdim kaset, plak alacak paraları yoktu. Ne dinlemek istediklerini sorardım. Vatandaş ne istediğini söylerdi. Ben içeride açardım kaseti, vatandaş beleş dinlerdi. 'Bu da bizim hayrımız olsun,' derdim. Anan o zaman da dalgasını geçerdi. 'Vatandaşa türkü dinletmeyle hayır mı olur? Gören de çeşme çıkarttın, fakir doyurdun zanneder.' Neyse kasetçi epey iş yaptı. Yıllarca ekmek yedik. Kaset aldı başını gitti. Kaset getirmeye yetişemiyordum. Koli koli mal geliyor, bir ay dolmadan bitiyordu. İbo yeni kaset yapmıştı. Biz tabii av köpeği gibi kasetin peşindeyiz. Dükkânın camına yazdım. 'İbo'nun kaseti salı günü gelecektir.' Vatandaş pazartesi gece nöbete durmuş. Ulan nedir bu heves? Kaset için sokakta yatar mısın? Bir günde beş yüz kaset sattım. İnan olsun sattım... Bir rüzgârdı, esti geçti de kıymet bilemedik. Su akarken kabımızı dolduramadık."

Lafın burasında hovardalık kısmı geldiğinden bir manevra ile lafı değiştirirdi. Hanımını böyle sinirli yapan da Cabir Usta'nın hovardalığı, müsrifliğiydi. O günlerde kasetten iyi para kazanan Cabir Usta mal getirmeye giderim diye evden çıkar, Ulus pavyonlarında para yer, oda tutar hovardalık ederdi. Epeyce bir para gitti o günlerde. Hovardalık günlerinde bir de kendine kaset çıkarmak istemişti Cabir Usta. Neredeyse bir ev parası da kasete harcamıştı. Ankara'da bunu kandırmışlar, alıp İstanbul'a götürmüşler. "Sende ses var. Sizin memleketten Neşet satıyor. Çorum'dan Mahsuni, Sivas'tan Veysel, hatta koca Muharrem satıyor da sen niye satmayasın?" demişler ve parasını yemişler. Kaset çıkacak, stüdyoya para. Kaset çıkacak, fotoğrafçıya para. Kaset çıkacak, çalgıcıya para. Ama kaset hiç çıkmamış. Cabir Usta'nın elinde kaset için çektirdiği fotoğraflar dışında bir şey yoktu. Hanımı İfakat için başarısız kaset işi tam bir milat olmuştu.

Artık Cabir'e evde türkü söyletmez, Cabir'in gömleğini yıkamaz, pantolonunu ütülemez ve hepsinden önemlisi söylediğine cevap vermez olmuştu. Cabir Usta barışmak için çok çabalamış, hatta sert çıkmış, kavga etmiş. İfakat'ın küslüğüne dayanamayıp ağlamış, sızlamış, af dilemiş, "Tövbekâr oldum sultanım," diye yalvarmış ama İfakat sürgüleri çekmiş, kapıyı kilitlemişti. Bir zamanlar düğünde görüp sevdiği, evlenip yuva kurduğu İfakat'ı artık kaybetmişti Cabir Usta.

Düğün günü Cabir Usta, oğlu ve Cabir Usta'nın saz öğrencisi Eren dükkânda buluştular. Aslında Eren'in gelmesi hesapta yoktu ama düğün ortamına alışsın diye onu da götürdüler. Saz çalınacak eve vardılar. Alet edevat dizildi. İlk parçayı Cabir Usta söyledi. Vatandaş yavaş yavaş gelmeye başladı. Cabir Usta sandalyesini biraz çekip Arif'le Eren'e talimat verdi. Ama orkestra şefi gibi değil de kendi Türkçesiyle, kendi işaretiyle şeflik yaptı. "Hele ecik gezin," dediğinde benzer parçaları art arda çaldı çocuklar. "Tıngırdayın bakalım," dediğinde piyasaya yeni düşmüş parçaları çaldılar. Sonra Arif'e işaret etti ve "Hadi gayri," dedi. Arif söylemeye başladı. Arif söylerken her hareketini dikkatle izledi Cabir Usta. Kafasına yazdı Arif'in arızalarını. "Bu oğlanın dili saz çalarken neden dışarıda acaba? Acemi gelinlerin iş görürken dili dışarıda olur. Ama sen saz işinde acemi bir adam mısın ki dilin dışarıda durur? İkinci olarak, mikrofona doğru boynunu ördek gibi neden uzatırsın? Mikrofonu nereye çekersen oraya gider. Çek, ayağına gelsin aslanım. Üçüncü mesele, bu kadar terliyorsan eğer, çıkar ceketini. Kaç kere dedik. Ceket çalgıcı adam için battaniye gibidir. Çaldığın yer sıcak. Alet edevatın sıcağı da var. E bir de türküyü söylerken senin bedenin ısınır. Üstüne ceket giyer misin benim saf oğlum?" Arif türküyü bitirdi. Babasına baktı. Cabir Usta, "Lokum gibi çaldın aslanım," dedi. Arif şenlendi. Coştu. Yine dili dışa-

rıda çaldı bir zaman daha ama Cabir Usta aklındakileri unutmadı. Bir fırsatını bulur söylerim diye sakladı. Sıra Eren'deydi. Eren mikronu yanına çekti. Düğüne gelenlere anons geçti. "Şimdi rahmetle andığımız Neşet Usta'mızın nur içinde yatası babası Muharrem Ağa'mızdan bir türkü, ardından da hepinizin sevdiğine inandığım bir oyun havası gelecek. Yerinde oturup da oyuna kalkmayanın en kötü günü böyle olsun efendim," dedi. Cabir Usta'yı oturduğu yere çivilediler sanki. "Ulan sen bir köylü çocuğusun. Böyle gazino ağzını nereden belledin? Sanki Zeki Müren çıkacak. Bunlar nasıl laflar? Ecdadın mikrofon anonsuyla mı doğdu? Kimsin oğlum sen?" Cabir Usta hasetlenirken Eren yıllardır bu işi yapar gibi çalıyordu. Öyle boyun damarını yırtarak, boğazını parçalayarak değil, içinden bir yerlerden bir körük ile hava basıyorlar da bu Eren o havayı istediği gibi kullanıyor gibi. Sazın karnını gıdıklıyormuş da saz fıkırdıyormuş gibi rahat çalıyordu. Türkü Eren'in yanında yöresinde uçan bir kuş gibi dönüyor da dönüyordu. Vatandaşın türküden anlayanı Eren'e dikkat kesildi. Cabir Usta'nın içinde ne kadar haset fesat, fitne fücur varsa Eren'e doğru hücuma geçti. "Ulan çekeyim şunun tesisat kablolarını ortada kalsın hıyar herif. Ustasının yanında böyle hüner sergilemek görgüsüzlük değil midir? Bu kadar millet ne diyecek? 'Cabir'le oğluna kulak asma amma Eren denen kara oğlan nasıl bir derttir Allah aşkına!' demeyecek mi?" Eren türküyü bitirdi. Ve bir anons daha geçti. "Haydi, hoppaa! Oynamayanın elleri kırılsın demiyek amma siz de boş komayın meydanı hele koçlar," dedi.

Cabir Usta oğlu Arif ile öğrencisi Eren arasında karşılaştırma yaptıkça canı sıkıldı. "Eren iyi çalar ve yolunu bulur. Ben bu kadar bellemezdim. Eren'i görünce anladım ki Arif çok zayıf. Sanki zorla çaldırıyorlar. Eren'e lafımız yok ama Arif'i bu çalgı çengi işine neden sürüklemeli? Ben kendi düştüğüm çamurlu yollara oğlumu da neden çekeyim?"

Düğün eziyet oldu Cabir Usta için. Kafasında planlar yaptı. Kendi hayatını düşündü. "Biz para kazanamadık. Sefil olduk. Kendi yolumuza oğlumuzu da sürükledik. Bu hal nasıl olur? İfakat'la konuşmak lazım. Gerçi ona ne desem bir kulp bulur. Bizi boşa çıkarır," dedi kendi kendine. Ama mesele Arif olunca nasıl cesaret ettiğine kendi de şaşırarak İfakat'a açtı durumu.

– İfakat Sultan hele şöyle yamacıma geç de iki lafın beli kırılsın. Amma lafım boş laf değil. Çok esaslı bir meselemiz var.

– Ne söyleyeceksen oradan söyle. Sen kimsin de yamacına oturacakmışım ben?

Cabir Usta İfakat'ın laflarına karşı sabır tespihini çekmeye alışıktı.

– Derim ki ben sana çok eziyet ettim. Yediğim içtiğim neyse de, başkaca yaramaz işlere de bulaştım. Perişan ettim sizi çok zaman.

İfakat uzaktan toz bulutu görüp de merak eden şoförler gibi lafın ardını beklemeye başladı.

– Şimdi ben saz caz işine heveslendiğim yıllarıma yanarım. Sana gün göstermedim. Baban Fransa'dan destek çıkmasa ekmeğimiz bile zor çıkar. Ben böyle sefil bir adamken aynı yola oğlumu da çekersem hainlik olur. Bana yakışmaz. Biz bu oğlanı sazcılık işinden çekip çıkaralım. Başka bir geçim kapısını çalalım. Gerekirse beraberce yola düşelim. Siyasetçi kapısı kollayalım. Yahut bir yerden sermaye bulup dükkân açalım. Ne yapılacaksa yapalım ama bu oğlan saz işine bulaşmasın. Kendi hevesi varsa evde çalsın çığırsın ama başka bir işi olsun..

– Eğer bu dediklerin de yalan çıkarsa, eğer bir plan, bir düzen peşindeysen seni rezil ederim. Dışarı çıkacak halin kalmaz. Buralarda barındırmam seni Cabir. Şan için topuğundan vururum.

– Kız bunlar nasıl laflar? Sen mafyaya mı karıştın ki beni topuğumdan vuracaksın? Yani senin tehdidinden korkmam tabii ama sana yakışmıyor hanım sultan. Ben ne dediğimi biliyorum. Hem de bilerek diyorum ki gel bu oğlanı çamur içinden alıp selamet bir yere koyalım.

– Eh haydi bakalım, öyle olsun. Ben diyeceğimi dedim.

Cabir Usta, oğlumuzu bir devlet dairesine kapıcı, boyacı, her ne ise sokalım diye siyasetçi kovaladı. Ama siyasetçiler iş vermeyip akıl verdiler. "Oğlanın sanatı var. Elleme çalsın, çığırsın gezsin," dediler. Cabir Usta verilen akılları dinledi. Sonra ikram edilen çayları bir yudumda bitirip "Biz alacağımızı aldık efendi ağa," dedi ve siyasetçi odalarını terk etti.

Sonra bankadan kredi alıp bir iş kuralım derdine düştü. Beni haram paraya bulaştıranlar utansın, Allah affetsin, banka ile iş tutarız diye düşündü. Banka, "İki memur kefil lazım," dedi. Cabir Usta'nın kefil peşine düştüğü günlerden bir gün İfakat yeni haberlerle geldi.

– Gel hele şöyle Cabir Efendi. Beni yorma. Nefesimi tüketme. Dediğimi dinle. Ben durumu babama anlattım. Babam "Aferim kötü herife," dedi. Yani ta Fransa'dan sana bir aferim geldi. "Bana birkaç gün aman ver. O zamana kadar biz de bir istişareye varalım. Hesaba oturalım," dedi. Bu sabah tekrar aradı. "Aklımın yettiği şudur kızım," deyip başladı anlatmaya. Fransa'da bir gelinlik kız varmış. Bize uzaktan akraba da olurmuş. Hanım dedikçe hanım, hatun dedikçe hatunmuş. Ama ecik boydan kısaymış. Bir de bu kızın sanatı varmış. Kuaförlük edermiş. Orada tesettürlü kuaför deyince bu kızın adı gelirmiş en birinciye. Babam diyor ki "Kötü herifine söyle, bu sefer baba sözü dinlesin. Oğlanı razı etsin. Biz de bu kızın resmini oğlana gönderelim. Oğlanı hoppacık Fransa'ya alalım. Hem işi olsun hem yuvasını kursun."

– Senin baban benim de atamdır. Ata demek ne demek; sözü yere düşürülmeyecek bir adam demek...

– Tamam tamam uzatma. İtin kavurga yediği gibi havul huvul her lafı oyuncak ediyorsun. En kısa zamanda oğlana durumu anlat. Beni de haberdar et. Fransa bizden cevap bekliyor, ona göre.

Cabir Usta'nın diyeceği çok laf birikmişti. Ama İfakat bıçak gibi kestirip atınca kısadan döndü laf virajını.

– Tamam hanım sultan, sen nasıl dersen öylece işleyelim.

Arif ile Cabir Usta'nın mutfak konuşması çok sürmeden gerçekleşti. Bu sefer baba-oğul bir oturum yaptılar mutfakta.

– Arif, aslanın yavrusu. Benim ağzımda çok laf birikir de sıraya sokamam. Kanaatimce konuşamam...

Arif, "Konuşamadığın böyle ya, bir de konuşsan o zaman nice olur halimiz babam," dedi içinden. Cabir Usta devam ediyordu.

– Oğul balım. Ben neyim? Çalgıcıyım. Düğün kovalarım. Vatandaş oğlunu sünnet eder bizi çağırır. Sabahlara kadar çalar çığırır, yırtınırız. Ne edeceksin, rızkımızı veren bu kapıyı açmış. Bazen kapı hepten açılmış, bazen bir karış açılmış. Ama başka kapıya gitmemişiz. Bu kapıda beklemişiz. Düşün bak düğünün birinde benim üstüme kustular oğlum. Ya, bu söylenecek laf mı? Sen çalarsın adam keyiflenir, içer içer midesi karışır, kusar neyi varsa. Ben o kusmuğu mendilimle sildim de çalmaya devam ettim. Görenler parmağını ısırdı. "Aşk olsun," dediler. Bir adam rızkına bu kadar mı sahip olur? Peki niçin oğlum? Çünkü sahipsizdim. Sahipsiz olanın sahibi Allah'tır amma işte oğlum ana-babam yok. Bir akıl veren, yol gösteren yok. Peşinden gittiğim bir ata izi yok. Şimdiye kadar geldik. Aç değiliz, soframız kurulur. Açıkta değiliz, sıcak yerde yatağımız serili. Ama sen de bilirsin oğlum, deden olacak buruşuk herif Fransa'dan para göndermese ölmeyiz amma sürünürüz. Fransa'dan para ateşlenmezse bu ocak yanmıyor işte, anla kuzum.

Arif bu laf nereye varacak diye bekliyordu. Cabir Usta hız kesmedi.

– Benim aklımda bir plan var. Bu planı ananla beraber çizdik. Bende akıl yok amma ananda akıl çok. Gel büyük sözü dinle. Gel he de.

– Neye he diyeyim baba?

– He de gerisi tuz ile buz olur.

– Baba neye he diyeyim, anlamadım ki.

– Doğru ya, esas lafımızı unuttuk. Diyorum ki oğlum gel bu çalgıcılık işini boşla. Sazını duvara as demiyorum. Çalacaksan çal. Hevesini al. Ama eşine dostuna çal. İleride çoluk çocuğun nasiplensin senin sesinden, sazından, avazından. Amma düğüncülük işini bırak. Bu işler evvelden tatlıydı. Parası güzeldi. Şimdi bir orgla biter her iş. Fransa'da sana iş ayarladı deden. İşi olanın eşi de olacak elbette. Bir de kızcağız varmış. Her işi güzel de ecik boydan kısaymış. Gayrısını sen anla işte...

Arif lafın gelip durduğu yerden hiç hoşnut olmadı. Yüzü yerdeydi. Bir eliyle çay bardağının etrafından gıyık gıyık sesler çıkartıyordu. Cabir Usta anladı ki oğlan bu işten hazzetmedi. Belli ki çalgıcılığı bırakmak istemez. Belli ki sazdan ayrılmak ona zor gelir. Cabir Usta saz sevdasından vazgeçemeyen oğluna nasihat etmek için yekiniyordu ki Arif başka bir meseleden laf açtı. "Benim sevdiğim var."

Arif öyle ters yerden taş savurmuştu ki o taş sanki tam böğrüne geldi Cabir Usta'nın. Bu sözün üstüne mutfaktaki tezgâhın mermeri gibi buz oldu, taş kesildi her yer. Cabir Usta ağzını açıp da iki kelam edemedi. Boynunu büküp oğluna baktı. Arif de nereden geldiği bilinmez bir cesaretle babasına bakıyordu. "Peki oğlum, haydi çık bakalım," diyebildi Cabir Usta. Derin düşüncelere daldı. Şimdi bu çocuk, "Sevdiğim var," diyor, yani "ey baba sen bir plan yaparsın ama bir de benim planım var" demeye getiriyor.

Mutfakta ne kadar oturdu bilmiyordu. İfakat girdi mutfağa. Cabir Usta filmlerdeki gibi manalı bir bakış atacaktı ki İfakat, "Konuştunuz mu oğlanla, söylesene be adam!" diye çamurlaştı. "Sevdiği varmış oğlanın," diye yanıtladı usulca. İfakat önce sustu. Matematik problemini anlamaya çalışan bir çocuk gibi baktı. Sonra sanki kızı Arif değil de Cabir Usta sevmiş gibi yerden aldı göğe savurdu İfakat.

– Koca herif, köpekledin iyice. Ayakta duracak halin yok amma aklın karı kızda. Oğlanı da yakacaksın. Hani, kavli kararımız vardı? Hani, oğlanı Fransa'ya salacaktık? Ben şimdi babama ne derim? Kendin hovardalık ettin yetmedi de oğlana da kız sevmeyi mi bellettin? Başka şeye aklın ermez öyle ya. Oğlanı çalgıcılığa bulaştırdığın yetmedi, bir de kız kokusu takiplesin... Senden akıllar alsın da el kızlarının adını kendine türkü etsin. Tüh senin adamlığına.

Cabir Usta hiçbir şey diyemedi. Vara vara dükkâna vardı. Karşısında biri varmış gibi konuştu. "Bunu da mı ben yaptım? Bu da mı Cabir'in suçu? Eh Arif, bizi bitirdin. Bizi hiç ettin. İfakat daha eve komaz beni. Bu yaşımızda hane berduş olduk, gördün mü?"

İfakat hakikaten Cabir Usta'yı eve almadı. "Gelmesin, zıbarsın yatsın dükkânda. Ayağını çeke çeke itler gibi gebersin. Yönümü döner de bakarsam insan değilim. Beni ayaklandırdı, kandırdı. Ben de ne saf bir şeyim ki kandım da ta Fransalara haber saldım. Anam babam koca Fransa'yı elediler de bir kız buldular. Kız ki görmeye değer bir şeymiş. Gül lokumu gibiymiş. Vay benin babası yapılı oğlum vay. Benim akılsız yavrum vay. Babası da, oğlu da gelmesin eve."

Dükkânda kaldıkları zamanlarda epey sefil oldular. Bir gece Arif daha gelmemişken Cabir Usta sıcak oldu diye sobanın altını, üstünü kapattı. Ceketini çekti kafasına, uyudu.

Gözünü açtığında hastanedeydi. Eren başucunda bir san-

dalyede oturuyordu. Cabir Usta'nın ayıldığını görünce sıçrayıp kalktı yerinden.

– Aman ustam, nasıl oldun? Daha iyicesin ya?

– Yavrum, Eren'im bana ne oldu?

– Usta, zehirli duman solumuşsun. Soba tüttükçe tütmüş. Ben sabah geldiydim. Aç karnımızı ustamla beraber doyurak dediydim. Dükkânda dumanı görünce omuzladım girdim. Amma çok uğraştırdın beni ustam. Beni hırsız belledin herhal. "Beni mi soyacaksın deyyus," diye çok sövdün bana. Tabii aklın başından uçmuş çoktan. Doktorlar dedi. Duman adamı öyle söyletirmiş. Çok sövdün saydın ya kurtuldun şükür.

– Demek dükkân köşelerinde dumanlar soluya soluya öte dünyaya pislik içinde gidecektik, he mi? Vah ki vah! Ne çileymiş bitmedi. Bıraksaydın ölseydim ya oğlum. Şimdiye yudular gömdülerdi beni. Size de helvamı yediririlerdi güzelce.

– Etme ustam, sıkma canını. Söyleme öyle. Daha gelin indireceksin, torun seveceksin.

Cabir öksürmeye başladı. Öğürdükçe kara kara, katran gibi kustu. Öğürmekten yorulmasına rağmen sanki mecburmuş gibi konuştu.

– Ciğerler tekmil bitmiş benim. Allah bilir ya ölüm döşeğimdir bu döşek. Eline kalemi kâğıdı al da vasiyetimiz yazılsın.

Eren gülmemek için dudaklarını ısırdı. "Neyin vasiyetini yazacaksın? Hanlar, hamamlar, apartmanların mı var ustam Allah'ını seversen..." diyordu içinden ama dışından ustasına moral vermeye çalıştı.

– Aman Cabir Usta'm etme. İki gün burada dinlenirsin, sonra dipçik gibi olursun. Benim değil, doktorların lafı bu.

– Hey yavrum, doktor kısmında yalan çok olur. Senin aklın ermez. Vasiyet yazılacak!

Eren kalem kâğıt bulmak için odadan çıktı. Döndüğünde Cabir Usta unutmuştu vasiyet işini.

– Eren aslanım, bu benim hayırsız sıpam nerede acaba? Babası zehirlense değil, ölse haberi yok. İyice berduş oldu.

– Gelir ustam, merak etme. Arkadaşlara da haber saldık. Aha şimdi gelir.

– Oğlum sen de siyaset bellemişsin. Geldi gelecek diye beni kandırırsın. Neyim ben, ilk mektep talebesi miyim ki sen beni kuşa bakıtırsın?

Fazla zaman geçmeden Arif geldi. Daha evvel kızgın olan Cabir Usta oğlunu görünce coştu.

– Gel, hem oğlum hem yoldaşım. Babayı da boşlamadın herhal.

Cabir Usta Arif'i senelerdir görmezmiş gibi yüzünü, gözünü öptü. Arif de aynı coşkudaydı. Baba oğul öpüştüler, koklaştılar. Sonra Arif yatağın yanına çöktü. Sessizce bakıştılar bir zaman. Yine Cabir Usta başladı lafa.

– Ya işte böyle aslanım. Ezrail bir kere yokladı ya, öbür sefere acep nedir hükmümüz?

Bu laftan sonra ikisi de sustular. Arif biraz da ortam rahatlasın diye muzipleşti.

– Baba pijaman zorluymuş.

Cabir Usta ilk kez görmüş gibi baktı pijamalarına.

– Sahi oğlum, bu pijamayı bana kim giydirdi?

Eren girdi lafa.

– Ben aldım ustam.

– Eyvah, mahremimiz âleme seyir oldu desene.

– Yok usta, hastabakıcılar giydirdi. Ben dışarı çıktım.

– Hah, öyle söyle oğlum. Esasen hastabakıcı kısmının gözleri çok fazla hastaya baktığından artık bakar kör olur. Adam etinden, hasta terinden yıldıklarından senin etin ne kadar parlak da olsa bakmaz onlar.

Arif dayanamadı, güldü.

– Gülersin ya zibidi. Bu yaşa gelince bunlar hep aklına gelir adamın.

Arif uzanıp yanağından öptü babasını ve kulağına dedi ki, "Sana bir sürprizim var." Çıktı dışarı ve yanında bir kızla döndü. Cabir Usta telaşlandı, toparlanmaya çalıştı ama kız o kadar sıcak, o kadar candan davrandı ki Cabir Usta dağıldı gitti. Kız hemen Cabir Usta'nın elini öptü, "Geçmiş olsun efendim," dedi. Küçük kızların becerikli becerikli resim yapması gibi, kendi rengine boyadı odayı.

– Adım Senem, efendim. Babam bu hastanede müstahdemdir. Bir müsait vakitte o da sizi ziyaret etmek ister. Sizin durumunuzu ben affınıza sığınarak İfakat Anne'mle konuştum. Her şey güzel olacak.

Cabir Usta şaşırdı, çocuklaştı.

– Vallaha mı? Eve alacak mı beni?

O böyle söyleyince Eren güldü, Senem gülümsedi ama Arif gülmedi, gülemedi. Ciğerinin başı dağlandı sanki. Babasının böyle çaresiz oluşuna. "Vallaha mı? Eve alacak mı beni?" demesine dayanamadı. "Bu hallere sebep benim. Adamı ne duruma düşürdük. Eve gideceğinin haberine bile deli oldu. Vay bu nasıl bir iş..." dedi kendi kendine. Odadan çıktı. Gözyaşını sildi. Koridorda camı açtı. Rüzgâra karşı durdu. Soğuk rüzgâr işini bilirmiş herhalde ki rahatladı Arif. Sonra tekrar içeri girdi, oturdu babasının tam karşısına. Kendinden emin konuştu.

– Baba dükkânı kapatıyorum. Artık saz caz işi yok. Buraya, hastaneye bilgisayar bilen elaman aranırmış. Sağ olsun, Senem'in babası halletti. Hastaların adını sanını yazacağım bilgisayara. Sigortalı, sağlam bir iş.

Lafı Senem aldı.

– Ben de seneye okulu bitiriyorum. Hemşirelik okuyorum efendim.

Cabir Usta bu kadar müjdeli haber karşısında iyice coştu.

– Tamam, sizin ifadeniz anlaşıldı. Her işi kolay etmişsiniz. Gençlik başka tabii. Bundan sonrası bizim gibi kocamışlara

düşer yavrum. Sizin yuva kurmanız, gün görmeniz, murat almanız lazımdır. Olmuş bilin. Sen de oğlum Arif, bilgisayar dediğin cihaza ilk beni yaz. "Babam yattı bu penceresi tabut gibi çivili hastanede," diye yaz. "Ölümlerden döndü. Sabaha kadar zehir soludu da ölmedi," yaz.

Odada bir sessizlik oldu. O sırada kapı vuruldu. İfakat göründü. Cabir Usta yutkundu. "Sen miydin, gel buyur," dedi. Odadakiler çıktı. Karıkoca baş başa kaldılar.

Bundan sonrası mahremdir. Bize laf düşmez. Ama şu kadarını söyleyelim. O gün barıştılar güzelce. Cabir Usta hâlâ hatrını kıramadıklarının düğünlerine gidip çalıyor. Fransa'dan hâlâ para geliyor. Bazen karıkoca yine kavga ediyorlar ama kavgayı uzatmıyorlar. Yorulmuşlar belli ki. Arif ile Senem evlendi. Eren ise Ankara'da bir düğün salonunda çalıyor. Arada bir telefon açıyor Cabir Usta'sına. Cabir Usta sıkı sıkı tembihliyor, "Aman aslanım sıkı dur. Aman içkiye kumara düşme. Ha bir de televizyon işini ecik gıdıkla bakalım bir şey çıkacak mı... Televizyona bir kere çıkabilsek gerisi gelir. Ha benden geçti tabii ama ben senin için diyorum."

Köfte Ekmek

Bir insan yanında yöresinde dostu ahbabı olsun ister, huzur içinde yuvası olsun ister. İstediklerimin hepsini vermişti Rabbim. Dükkânımız çift cepheliydi. Köfteciydik. Babamla beraber çalıştırdığımız dükkân ilçede tekti. Babam üç evladına nasıl baktıysa, dördüncü evlat olarak da bu dükkâna bakmıştı. Garsonlarımızın tıraşından yerdeki toza kadar hep tek tek ilgilenirdi.

Ben askerlikten sonra sevdiğim kızla evlendim. İki tane yavrum oldu. Birincisi oğlan, sevmeyle bitmeyecek bir şey, bildiğin pamuk şekeri. İkinci yavrum kız. Anasına çekmiş. Kemikli, iriyarı, gözleri mavi.

Anamın babamın dizi dibinde, iki çocuğum ve hanımımla mutluyduk. Mutlu ailen olur da gezmek tozmak olmaz mı? Biz de dükkânı babama emanet edip yola koyulurduk. Nereye gidersek gidelim yolumuz döne dolaşa Ankara'daki alışveriş merkezlerine düşerdi.

Demet çocuklarla gezerken ben kafelerde oturur, beklerdim. O beklemelerimde hep çevreyi incelerdim. Müşterisi nasıl? Bir oturuşta ne kadar para öderler? Masalarda oturma-

ları karın doyurmak için mi, yarenlik etmek için mi? Karın doyuracak müşteri çabuk kalkar, en fazla bir çay içerdi. Ama yarenlik edecek müşteri tav tav bir şeyler isterdi. Bu mekânları gören Demet, "Şöyle bir şey de biz açsak ama bizim ilçede kim, ne anlar bundan?" derdi. Tabii Demet bir yer açmak ne demektir, müşteri tutmak, para kazanmak ne demektir bilmezdi. Bilmeyen insan için en kolayı konuşmaktır. Demet de konuşurdu işte. Demet'in rahmetli babası öğretmendi. Onun söylediği gibi söylersek, "Tek maaşa bakan bir adamdı." Babasını sadece maaşıyla anması benim garibime giderdi. Demet'e göre insan ticareti bilmeli, yatırım yapmalıydı. Hayret ederdim. Kendi babamdan kaç kere duydum: "Devlet kapısından bir maaşım olaydı ben bu işlere hiç girmezdim. O maaşın verdiği emniyeti ben şu kadar dükkân, ev, araba içinde hâlâ duyamam. Bir yel esecek, hepsi gidecek gibi gelir bana." Ben hazıra konmuştum. Babam çekmişti dükkânın bütün zahmetini. O sebepten korkardım tek başıma bir iş yapmaktan. Demet korkumu kaşırdı sürekli. Hâlâ ergen olduğumu düşünürdü. Ana baba gölgesinden çıkmaya korkuyordum. Keşke "Evet Demet ben, ana baba gölgesinde soluk alabilen bir herifim, var mı diyeceğin," diyebilseymişim.

Bir akşam sofradaydık. Çocuklar yemeklerini yenice bitirmişler, kalkıyorlardı. Demet, "Yavrularım kalkmayın, bir mesele konuşacağız," dedi. Şaşırdım. "Demet neymiş bu konuşacağın şey? Pancar kooperatifi genel kurulu toplantısı gibi oturuma çağırırsın hepimizi," dedim. Çocuklarla gülüştük ama Demet gülmedi. Gayet ciddi bir tavırla daha evvel hazırladığı belli olan cümlelerini sıraladı. Oğlumuzun sınavı yaklaşıyordu. Kazanırsa bir koleje gitmeliydi. Okula başlayacak kızımızın ise iyi bir okulda tahsil hayatına adım atması gerekiyordu. Artık bazı şeylere karar vermeliydik. O konuşurken ben "artık" lafına takıldım. Neden "artık"? Ne

oldu, ne bitti de "artık" diyoruz? Demet konuştu da konuştu. O sırada gözünü sevdiğim oğlum dedi ki, "Ana ecik daha uzatırsan ben burada uyurum. Dana gibi olduğumdan beni kucaklayıp yatağıma götürmeniz sizi zorlar, başınıza bela olurum. Kısa yoldan söylesen." Oğlanın lafına kızımla güldük ama Demet yine gülmedi. Onun bu hallerini hiç sevmem. Kafasında kurup döktüğü şeyin hakikat olduğuna inanır. Herkesi ikna etmek için uğraşır. İşi inada bindirir. İkna etmeyi beceremezse küser. Sonra bağırıp çağırır, ağlar ve eninde sonunda istediği şeyi alır. Yine aklındakini söyleyiverdi. "Biz ilçeden ile göçeceğiz. İlimizde *festfut* lokantası yok. Ama ilde üniversite var. Öğrenciler *festfut* sever." Benim canım sıkılmıştı ama Demet bir de kalem kâğıt çıkarmış, hesap yapıyordu. Buradaki dairemizi satarsak şu kadar tutuyor falan derken ben sinirlendim. Diğer mesele neyse de, çocuğun önünde para konuşulmaz. Para işini çocuğun aklına sokarsan yandın. O kendi kafasında alıp satmaya başlar. En kötüsü, arkadaşlarıyla para konuşur. Evinde gizli saklı ne varsa çocuğun arkadaşlarına malzeme olur. Biz esnaf ailesiyiz ama ben dükkânın kasasına oturana kadar ne kadar kâr ettik, ne aldık ne sattık bilemedim. Söylemezdi babam hiç. Demet'e "Kaldır o kâğıdı!" dedim. Demet kızdı, içeri gitti. "Haydi yavrularım, siz de bakın işinize," dedim. Kızım, "Biz şimdi göçmüyor muyuz baba?" dedi. "Yok kızım..." dedim, "Göçmek kalmak yok."

Ama o günden sonra Demet durmadı. Konuştu, ağladı, sızladı; evde huzur bırakmadı.

– Bu çocuklar ne olacak? Burada okusalar bile imtihanları kazanamazlar. Biz burada köfteci dükkânı bekleye bekleye bir yere varamayız. Tamam, mezarımız burada olsun amma azcık da günyüzü görelim. Hem bu bir fırsat, ilin üniversitesi açılmış ne güzel. Öğrenci kıvıl kıvıl kaynıyor.

– Yahu Demet, Allah'tan kork! Burada neyimiz eksik?

Arabamız *Mersedes*. Evin mutfağını Ankara'da yaptırıp getirttim. Giydiğin bir şeyi ikinci kere üzerinde görmem. Çocuklar dersen nazar olmasın ama zehir gibiler. Nerede olsa okurlar. Yahu ben babama nasıl derim "Seni bırakacağım, senin her köşesinde emeğin olan köfteciyi bırakacağım da üniversiteli kızlara, oğlanlara köfte ekmek satacağım," diye? Hadi babamın kalbini kırdım ve gitmeye karar verdik, oturduğum ev babamın, kasasında durduğum dükkân babamın, altımdaki araba babamın... Babamsız biterim. Yokum, yok hükmündeyim yahu...

Ben ne dersem diyeyim Demet evi germeye devam etti. Huzurum kalmadı.

Babam esnaf adam. Az zamanda anladı bir sıkıntımın olduğunu. Çocuklara sormuş. Çocuklar da dedelerine dökülmüşler. "Anam buradan göçmek istiyor, babam yok diyor."

Babamla konuştuk. Demet'in hamburgerci açma planından bahsettim. Ben babam kızar, itiraz eder zannediyordum ama sakince dinledi. "Belki de kız haklı. Kâr edebilir bu iş. Hele biraz araştır bakalım," dedi.

Ben hamburger satan büyük bir firmayı gözüme kestirip araştırdım. Araştırmamı bitirince yine bir araya geldik.

– Baba her yerde satış yapan bir firma bu. Dünyanın her yerinde aynı işi yapıyorlar. Sen dükkânı tutuyorsun, bunlar gelip içini döşüyor. Sonra onların gönderdiği eti, ekmeği satıyorsun. Büyük bir zincirin parçası olarak açıldığından markalaşma derdin olmuyor.

– Oğlum yavrum; eti, ekmeği alma işini sana bıraksalar iyi olurdu. Kasabımız, fırınımız dert değil. Çok tanıdık var. Sattıkça öderdik ne güzel. Sen en azından ayranı kolayı kendin al. Vadesini uzun tutarız.

– Yok babam, her şeyi onların dediği gibi yapacaksın.

– Ayrana kadar karışıyorlar, he mi?

– Tabii canım.

– Peki, bu adamlar seni alırlar mı aralarına? Yarın bir şey olur da seni istemezlerse ne olacak?

– Baba zaten kimse kimseyi tanımıyor. Esas patron Amerika'da.

Babam Amerika lafını duyunca sustu biraz. Sonra ağır ağır konuştu.

– Bir adam Amerika'dan buraya köfte satmaya geldiyse ya delidir ya da parası çoktur. Bu adamlar bu kadar işi çevirdiklerine göre deli olmadıkları aşikâr. O zaman bunlarda para çok. Parası çok olanın işini yapmak zor. Burnundan kıl aldırmaz onlar.

Demet, biz konuşurken meraklı kediler gibi dinliyordu. Ben Demet'in ciğerini bilirim. 23 Nisan'da şiir okuyacağı için heyecanlanan kız çocukları gibi yerinde duramıyordu.

– Tamam, hele bir yola düşelim bakalım...

Sabah il merkezine gidip kiralık dükkân bulmak üzere yola çıkacaktım. Babam, "*Mersedes*'i alma da dükkânın arabasıyla git," dedi. Tecrübe işte. *Mersedes*'i gören çok kira ister. Bana kalsa atlardım *Mersedes*'e, açardım müziğimi, giderdim konforluca. Ama işyeri arayan bir adam kapının önüne *Mersedes*'le durursa vatandaş da ona göre kira söyler. Babam haklıydı.

İl merkezinde tanıdıklarım vardı. Aradık, sorduk, derken uygun bir yer bulduk. Ama mal sahibi öyle bir kira söyledi ki ben o saat bittim. Akşam oldu, eve döndüm. "Kiralar yüksek, nasıl olacak bu iş bilmiyorum," dedim. Ben böyle dedikçe Demet, "Bozma moralini hemen..." diyordu. "Kız Demet, sen bu gaz vermeyle bizim ilçe takımını dünya kupasına bile çıkarırsın. Ne moral bozması, ortada olanı söylüyorum," dedim.

Sonra esas meseleye sıra geldi. Yani bana isim hakkını satacak hamburger firmasıyla konuşacağız ve şartlarını öğre-

neceğiz. Bu sefer *Mersedes*'le mi, dükkânın arabasıyla mı gideceğiz karar veremedim. Babama sordum. "Şimdi *Mersedes*'i al. O *Mersedes* senin yerine konuşacak. Bir de güzelce giyin. Seni ezemesinler. Çok lafa karışma. Bırak seni saf bellesinler. Ecik saf saf bak. Ağızlarının kalabalığı nedir anlayalım," dedi. Ben baba nasihati, ana duasıyla vardım Ankara'ya.

Firmadan randevu almak lazımmış, bilemedik. İki gün sonraya randevu verdiler. Ben fırsat bilip iki gün boyunca festfutcuları dolaştım. Yanımdaki ajandaya notlar aldım. "Bunların tuvalet kapıları şifreli, bize yaramaz. Bizim müşterimiz 'Bir hela deliğini bizden esirgiyorsun,' der. Sonra hiçbirinde şef garson yok. Halbuki başlarında usta bir abileri olsa, elemanların derdini dinlese... Hepsi cahil cühela genç kısmından çocuklar. Canlarından bezmiş gibi duruyorlar. Neden acaba? Çalıştıkları yerde huzurları yok mudur nedir? Ayrıca herkesin kafasında bir şapka var. Kapalı yerde şapka olmasa ne olur acep?" Bunlara benzer daha nice notlar aldım. Bir de imtihan yaptım. Bilerek elimdeki kolayı düşürdüm. Her yer kola oldu. Acaba kim koşacak diye merakla baktım. Kimse kıpırdamadı. Nereden çıktıysa bir temizlikçi kız çıktı. "Biz hallederiz," dedi buz gibi bir sesle. İmtihanı geçtiler benim gözümde. Bizim lokantada değil kolayı düşürmek, vatandaş çatalını düşürse iki garson birden koşar. Ben bizim usulü sevmedim. Bunlar daha sakin, daha iş bilir geldi bana. Bir başka mesele, bizde herkes her işi yapar. Ustamız kaçsa bir sabah yerine şef garson çorbayı çıkarır. Öğleye kadar da babam köfteleri hazırlar. Yani ustasız kalsak bile ortada kalmayız. Ama buralarda kimse kimsenin işine karışmıyor. Sonra müşterilere baktım. Masadakilerin çoğu karnını doyurmak derdinde. Oturup sohbet eden az. Zaten herkes kendi yemeğini alıp oturur. Askerde de öyleydi. Servis yapan olmayınca, lokanta havası da olmuyor. Parlak, ışık-

lı bir yemekhane gibi *festfut*cular. Bir de her masadan çokça çöp çıkıyor. Bu çöpü derleyip toparlayıp atma işi hızlı olmazsa masalar hemen kirleniyor. Ha bir de patron nerede oturur göremedim.

Randevu vakti geldi. Ben yeni bir gömlek aldım, kravatımı memur düzenine getirdim. Aklımdaki soruları temize çektim. Sonra randevu saati yaklaşınca bir imtihan daha yaptım. Randevuya on dakika geç geldim. Merak ettim, ne diyecekler bu gecikmeye. Adamlar ciddiymiş, anladım. Oturdum koltuğa. Karşımda iki kişi var. Biri kadın, diğeri erkek. "On dakikalık gecikmeyi görüşme saatinizden düşeriz," dediler. Ben babamdan tembihliyim iyice, saf salak bir şekil aldım, dinliyorum. Aklımdaki soruları sormama fırsat vermeyecek kadar çok konuştu oğlan. Dükkânımın metrekaresinden iş tecrübeme kadar her şeyi sordu. Ben de lafı kısa tuttum. Laf döndü dolaştı, *frençayzing* için ne kadar istediklerine geldi. Yani isim hakkını kaça satacaklar... Adamların söylediği fiyatın içine dükkânın dekorasyonu, personel kıyafeti, eğitim ve diğer görseller dahil değilmiş. "Görsel" dedikleri nedir anlamadım ya, herhalde tabelayı falan kastediyorlardı. Sonunda ortaya çıkan parayla bizim ilçede dört tane kaloriferli daire alınırdı. Bir bardak su istedim. Suyu içerken aklımda hep Demet vardı. Kız zilli bizi ne hallere soktun diye kızdım. Suyu içip bitirince, "Bana biraz süre verin," diyerek ayrıldım. Konuşma boyunca hiç konuşmayan kadın ben ayrılırken sordu.

– Siz bu işi gerçekten istiyor musunuz?

– İstemesem niye geleyim?

– Yani nasıl desem, sizin motivasyonunuz biraz düşük sanki.

Gülümseyip çıktım. Sadece isim hakkı için bu kadar para verilecek, sonra dükkânı açacaksın ve adamların gönderdiği köfte ekmeği satacaksın. Ha bu arada, köfte ekmek de-

mek yokmuş. Görüşmede iş tecrübemi sorduklarında, "Biz de köfteciyiz," dedim de o garip konuşan oğlan bana hafif yollu sert çıktı. "Rica ederim beyefendi. İkisi çok farklı. Köfte ekmek ayrı şey, hamburger bambaşka bir şey." Doğru söylemiş hakikaten, hamburger bambaşka bir şeymiş! Yola düştüm. İlçeye vardığımda akşam olmuştu. Doğruca babamın yanına vardım.

– Anlat hele...

– Baba işin başında çok yükümüz oluyor. İsim hakkı için istedikleri para...

– Daraldım vallaha. Sadece onların adı tabelaya yazılacak diye bu kadar para istenir mi? Acaba biz seni *Mersedes*'le göndermekle hata mı ettik? Seni gıdıklı göbekli görünce kalantor zannetmesinler? Peki, dükkânın içine onlar karışmasa? Mobilyacı Turan'a yaptırırım, ne zaman istersen o zaman ödersin. Tabak çanağı hiç düşünme. Bi tek davlumbaz masrafın olur havalandırma için. Havalandırma olmazsa dükkân kokar. Bir kere yerleşirse o koku, bir daha çıkmaz.

– Baba adamlar bırak mobilyayı, peçeteyi bile kendileri gönderiyor. Bana anahtar teslimi dükkân yapacaklar. Tabii her iş için ayrı para istiyorlar.

– Desene bunlar işin başındayken kazanan cinsinden tüccar olmuşlar. O zaman sen köfte ve ekmeği iyi ayarlayıp kola, ayran, bir de tatlıdan kazanmanın derdinde olacaksın. Başka türlü ekmek yedirmez bu iş.

– Babam babam, kölesi olduğum babam. Her şey diyorum. Her şey onların dediği gibi olacak. Köften de, ekmeğin de, ayranın ve kolan da, her şey onlardan gelecek. Sen sadece satacaksın.

– Vallaha mı?

– Ya ne sandın?

– Bu adamlar elini kolunu bağlıyor senin. Kıpırdaman mümkün değil. Gerçi usta paran olmayacak, her şey hazır

geliyor, sen pişirip vereceksin o kadar. Hele biraz düşünek. Hele sabah olsun.

Babam usul usul yatmaya hazırlanırken, ben anamın dizine yattım. Biraz da anneme anlattım Ankara'daki *festfut*cuları. "Ana, dükkânda çalışan herkes aynı renk giymiş. Masalar ve sandalyeler yere sabitlenmiş. Ortam soğuk dedikçe soğuk. Klima hiç kapanmayacakmış. Masalarda sürahi, bardak yok. Öyle tuzluk takımı falan da bilmiyorlar. Her şey ambalaj içinde. Kullan at cinsinden..." Ben anlattıkça anam dinledi. "Hayırlısı..." dedi.

Sonra eve vardım. Demet tavşan uykusundaydı tabii. Bir sürü soru sordu. Haberlerden hiç hoşlanmadı. Sustu kaldı. Epeyce bir vakit pencere önünde sessizce durup dışarıyı seyretti. Benim uykum var ama Demet'i öyle dağılmış görünce dayanamadım. "Yaa gördün mü nasılmış Demet Hanım? Kahvaltı masasında plan yapmakla olmuyor bu işler," dedim.

Sabah erken kalkamadım. Saat onu bulmuş. Demet uyandırdı. Babam gelmiş. Hemen fırladım yataktan. Babamın yanına varıp elini öptüm. "Yüzünü yıka da gel," dedi. Banyoda yalapşap yıkandım, kurulandım. Vardım yanına. "Oğlum bu işe girmezsen ne olur?" dedi. Ben istemeden Demet'e bakmışım. Demet "niye bana bakılıyor" der gibi kaşıyla gözüyle kızdı. Ama babam anlayacağını anladı ve kararını açıkladı. "Bu işe giriyoruz ama daire, araba satmak yok. Millet bizi perişan bellemesin. Bizim gücümüz tarlalara yeter," dedi. Babam bakışımın manasını her zaman anlardı. Bu sefer de ben babamın bakışından anladım ki bu işi benim hatırım olsun diye istiyor. Bu durumu Demet'e anlatmaya çalıştım.

– Bizim evde huzurumuz kaçmasın diye razı oluyor babam. Göçü yükleyip, tarla tapan satıp yola düşeceğiz haberin olsun.

– Sadece ben istiyorum diye yola düşülecekse bu sorumluluğu alamam ben.

Demet'in lafı beni çok güldürdü. Aslında hırsımdan gülüyordum.

– Demet, hem ince siyasetler peşine düş; aman çocuklar okuyacak, aman daha çok para kazanacağız, aman ilçede değil de ilde yaşayacağız diye makamlar dök, sonra "Bu sorumluluğu alamam," de. Vallaha helal olsun kız. Sendeki bu akılların onda biri bizde yok. Biz derken tüm aileyi kastediyorum. Benim aklımı al, üstüne babamın ve anamın aklını koy, hepiciğimiz senin bir dakikada kafandan geçenlerin hızına yetişemeyiz. Sen bu sorumluluğu alamazsın da ben her gün senin somurtmana katlanmayı göze alır mıyım? Almam. Somurtmuş halinin ne çekilmez olduğunu bilirim. Ya batacağız, ya çıkacağız. Yine de senin dediğini yapacağız. Para gider gitmesine ama huzur giderse yapacak bir şey yok. Durum budur...

Babam tarlaların epeyce bir kısmını sattı. Dükkân kiralandı, *frençayzing* ücreti denilen haracımızı ödedik. Yeni ev kiralandı. Çocukların okul kayıtları yapıldı. Ben bir ara masraflar için *Mersedes*'i satmaya niyetlendim ama babam kızdı.

– O kadar uzun boylu değil. Yeri gelecek senin en büyük destekçin o *Mersedes* olacak. Sen batıp iflas da etsen, *Mersedes* sende olduğu müddetçe itibarına gölge düşmeyecek. Sen onu bunu bırak da çevre tutmaya bak. Vatandaş ailesiyle yemek yesin senin yerinde. Yiyen ağız utanır aslanım. Senin bir rican olsa kırmaz. Yedirmekten korkma. Ha para yedir demiyorum. Sofra kur diyorum. Sonra madem bu köfte ekmeği üniversite öğrencileri yemek ister, o zaman üniversitedeki hocaları buraya davet et. Gerekirse ikram et. Hocalarını burada gören öğrenciler de bir bir alışır buraya. Ha bir de ekeleşmiş garsondan uzak dur. Gerekirse sıfır garson al. Sen ona düzen tertip öğretirsin.

Babamın söylediği "eke garson" ne demektir bilen hastalıktan kaçar gibi uzak durur. Bu garson cinsi senin işinden

çıkar, ötekine girer. Bunları her müşteri az çok tanır. Ve bakar ki yer yeni açılmış ama garson eskidir. O vakit ayağını keser. Babam o sebepten haklıydı. Çalışanların hepsini sıfırdan buldum.

Hamburgercimizi açmadan evvel üç çalışanı da masaya oturttum. Ne yemek varsa yığdım masaya. "İkramdır, buyurun. Doyana kadar yiyin," dedim. İstiyordum ki çalışanlarım satacakları şeyin tadını bilsinler. Ve karınları değil, gözleri doysun. Bu bir lokantacı âdetidir. İşe girmiş garsona dükkânda ne istiyorsa yedirirsin ki nefsi sattığı şeylere sinmesin. Çalışanlara bir de akıl verdim. "Garsonluğun birinci hüneri ayağına çabuk, eline mahir olmaktır. İnsan kendi eline usta olmayı bildi mi kolay. Bazen elini nereye koyacağını bilemez insanoğlu. İşte elini nereye koyacağını ve elini nasıl kullanacağını bilmesi lazım garsonun. Bir kişi garsonlukta ustalaştıkça eli ona dert olmaktan çıkar. Haberiniz olsun."

Eğitime gönderdiğimiz garsonlara sordum.

– Oğlum ne anlattılar size?

– "Bolca gülümseyin," dediler. "Buyurun, peki efendim, iyi günler efendim," demeyi talim ettirdiler.

– Bak bu güzel. Hayırı, buyuru bilmeyen adam iş yapamaz. Başka ne dediler?

– Bize firmanın tarihini okuttular. Amerika'da bir herif çıkarmış hamburger işini. O adama çok hürmetleri var. Amma bence bu herifin hanımı böcemez, beceriksiz bir şeymiş. Herif de aç karnını köfte ekmekle doyura doyura ustası olmuş işin.

– Bunu eğitimde de söyledin mi?

– Yok patron, söylemedim. Firma onların, eğitim onların, bırak çöplüklerinde debelensinler dedim.

– Aferin aslanım. Bırak bizi balık gibi saf bellesinler.

Bir sabah hamburgercimize açılış yaptık. Babam kurban kesilsin istedi. Firmaya sordum. "Kameralar olmadan kesebilirsiniz. Ulusal basına kurban keserek açılmış bir firma olarak yansımak istemeyiz," dediler. Bizi ne zannediyorlarsa? Hangi ulusal basından kamera olacak ki? *TRT* mi gelip çekecek? İlimizin tek yerel kanalı düğün salonu kamerasıyla bir iki dakika çekti. Sonra kameraman ile muhabir çocuğa bir menü ikram ettik. Patates kızartmasıyla kola ve hamburgeri yuttular. Yalanarak gidiyorlardı ki "Yahu biz sizinle bir röportaj yapsak iyi olur," diyerek döndüler. Ben kan ter içinde kalmış halimle kameraya konuştum. "Hayırlı olsun, hizmetimiz şöyle, hizmetimiz böyle..." dedim. Ama Demet benim açıklamamı çok alkışladı. Uzun lafın kısası biz ilk günü harala gürele atlattık. Akşam oldu, hesap çıkardım. İlk gün için fena değildi.

Bizim açılış tarihimizle okulların açılma tarihi çok yakındı. İşler artmadı ama kalabalığımız arttı. Okuldan çıkan çocuklar gelip bizim vitrinden içeri bakıyorlardı. Cesaret edip girebilen yoktu. Ben firmanın toplantılarından birinde dedim ki, "Kapıda tecrübeli bir garson olsun, vatandaşı buyur etsin içeriye, iyi olur, milletin ayağı alışır." "Hayır efendim, kurumsal kimliğimize zarar gelir," dediler. Bu sebepten çocuklar vitrinden bizi seyretti, biz içeriden onları seyrettik. Ben sonunda dayanamadım. "Kurumsal kimliğini yerim la, vatandaş içeri girsin!" dedim. Kapıya çıktım, çocukları içeri buyur ettim. Çocuklar girdiler. Üç kişi birleşip en küçük menüden alabildiler. Masaya oturup güle oynaya yediler. Ama doymadılar besbelli. Baktım ki biri cebinden simit çıkarmış bizim ketçaptan sürüp yiyor. Bir garip oldum. Merhametim kabardı. Bir tane ikram etsem hepsi isteyecek. O sebepten ses çıkaramadım ama çocukların bu yoksulluk hali beni çok sarstı. Sonra çocuklardan biri peçeteyi cebine

doldurdu. Çalışanlar uyaracak oldu. Müdahale ettim, "Ellemeyin, çocuk onu arkadaşlarına gösterecek, reklam yapacak belki," dedim. Hakikaten bir çocuk gittiyse beş çocuk geldi. Ama beş çocuk geliyor, ortaya para koyup bir tane menü alabiliyorlardı. Firmayla konuştum. "Kârımızdan düşelim. Burası yoksul memleket. Az kâr edelim ama çok satalım," dedim. Ama "Görsellerde yazan fiyatla oynama," dediler.

Babamla konuştum.

– Ne kadar ısrarcı olduysam da fiyatları düşmüyorlar baba!

– Oğlum esnaflık da türlü türlüdür. Bazen pahalı satanın da müşterisi olur. Çünkü insanoğlu para harcadığını bilmek ister, parasının gücünü görmek ister. Mesela biz *Mersedes*'i niye aldık? Paramız olduğunu bilelim diye aldık. Az da olsa bir saltanatımız olsun dedik. Benim kanaatime göre bu adamlar bilerek fiyat düşürmez. Vatandaş parasıyla lüks bir yerde oturmanın tadına varsın isterler.

Sonra bizim esas umudumuz olan üniversite öğrencileri gelmeye başladı. Bu çocuklar türlü türlüydü. Bazısının kılığı kıyafeti bizim firmanın reklamlarındaki gençler gibiydi, bazıları kumaş pantolon gömlek giyerdi. Kıyafetleri farklıydı ama hepsinin ortak özelliği paralarının az olmasıydı. En çok orta boy menüye kadar çıkabiliyorlardı. Üniversiteden bir hocaya bu durumun sebebini sordum. Hoca güzelce anlattı: "Buradaki öğrencilerin çoğu zaten aileleri de burada olan çocuklar. Ailesi yanında olan çocuk neden hamburger yesin? Dışarıdan gelenlerin içinde ise gariban çocuklar çoğunlukta. Çünkü bizim fakültelerin puanları düşük. Garibanın çocuğunun okuması da bir seviyeye kadar olabiliyor. Eh durum böyle olunca paraları da az oluyor.." Sonra üniversitedeki yemekhanenin fiyatlarını sordum. Çocuklar yemekhanede dört çeşit yemeği bizim buradaki en küçük menünün yarı fiyatına yiyebiliyorlardı. Uzun lafın kısası, biz üniversite öğrencilerinde umduğumuzu bulamadık.

Sonra üniversite hocaları, doktor, hâkim, savcı tayfası gelmeye başladı. Onlar il dışında para ezmeye ve ailecek gezmeye alışıktı. Yani tam bizim firmanın istediği müşteri tipi. Ayda iki-üç kere Ankara, Kayseri geziyorlardı. Ancak hava kötü olursa il dışına çıkamayıp hamburgerciye geliyorlardı..

Yine de iyi durumda değildik. Kendimce çözümler bulmaya çalıştım. El ilanı dağıttım. Sürpriz oyuncaklar verdim. Promosyonları artırdım. Neredeyse her müşteriye bir şapka bir tişört dağıttım. Valiliğin, belediyenin organizasyonuna sponsor oldum. Ama olmuyordu. Selfservis işine vatandaşı alıştırmak zordu. Firma ile konuşmanın bir anlamı yoktu. Ne sorarsan sor, ne istersen iste karşında robot gibi oğlanlar, kızlar hep aynı şeyleri söylüyorlardı.

O günlerde birkaç şey dikkatimi çekti. Bizi tanıyanlar, sevenler ziyarete geliyorlardı. Bir gün babamı ve beni iyi tanıyan bir ahbabımız iki çocuğu ve hanımıyla geldi. Tapuda memur olan bu abimiz çok namuslu, düzgün bir adamdı. Hoşbeşten sonra hanımı ve çocukları için sipariş verdi ama kendisine bir şey istemedi. Onlar yerken abimiz bakıyordu. Yahu hasta falan mıdır, neden yemez diye merak ettim. Ama soramadım bir şey. Sonra aklıma geldi, çalışanı çağırdım. "Ne kadar şu masanın hesabı?" dedim. Duyunca anladım; abimizin verdiği para pek fazlaydı. İçim rahat etmedi. Bir menü de abimize ben gönderdim. "Baba menü ikramımızdır," dedik. Abimiz gelen menünün bir kısmını daha yalanan çocuklarına pay etti. Kalan bir lokmayı da kendi aldı. Sonra kalktılar. Arkalarından baktım. Yahu biz böyle ortadirek bir aileyi doyuramayacaksak bizim müşterimiz kim olacak diye derin düşüncelere daldım.

Aklımda bu fikirlerle firmanın eğitimine gittim. Her ay bir şeyi bahane edip çağırıyorlardı. Yok kurumsal kimlik, yok müşteri potansiyelini harekete geçirme... Eğitime gelen adam arada bir bizi ayağa kaldırıyor, "Daha güçlü, daha güç-

lü," diye bağırmamızı istiyordu. Ben hiç bağırmadım. Ayağa da kalkmadım. Bize askerde bile bu kadar talim yaptırmamışlardı. "Bu nedir canım! Köfte ekmek satacağız diye maymun olduk," dedim. Eğitimci şaşırdı. Yanıma geldi. "Neden kalkmıyorsunuz, sizi motive edemedik galiba..." dedi. Mikrofonu istedim. Dediğimi herkes duysun istiyordum. "Beyefendi, benim babam da bu işi yapar. Biz çekirdekten yetişme esnafız. Ben böyle bir düzen ne duydum ne gördüm. Vatandaş verdiği parayla doymuyor. Aile geliyor ama biri yiyor, öteki bakıyor. Bu müşteri bir daha bize gelir mi? Sonra biz buraya yığınla para yatırdık, tarla tapan sattık. Ne istiyorsunuz bizden anlamıyorum ki. Bırakın işimizin başında olalım." Ben zannettim ki eğitimciyi yerin dibine soktum. Meğer herif arsızlığı ele almış çoktan. "Bunlar firmanın politikasıdır, ben bir şey diyemem. Ama buradaki toplantıların faydasını ileride göreceksiniz emin olun," dedi. "Sizin eğitiminiz batsın," deyip çıktım salondan. Bir daha hiçbir toplantıya katılmadım.

Ben böyle debelenirken Demet çevre edinme peşindeydi. Habire hamburger siparişi veriyordu. "Falan gün kadınlarla bir araya geleceğiz. Bize büyük menü göndersen?" Koskoca dükkân boş olurdu ama çocuklar Demet'in siparişlerini yetiştirmeye çalışırlardı. Bir gün Demet belediyenin düzenlediği bir açılışa sponsor oldu. Epeyce menü gönderdik. Vatandaş hamburgere doydu. Belediye sponsor firma olarak bize yer ayırmıştı. Demet beni sünnetlik bebeler gibi giydirdi. Açılışa gittik. Yanımızda hep siyasetçiler vardı. Demet tanıyordu onları da ben henüz tam bilmiyordum. Demet'e soruyordum, "Şu adam kim, bu adam necidir?" Demet bir bir sayıyordu. "Bu adam meclis üyesi, aynı zamanda lastik bayii. Şu herif encümen üyesi ve mobilyacı." O sırada aklıma takıldı. "Yahu bu adamlar neden sponsor olmuyor da biz oluyoruz? Madem belediyede yöneticiler, madem siyaset güdü-

yorlar, onlar belediye faaliyetine sponsor olsunlar." Demet sıkıldı. "Ay ne çok konuşuyorsun. Biz de reklam olsun istedik, kötü mü oldu?" dedi. Anladım ki Demet'i kafalamışlardı. Artık nerede bir kalabalık birikse biz katır yüküyle hamburger gönderiyorduk.

Sponsor olmamızı firma duymuş. Telefon açtılar. "Siyasi organizasyonlara, dinî ve etnik temelli işlere sponsor olmuyoruz. Eğer eğitimlere gelseydiniz bunu bilirdiniz efendim," dediler. Güya laf soktular bana. "Aman sizin eğitiminiz batsın. Benim işim olmaz," dedim. Tabii telefonu kapatınca diyebildim. Yoksa yüzlerine demek ne mümkün? Sonra da aklıma geldi. Dinî organizasyon ne oluyor acaba? Mesela cuma namazı çıkışı hamburger dağıtsak. O gün akşama kadar güldüm kendi kendime. Sonra Demet'e, "Yasak geldi. Ivır zıvır şeylere sponsor olmak yok. Belki spor organizasyonu falan olursa ancak yapabilirmişiz," dedim. Demet'e bu fırsatı vermek de çok yanlışmış, öğrendik. Demet kendi hamburger isteyemiyordu artık ama üç gün geçmeden bir okul müdürü damlıyordu. "Efendim okulumuzda resim sergimiz var. Sponsor olur musunuz? Okulumuz güreş takımı bölge şampiyonasına gidecek, genç pehlivanların yolda yemesi için kumanya hazırlar mısınız? Okulumuz, beden eğimi öğretmenleri arasında düzenlenen halı saha turnuvasında birinci oldu, öğretmenlerimize bir öğle yemeği sözü alabilir miyiz?" Biz yine ota çöpe sponsor olduk yani.

Bir zaman sonra ev kirasını bile babamdan ister duruma geldik. Çünkü büyük menülü dev yatırımımız para kazandırmayı geçtim, kirayı bile çıkarmıyordu. Elimde çanta, yanımda muhasebeci ile firmaya gittim. Hesapları ortaya koydum. Yardım istedim. "Ekmek, köfte, kola ödemesinin vadesini uzatın. En azından bunu yapın," dedim. Nuh dediler, peygamber demediler. "Yahu batıyorum, sizin firma-

nız da benimle batacak. Ne de olsa bir il orası. Yani kurumsal kimliğinize zarar değil mi bu?" dedim. Firmadaki buz gibi oğlanlardan biri konuştu. "Eğer sabreder ve direnirseniz göreceksiniz ki vazgeçilmez olacaksınız. Sizin orada henüz alışveriş merkezi yok. Sinema bir tane var. Bu iş aslında birbirine bağlı. Ama sizde henüz bu işler yerleşmedi. Şu an sıkıntıdasınız ama ileride çok açılacak işleriniz." Hiç sesimi çıkarmadım. Ağzımı açsam ağır söveceğim. Gencecik çocuğun gençliğine yazık olacak. Elini sıkıp kalktım. Çıkarken "Ben batarken sizin firmanızın ismi için dazgirlik edemem. Gücümün yettiği her yerde sizin bu tavrınızı anlatacağım," dedim.

İlde yaşamaya herkes alışmıştı. Demet çevre yapmış, artık partilerden kadın kolları başkanı olma teklifleri alıyordu. Oğlum yeni arkadaşlarına, kızım koleje alışmıştı. Ama ben alışamıyordum. Çünkü biz esnaf çocuğu olarak babamızın gölgesinde terbiye gördük. Her işimizin dümeninde babam vardı. Ben cebimde harçlık olmadan gezdiğimi bilmem. Çek, senet derdine düşüp de uykuyu unuttuğum hiç olmadı. Esnafa borçlanıp da vadesini geciktirdiğim olmadı. Ama bu firma yüzünden esnafa borçlandık. Çalışanımız geldi, boyun büktü; avans veremedik.

Muhasebecimle oturduk, düşündük. Bu kolu kesmezsek kangren saracak dedik. Ama büyük sözü dinleyeyim, bir de babamla istişare edeyim dedim.

– Oğlum parası batsın. Ama hanımın ne der bu işe? Hamburgerciyi kapatınca yine evde huzurun kalmayacak, hanımınla kötü olacaksan. Satalım üç beş parça, sen işini düzlüğe çıkar.

– Yok babam, senin perişan olduğun, anamın üzüldüğü yeter. Benim huzurum hamburger satarsam daha çok bozulacak, buna inan. Ben kapatmak istiyorum. Zararın neresinden dönersek kârdır.

Babam makul adam, olanı biteni anladı tabii. Ben bir de anama durumu açtım.

– Aman oğlum, sakın Demet duymasın. Yoksa günün gecen zehir olur.

– Ana, benim sabah dükkânı açasım gelmiyor. Dükkân kara bir delik oldu, bizi yutacak. Demet için hava hoş. Dernek, vakıf, parti geziyor. Havası yerinde. Keyfi gıcır. Ama ben el içine çıkamaz oldum. Düşün bak, dükkâna pas pas atılacak ama deterjan bitmiş. Çalışanlar markete gitmişler, adam bir şişe deterjanı bile vermemiş. Şu rezilliğe bak.

Ben aynı gün akşam sofrada dükkânın anahtarını çıkardım masaya koydum. Sonra çorba kaşıklamaya durdum. Demet, "Hayırdır?" dedi. "Hayrı şerri kalmadı Demet Hanım, çöktük. Sokağa çıkıp selam vermeye korkar oldum. Dev yatırımımız an itibariyle batmıştır. Aha anahtar, nasıl biliyorsan öylece işle," dedim. Demet bunu benim her zamanki huysuzluğum saydı. Ama ben o anahtarı bir daha elime almadım. Sabah işe gitmedim. Öğleye kadar yattım. Sonunda yine mutfak masasında konuştuk. Demet ilçeye dönmeye zinhar karşıydı.

– Senin inadın batsın Demet. Burada nasıl kalacağız? Ev kiramızı babam mı ödeyecek? Geçimimiz, yememiz, içmemiz babamın sırtında olsun, biz burada yatalım öyle mi? Babam her sabah altıda kalksın, dükkân açsın, biz burada keyif sürelim...

– Bankalarla konuşsan, uygun kredi falan...

– Demet yeter, aha burama kadar geldi yeter. Bir konuda da fikir beyan etme. Bir konuyu da boş geç. Bu meseleyi anlamıyorum diyebil. Kredi değil ya, cümle malı mülkü koysak o dükkân yutar.

Piyasaya olan borçlarımı *Mersedes*'i satarak ödedim. Çalışanlarla helalleştim. Demet ve çocuklar istemese de ilçeye dönecektik. Demet boş durmadı tabii. "İnternette site ku-

rup el emeği ürünler satacağım," dedi. Ben de fikrimi söyledim. "Ayağını gazdan çekme Demet. Elimizde bir tek baba ocağı köfteci kaldı. Onu da batırmazsan senden kötüsü yok," dedim.

Elimizde çok miktarda hamburger malzemesi vardı. Bu kadar malzemeyi atsan atılmaz, satsan satılmaz. Aklıma bir fikir geldi. Merkeze bağlı köylerden birinin okul müdürünü aradım. Mevcudunu sordum. Çalışanlarla elbirliği edip okul mevcudundan daha fazla hamburger yaptık. Doldurduk bir arabaya, doğru köye. Çocukların sevincini görmenizi isterdim. Köylü de birikti. Onlara da dağıttık. Köyden gelenler, "Hayırdır efendi ağa, neden bu şenlik? Atan deden hayrına mı dağıtırsın bu kadar köfte ekmeği?" dediler. Neticede o gün plansız programsız büyük bir piknik yaptık. Eh piknik olur da top oynanmaz mı? Hamburger paketlerini top yapıp oynayan çocuklara ben de katıldım. Hamburger kutularını tekmeledik bir zaman. Ben her kutuya hınç alır gibi vurdum da vurdum. Sonra nereden geldiyse bir top geldi. Art arda kaç maç yaptık bilmiyorum ama epeyce bir top teptik. Güldük, oynadık. Köyden epeyce üzüm, elma, erik getiren oldu. Ağzım gözüm elma, üzüm yemekten ve toprak sahanın tozundan kir pasak olmuş ki sormayın. Çalışanlar da oynadılar bizimle. O gün zarar edip dükkânı kapattığımı tamamen unuttum. Çok ferahladım. Sonra köy çocuklarının bazısı bizim hamburger kutularından kendilerine şapka yapmışlar, "Bi dene de bana yapın la!" dedim. Onlar gibi konuşmam hoşlarına gitti. Çocuklar küçük ellerini ağızlarına kapatarak fıkırdadılar. Firmanın hamburger kutusundan yapılmış şapka kafamda, bir de fotoğraf çektirdim. Öğrenciler, öğretmenler, okul müdürü, bizim firma çalışanları ve ortalarında kan ter içinde perişan ama mutlu ben. Belki de hamburger sevdasından geriye kalan değerli tek şey o günden kalma bu fotoğraftır.

Uykucu Duman ve Ben

Ben okumak istemiyordum ki. Anama kalsa doğru olan da buydu. Yani benim okumam boş bir işti. Ama babamın askerde yaşayıp unutmadığı, bize de unutturmadığı bir hatırası vardı. Asker arkadaşı Mustafa demiş ki, "Benim hanımım hemşiredir. Parasını kazanır. Gözüm arkada kalmaz." Bu cümle babamın aklına kazınmış. "Kızım okuyacak, hemşire olacak. Parasını kazanıp kimseye muhtaç olmayacak." Bu cümlelerle büyüdüm. İki erkek kardeşime kimse bir şey demezdi. Onlar ne ederse edecek ama ben okuyacak ve hemşire olacaktım. İnsanın babasına laf anlatması zormuş. Ben okumak istemediğimi her söylediğimde babam saatlerce nasihat eder, lafı döndürür dolaştırır hemşire olmaya getirirdi. Artık anlamıştım. Hemşirelik dışında bir hayal bana haramdı.

Okul hayatımda tek sermayem dersi iyi dinlememdi. Yoksa ders çalışmakmış, ev ödevi yapmakmış; siftahım yoktu. Bu şekilde ilkokulu ve ortaokulu bitirdim. Hemşirelik okumam için gerekli imtihanı kazandım. Evde bayram oldu. Babam gözyaşı içinde bana sarıldı. "Dile benden ne dilersen,"

dedi. Benim tek dileğim evde oturmak, çekirdek çitleyip bulmaca çözmekti ama "Senin canının sağlığını dilerim baba," dedim ve elini öptüm.

Hemşire okuluna gitmek kolaydı ama nerede kalınacaktı? Babam kırk kişiye akıl danışmadan adım atmayan bir adam olduğundan sora sora bir yer buldu. "Uykucu Duman" dedikleri dul bir kadın varmış. Yanında kız öğrenciler kalırmış. Ben de orada kalacaktım. Okula kaydımızı yaptırdık. Okuldan istenen malzemeleri, kitapları aldık. Alışveriş sırasında babamı görmeliydiniz. İşimiz bitince bir de kebap yedik. Karnımız da doyunca sora sora Uykucu Duman'ın evini bulduk. Evden getirdiğimiz eşyalara yeni aldığımız kitap, defter, üniforma da eklenince epeyce yükümüz oldu. Uykucu Duman nasıl biridir diye hiç merak etmemiştim. Ne olacaktı ki? Nasıl biri olabilirdi? Dul kalmış, kız çocuklarına ev açmakla geçinen bir garipti bana göre. Selam verip girdi babam.

– Hanım abla bu eşyaları nereye koyalım?

– Bilmem, hele dursun şurada.

– Abla senin düzenin nasılsa biz öyle hareket edelim. Nereye diyorsan oraya koyalım da sana yük olmasın.

– Benim düzenimi sen ne edeceksin? Koy şuraya, bakarız.

– Abla sorması ayıp da ne kadardır aylığı?

– Ne kadar verirseniz.

– Abla fiyatın bir adı yok mu? Yani kızlar ne verir?

– Herkes gücünün yettiğini verir.

– Allah Allah, yahu nasıl edelim? Şu kadarı işini görür mü?

– Canın sağ olsun.

Para babamın elinde kaldı. Uykucu Duman uzanıp almadı parayı. Babam önce ne yapacağını bilemedi, sonra bir duvar oyuğuna koydu parayı. Babam da, ben de şaşkındık. Kadın sessiz, pısırık falan değildi. Aksine insanın gözünün içine bakıyordu. Ama para konuşmuyordu. Kalacağım odayı göstermiyordu. Diğer kızların ne verdiği, ne aldığını söyle-

miyordu. "Aha sana bir kaya!" dedim kendi kendime. Sonra babamın elini öptüm. Babam gözümün içine bakarak konuştu. "Sen benim hatırıma okudun. Duam her daim senin için. Parayı hiç düşünme. 'Kız çocuğunu gurbete gönderdin,' der, beni kınarlar ama kınayanların kınaması şurada kalsın. Benim sana inancım tamdır," dedi ve gitti.

Duman'ın gerçek adı Nezaket'ti. Duman, soyadıydı: Nezaket Duman. Evde benimle birlikte üç kız daha kalıyordu. Sabah olunca Duman hafifçe seslenirdi. "Dersi olanlar kalksın. Dersi olmayanlar ecik daha yatabilir. Suyumuz kaynadı, çayımız oldu. Ekmek sıcak." Bunları sadece bir kere söylerdi. Anam olsa kalkana kadar bekler, zehir ederdi her dakikayı. Ama Duman'a göre her kişi kendi işini yapacaktı. Onun işi kızlara kahvaltı hazırlamaktı. Kahvaltı hazır olmasına rağmen kız gelip oturmuyorsa onu da kendi düşünmeliydi. Duman sabah kaçta kalkar bilmezdik. Kahvaltı sofrasında da her zamanki gibi sakin olurdu. Ama bu sakinlikte somurtmak yoktu, sütlaç gibi bir sakinlikti. Sütlaç süt gibi değildir. Duruşu ağırdır. Duman sütlaç gibi duruşuyla otururdu sofrada. Senin benim üç öğünde yediğimizi o bir seferde yerdi. Ama katıp karıştırmazdı. Tek çeşit yerdi. Kızların kimi uykusuz, kimi iştahsız olduğundan oyalanır dururlardı sofrada. Kızlar yavaş yavaş kalkar hazırlanırlardı. Ben zaten okumaya gevşek olduğumdan göz kırpar, sorardım.

– Ben bugün ecik avarelik etsem kim ne der acaba?

– Benlik bir şey yok kuzum. Okul senin, dert senin.

Ben de çayımı alır, otururdum yanına..Kızlar okula gider, sofra ortada kalırdı. Çaydanlığın dibini görünce kalkardık sofradan. Duman sofrayı toplarken, bulaşık yıkarken falan hiç radyoyu açmazdı. "Yorulurum ben bu radyodan. Ben dinlerken yorulurum da onlar konuşmaktan yorulmaz. Sadece tıngırtı olsa neyse de, pek çok konuşurlar." Benim za-

ten radyoya falan hevesim yoktu. Yanıma bir kap dolusu çekirdek alıp bulmaca çözmekti derdim. Komşular eski gazeteleri Duman'a bırakırlardı. Ben o gazetelerin bulmacalarına dadanırdım. Epey bir zaman sadece çekirdeğin çıt çıt sesi çıkardı. Dudaklarım çekirdeğin tuzundan kavrulunca ben usul usul hazırlanırdım. "Duman, ben şöyle bir gezip gelsem. Hem senin çarşıdan falan isteğin varsa onları da alırım," derdim. Çarşıymış, hava almakmış, bahane tabii. Benim derdim başkaydı. Ben esasında Cenani'ye tutkundum. Bizim okulun karşısındaki marketin sahibinin oğlu Cenani. Kızdıkça daha bir tatlı olurdu. Ben de her fırsatta kızdırırdım onu.

– Kız adı gibi adın var. Kim bulmuş da koymuş bu adı sana?

– Mintanım nasıl olmuş kız?

– Mintanın batsın, soruma cevap ver!

– Essah bir soru değil ya, senin işin dalgacılık. Cenani güzel isim, kıskanma.

– Ha hay, neyini kıskanacağım! Muhabbet kuşu ismi. Cenani, güzel kuş Cenani!

– Ya sabır...

Böyle söyleşerek, gülüşerek, bazen de kavga ederek geçerdi günümüz. Aslında kavgamız da, barışmamız da anlık bir işti. Çocuk gibiydik. Ben dondurma almak isterdim, o itiraz ederdi.

– Dondurmayı Halit Usta denen sahtekâr yapar. Sütü bozuktur.

Ben mahsustan saflaşırdım.

– Halit Usta'nın mı sütü bozuk?

– Yok kız, dondurmanın sütü bozuk.

Böyle boş bir lafa saatlerce gülerdik. Ben "Sütü bozuk dondurmadan al," dedikçe o inatlaşırdı. "Sana sürmeli kırık alayım. Ye de kaşın gözün sürmelensin," derdi. Sürmeli kırık dediği kırık leblebiydi. Bu leblebi sert olur. Bir tara-

fı yanıktır. O sebepten sürmeli kırık derler. Ben sürmeli kırığı cebime koydururdum. Kesekâğıdında sevmezdim. Cenani ona da karışırdı.

Ben de ona çıkışırdım. Ama Cenani benim kızmama dayanamaz, türlü şaklabanlık edip özür dilerdi. Biz böyle iki deli dembelek sürter dururduk akşama kadar. Akşam dönüşte cebimde muhakkak sürmeli kırık olurdu. Ben cebimdekinden Duman'a da verirdim. Duman sorardı: "Kız nedir bu sürmeli kırık hevesi?" Anlatamazdım tabii ama hem Duman hem kızlar benim okula gitmememin bir deli oğlan yüzünden olduğunu bilirlerdi. Duman karışacağı işi bilirdi. Huyu pis atları çayıra saldıkları gibi beni de salıyordu işte arada bir...

Duman sofrayı kızların kaldırmasına izin vermez, yemek yaparken yardım kabul etmezdi. Bu işleri kızlar yaparsa hakları geçer diye korkardı. Gece hiç uyumazdı. Gecenin karanlığı sıyrılıp da ortalık ışıyınca sızıp kalırdı bir köşede. Önce ben fark ettim. Uyuyup uyanıyordum ama Duman hâlâ uyumamış oluyordu. Elinde bir defter, bir şeyler çiziyordu. Bakmak istedim ama göstermedi. "Uykum kaçtı da oyalanıyorum," dedi. Ben işi inada bindirdim, kaç gece gözledim. Kızlara anlattım. Hep beraber Duman'ı gözetledik. Her gece aynı şey tekrarlanıyordu. Duman'ı bir köşeye çekip sorduk. Israr ettik, hatta gıdıkladık biraz ama Duman kızarak, kaçıp kurtularak bizden gizledi ne yaptığını. Sadece Libya'da ölmüş olan kocasını anlattırabildik.

– Kocamın aklına girdiler. Libya'sı batsın. Kim dediyse herif Libya sevdasına düştü. "Şantiyede yatar kalkarım. Bulgur bulamaç yerim. Vara yoğa harcamam, para biriktiririm. Sonra bir ufak kamyon alırım. Ev taşırım, sebze getiririm, kömür çekerim o kamyonla. Geçinir gideriz, sadece iki sene sabretsek yeter," dedi. Ama orada parasını vermemişler. Bizim herif ecik it otuydu. İnatlaştı mı inatlaşırdı. Paramı alamadım diye kamyonunu mühendisin üstüne sürmüş. Onlar

da boş değil tabii. Şantiyede mühendisin köpeği olmuş bir herif küreği nasıl indirdiyse, bizim herifin kellesinden kan boşanmış. Orada gömdüler, getirmediler bile.

– E sana tazminat falan vermediler mi?

– Tazminat tuzminat bilmem ben. "Kaydı yokmuş, kaçakmış," dediler. O sebepten ailesine para kalmazmış. "Avukat tut, uğraş. Alırsın," diyen oldu. Neyle tutacağım, para mı var?

– Pansiyon açma işi nasıl oldu Duman?

– Kızım ben pansiyon ne bilmem. Komşunun biri dedi ki, "Hemşirelik okuluna giden kızlar senin yanında kalsa, okuluna gidip gelse, sana yoldaş olur." Ben de he dedim. Sonra işte sen geldin, öteki geldi; toplaştık buraya.

Gece uykusunu alamayan Duman gündüz sürekli uyukluyordu. O uyuklarken biz ona neler neler yaptık. Burnuna süpürge çöpü sokup huylandırmalar. Bir anda radyo açıp sıçratmalar. Yerde böcek var diye hoplatmalar.

Duman'ın evi bildiğimiz pansiyonlar gibi değildi. Yataklarımızı kendimiz sererdik. Kim nerede isterse orada yatardı. Bir yastık, bir battaniye alan bir köşeye kıvrılırdı. Ama hafta sonları yün yatakta yatmak isterdik. Hem gece geç saate kadar tepişmek hem de sabah epeyce yatabilmek için yün yatak büyük imkândı ama onu sermek, kaldırmak güç isterdi. Üç kız tutar, o yatağı sererdik. O zaman Duman gülerdi. "Haydi bakalım kaldırın kızlar. Yedikleriniz nereye gider görelim. Gücünüz takatınız ne kadar, anlaşılsın."

Bir gün okuldan geldim. Daha kapıdayken bizim kızlardan biri kedi gibi sokuldu. "Baban geldi. Yanında da bir genç var. Herhalde kardeşin," dedi. Elim ayağım buz gibi oldu. İçeri girmeden kaçsam diye düşündüm. Adım gibi emindim, Cenani haberi babama kadar uçmuştu. İçeri girdim. Babamın elini öptüm. Kardeşime "Hoş geldin," dedim. Kardeşim dişlerinin arasından konuştu. "Okula gelmek istemedik."

Ben ses çıkarmadan beklemeye başladım. Aslında kimsenin sesi çıkmadı. Bir ara babama bakmak cesaretim oldu. Babamın bakışını hemen tanıdım. Bu bakış karar bildirme bakışıdır. Babam sessiz durur, vara yoğa karışmaz ama karıştığı meseleyi bitirmeden başka işe bakmaz. "Sürmeli kırık yeme artık," dedi ve kalktı. Ben kazayı yaralı atlatanlar gibi şükür doluydum. Elini öptüm. Kapıya kadar yollamak istedim. Kardeşim engel oldu. "Kapıya gelmene gerek yok. İşine bak, derslerine çalış. Oku diye gönderdik seni," dedi.

O günden sonra çok düşündüm. Benim için okumak falan çok mühim değildi ama babamı üzemezdim. Ve karar verdim; sürmeli kırık yiyerek Cenani'yle gezmek yoktu artık. Okul dersen, dersi iyi dinlersem kolayca geçiyordum zaten. "Benim yerim burası!" dedim ve kendimi Duman'ın yanına hapsettim. Cenani mektup gönderdi. Araya okuldan kızları soktu. Önüme geçti. Ama direndim. "Beni okuldan alırlar. O zaman her iş berbat olur. Bırak benim peşimi," diye kestirip attım.

Duman'la ilgili en ilginç şey, Duman'ın geyiklere olan sevgisiydi. Bir geyik resmi görse ya da televizyonda bir geyik seyretse o yaşına rağmen çocuklar gibi seviniyordu. "Çok mübarek hayvan," derdi. Kızlar da Duman'ın bu sevgisini biliyorlardı ve gazetelerden, ders kitaplarından geyik resimleri kesip Duman'a getiriyorlardı. "Duman neden bu kadar çok seversin geyikleri?" derdim. "Şu sevilmez mi, baksana..." diye yanıtlardı. Bakıyordum ama bana hiçbir şey ifade etmiyordu.

Ben Cenani meselesini kapattım zannediyordum ama Cenani rahat durmadı. Beni kendine dert etti. Sağda solda lafımızı çıkardı. Güya Duman yaramaz bir kadınmış. Başına biz-

leri toplamış da türlü ahlâksız işler çevirirmiş. Laf bir kere ortaya düşünce topak topak birikti. Bir gün okul müdürü beni yanına çağırdı, sordu da sordu. Duman nasıl bir kadındı, biz o evde kaç kız kalıyorduk, Duman'ın ziyaretçisi var mıydı? Sonunda dayanamayıp ağladım. "Hocam, ben bir hata ettim. Cenani denilen gobelle gezdim. Ama hepsi bu kadar. Duman öyle bir kadın değil. Hem de hiç değil. Suç varsa benimdir," dedim. Ama müdür ikna olmadı, beni azarladı. Odasından kovdu. Okula gitmedim üç beş gün. Babam duyarsa bu sefer alır beni okuldan diye aklım oynuyordu. Duman sakindi ama iyice sessizleşmişti. Kızlar derseniz benim etimi kesseler hınçları geçmezdi. Bir akşam öyle mühim bir mesele ortada yokken tutuştuk. Kuru odunların bir anda kavrulması gibi alev aldık. Kızlar kusar gibi konuştu. "Senin yüzünden hepimizin adı çıktı. 'Hemşireliğin kızları bildiğin kahpe,' diyorlar. Neden? Sen fingirdediğin için." Biz saç saça, baş başa girince Duman aramıza daldı. Bir bana, bir diğer kızlara vurdu da vurdu. Hiç ummazdım. Bizi boncuk gibi dizdi. Tokatı yiyen düştü. Sonra nefesini toplayana kadar bekledi. Kendine gelince, "Yazık ettiniz bana da, kendinize de, yazık ettiniz," dedi.

Duman'ın attığı dayaktan sonra ev mezarlık gibi oldu. Kızlar benimle zaten konuşmuyorlardı ama birbirleriyle bile konuşmaz oldular. Ben aklımca bir çözüm buldum. Cenani'ye haber gönderdim. "Etme, bizi perişan ettin. Yeter, iş kötüye varacak. Ailelerimiz duyarsa biz biteriz," dedim. Ama Cenani'den gelen haber tek cümle ile kaldı. "Benim kahpe analılarla işim olmaz!" Artık yapacak bir şey yoktu. Öylece gidip geliyordum okula. Yolda laf atmaya başladılar. Hatta birkaç kişi önüme geçti. Pis pis sırıtanlar, laf atanlar...

Bir cumartesi gecesiydi, hiç unutmuyorum. Kızlar mısıl mısıl ders çalışıyordu. "Şırrank!" diye bir sesle sıçradım yerimden. Sonra bir daha, bir daha derken taş yağmuruna tu-

tulduk. Duman hemen yere doğru uzandı, bizi de çekti. Taşlar hiç hız kesmedi. Duman anaç tavuk, biz cücükler olmuştuk sanki. Kızların kalp atışlarını bile duyuyordum. Birkaç gün evvel benim saçımı yolan kızlarla şimdi soluklarımız üst üste binecek kadar yakındık. Çok sövdüm. Arsız erkek çocukları gibi ağzıma geleni saydım. Taşlayanlar sürekli bağırıyordu. "Gidin buradan. Şerefi bozuklar!"

Taşlama bitti. Biz epeyce bir zaman kalkamadık yerimizden. İçeri girerler diye ödümüz kopuyordu. Bir zaman sonra kapı yumruklandı. Duman besmele üstüne besmele çekerek "Kim o?" dedi. Bekçi gelmişti. "Şikâyet var, aç hanım," dedi. Duman tedirginlikle açtı kapıyı. Kapıdan içeri sadece bekçi değil, mahallede kim varsa doluştu. "Karakola gideceğiz. Şikâyet var. Ev fuhuş mahfili olmuş," dedi. Toplu halde karakola gittik. Karakola kadar bizi yol boyunca yuhalayan kalabalığı karakola almadılar. "Artık devlet işe dahil olmuştur. Sizin yaptığınız suça girer. Karakolun bahçesine girmeniz işgal sayılır, cezası ağırdır," dediler. Karakolda ne kadar kaldık hatırlamıyorum. Hepimizi karşısına dizen bir komiser epeyce bağırdı çağırdı. Güya nasihat etti. "Böyle şeylere imkân verilmez burada," falan dedi. Sonra tek tek evlerimize telefon açtılar. "Kızınızın yaramaz işleri var. Bu seferlik tutanak tutulmayacak ama..." diye başlıyor, karşı tarafı ezecek ne varsa yumurtluyorlardı. Komiser, "Gelin kızınızı teslim alın," diye bitiriyordu konuşmasını. Üstelik karşı taraftan gelen sesi duyalım diye ahizeyi bize doğru tutuyordu. Sıra bana geldi. Babamı telefona istedi komiser. Babam sabahları nezleli olan sesiyle "Hayırdır komiserim?" dedi. Komiser eline geçen fırsatla babamı baldıran zehriyle hançerler gibi konuştu. "Sizi karakola bekliyoruz, kızınızı teslim edeceğiz," dedi. Babamın sesi kesildi bir süre, sonra, "Yok efendim, benim oraya gelip alacağım bir kızım yok!" dedi. Ben, "Baba yapma," diyecektim, diyemedim. Yutkundum sadece.

Ardından bizi serbest bıraktılar. Duman'la beraber eve geldik. Belli ki biz karakoldayken bir kere daha evin üstünden geçmişlerdi. Oturduk kaldık bir zaman. Duman hiç konuşmuyordu. Başım ağrıyordu. Olduğum yere çuval gibi yığılmıştım. Uyumuşum. Ne kadar uyudum bilmiyorum. Uyandığımda sağa sola bakındım. Taşlar, kırık camlar falan epeyce temizlenmişti. Duman'ın kilitli odasının kapısını açık gördüm. İçeride Duman bir şeylerle uğraşıyordu. Yanına vardım. Hiç ses etmeden yüzüme baktı epeyce. "Sonunda girdin odama değil mi?" dedi. Sonra bir çanta açtı. Çantanın içinde defterler, boya kalemleri, renkli kâğıtlar vardı. Bizim kızlardan artakalmış defterler, küçücük kalmış kalemlerdi bunlar. Sevdiği türkülerin, şarkıların sözleri, takvimlerden güzel çocuk isimleri, şifalı bitkilerin adları, hangi hastalıklara iyi geldikleri yazılıydı. Bir de halı gösterdi bana. Hani şu geyik resimleri olan meşhur duvar halısı. Halıyı katlamış kaldırmıştı. Duman gözlerinden akan yaşı yemenisinin ucuna silerek halıyı açtı ve anlatmaya başladı:

– Benim bebem iki yaşına gelmişti. Adı Baran'dı. Yürümeye başlamıştı. Dur durak bilmeden yürüyordu. Ne bulursa kırar dökerler ya, o yaşta... Çok oynardı bu halıyla. İşte bak halıda el izleri bile durur. Duvarda asılı olduğundan boyu yetmez, benim kucağıma gelmek isterdi. Kucağımdayken halıyı böyle eliyle sıvazlardı. Elinde elma, erik, ne varsa bulaşırdı halıya. Geyikleri okşardı. Dili dönmez, geyik diyemezdi de, "meyik meyik" diye severdi. Baran'ım ne isterse yapardım. Rahat büyüsün derdim. Nasıl güzel büyüyordu yavrum. Etleri bıdık bıdık, gözleri erik gibi. Ama nazar ettiler yavruma. Bir gece ateşlendi yavrum. Ben de sirkeli bez koydum alnına, başında beklerken uyumuşum. Sıçrayıp uyandım, hemen yavrumun ateşine baktım. Ateş ne gezer. Baran'ım bizi koyup gitmiş. Cansız yavrumu kucakladım. Kuş gibiydi kızım, kuş gibi...

Duman epeyce ağladı. Anlatıp kurtulmak ister gibi konuşuyordu.

– Baran ölünce herif çok yandı. Sigara içe içe oturdu sabahlara kadar. Sonra işte Libya işi çıktı, bıraktı gitti. O da gidince evin içine yılanlar çıyanlar doluştu sanki. Hele gece olunca ödüm patlardı. Sabah olup, gün ışıyıp millet ayaklanınca benim çilem dolar, ecik sızarım işte. O uyku yetmiyor herhalde ki sağda solda uyuklarım. Ben böyle sağda solda uyuklayınca adımı "Uykucu" koydular. Çok dedikodumu ettiler amma kimse demedi ki "Duman'ın yanında kocası varken, oğlu sağken nasıl uyurdu? Şimdi olur olmaz yerde uyuyorsa bir derdi vardır."

Bu kadar lafın sonunda susup kaldık. Kafamın içi nasıl karışıktı... Beni reddeden babam, ateşler içinde yanıp dünyasını değiştiren Baran; her şey birbirine girmişti. Geyikli halıyı inceledim. Gerçekten Baran'ın elma, erik bulaşığıyla bıraktığı el izleri duruyordu. İzlere dokundum. Sanki elini tuttum Baran'ın. "Babam da gelse, elimden tutsa böyle" der gibi tuttum. Sonra geyiklere baktım. Gerçekten güzel göründüler gözüme. "Meyik meyik," dedim Baran gibi. Duman'a sarıldım. O da bana sarıldı. Ağlaştık kendi halimize...

Cevizin dibi kaynıyordu. Aslı'nın gelin gideceği yer Marmaris'ti. Oradaki bir sarrafla evlenecekti. Kızlar laf kazanını habire harlıyorlardı. Ben yine gizli yerimdeydim. Herkes konuşuyordu. Aslı susuyordu.
"Ne şanslısın. Tüm yıl tatil gibi olacak sana."
"Sen zaten altın gibiydin, bir de altıncıya düştün kız." "Altın suyuna battın da çıktın say bacım."
Herkes, her şeyi diyordu da bir tek Aslı'nın dilinde laf yoktu.

Evlerde, yollarda, yol kenarlarında lafazanlıklar, eprimiş pabıçlar, hardal sarısı pantollar, it ayağı yemiş gibi gezen gobeller... Yalan dünya, zalım dünya... Sen bekle ecik, bir yağmur yağacak düzelecek her şey...

Ah Mercimeğim, en olmayacağı olur eden sebatkârlığın hikâyeleri. Aşkın ve tutunmanın halleri...

Mustafa Çiftci'nin yeryüzüne iyilikle bakan masalsı dünyasından... Taşranın ağrıları, heves ve rüyaları...

THG
0695011
PYA
2019
11 PYA

iletişim

ISBN-13: 978-975-05-2138-6
9 789750 521386
KDV'DEN MUAFTIR